

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

**YATILI BÖLGE ORTAOKULU ÖĞRENCİLERİNDE
BAĞLANMA STİLLERİ VE TANRI ALGISI İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hacı Cemal KEKİK

Sivas
Mayıs 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

**YATILI BÖLGE ORTAOKULU ÖĞRENCİLERİNDE
BAĞLANMA STİLLERİ VE TANRI ALGISI İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hacı Cemal KEKİK

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Sema YILMAZ

Sivas
Mayıs 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri
Tezin Başlığı : Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri
Ve Tanrı Algısı İlişkisi
Savunma Tarihi : 05.04.2019
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Sema YILMAZ

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

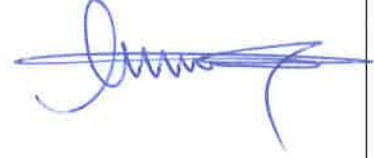
Jüri Başkanı : Doç. Dr. Ali KUŞAT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Sema YILMAZ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MÜCAHİT

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Hacı Cemal KEKİK tarafından hazırlanan "Yatılı Bölge Ortaokulu
Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri Ve Tanrı Algısı" başlıklı tez, kabul edilmiştir.

..../..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1. Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
2. Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
3. Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
4. Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

03./05./2019

İmza

Hacı Cemal KEKİK

ÖNSÖZ

Psikolojinin pek çok konusu ile ilişkili olan bağlanma, hayatımızdaki her seçimimizi doğrudan ya da dolaylı yoldan etkilemektedir. Algılarımızın oluşmasında şekillenmesinde bağlanmanın etkisi vardır. Tanrı Algısının oluşumunda zihinsel gelişim belirleyici olmakla birlikte, çocuğun almış olduğu eğitim, ebeveyn tutumları, ailenin ekonomik durumu vb. faktörler etkili olmaktadır. Araştırma Yatılı Bölge Ortaokullarında okuyan öğrencilerin bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı ilişkisini incelemiştir. Ayrıca Tanrı Algısı ve bağlanma stillerinin demografik değişkenlerle ilişkisini araştırmak hedeflenmiştir. Bu çalışmayı gerçekleştirirken pek çok kişinin çalışmama katkısı olmuştur.

Tez konumun belirlenmesinde ve çalışmam boyunca karşılaştığım zorluklar karşısında samimi ve içten yaklaşımı ile bana yardımcı olan, cesaretlendiren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sema YILMAZ hocama, jüri üyelerim Doç. Dr. Ali KUŞAT hocama ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa MÜCAHİT hocama teşekkür ediyorum.

Yüksek Lisans eğitimi boyunca manevi konularda beni her daim sıkılmadan dinleyen ve aynı zamanda anketleri uygulamamda bana destek olan Rehber Öğretmeni Mehmet BULUT'A, zorluklar karşısında bana yardımcı olmaya çalışan arkadaşım Tahsin AHİ'YE, anketleri içten ve samimi bir şekilde cevaplayan sevgili öğrencilere çok teşekkür ediyorum.

Maddi ve manevi konularda her daim varlıklarını hissettiren Allah'ın bana armağanı olan, var olduklarını bilmem ile her daim cesaretlendiğim, anne ve babama, bu süreç içerisinde her daim başarılı olacağıma inanan sevgilerinin samimiyetine canı gönülden inandığım kardeşlerime teşekkür ediyorum.

Hacı Cemal KEKİK

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vii
ÖZET	xi
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
1.1. Tezin Konusu	1
1.2. Problem	4
1.3. Ana Problem.....	5
1.4. Alt problemler	5
1.5. Denenceler.....	6
1.6. Araştırmanın Amacı	10
1.7. Araştırmanın Önemi	11
1.8. Sayıtlar	11
1.9. Araştırmanın Sınırlılıkları	12
2.YÖNTEM	13
2.1. Araştırmanın Modeli	13
2.2. Evren ve Örneklem.....	13
2.3. Veri Toplama Araçları.....	14
2.3.1. Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği	14
2.3.2. Tanrı Algısı Ölçeği.....	15
2.3.3. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu	16
2.4. Verilerin Toplanması.....	16
2.5. Verilerin Analizi.....	17
BÖLÜM 1	19
TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	19

1.1. Bağlanmayla İlgili Temel Kavramlar	19
1.1.1. Bağlanma	19
1.1.2. Bağlanma Korkusu	20
1.1.3. İçsel Çalışanlar Modeli	21
1.2. Bağlanma Kuramı	23
1.3. Bağlanma Stilleri	27
1.4. Bağlanma Çeşitleri	30
1.4.1. Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma	30
1.4.2. Ergenlerde Bağlanma	31
1.4.3. Yetişkinlikte Bağlanma	34
1.5. Tanrı Algısı	36
1.5.1. Bağlanma Stillerine Göre Tanrı Algısı	39
1.5.2. Sevgi ve Korku Yönelimli Tanrı Algısı	40
1.5.3. Ergenlik Dönemi ve Tanrı Algısı	42
1.6. Bağlanma Stilleri ile İlgili Alan Çalışması	44
BÖLÜM 2.....	49
BULGULAR	49
2.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Yapısı ve Özellikleri	49
2.2. YBO Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri ve Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Bulgular	51
2.3. YBO Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Bulgular	53
2.4. YBO Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	54
2.5. YBO Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	58
2.6. YBO Öğrencilerinde Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	62

2.7. YBO Öğrencilerinde Kardeş Sayılarına Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	67
2.8. YBO Öğrencilerini Anne ve Baba Sağ Olup Olmamasına göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	74
2.9. YBO Öğrencilerinin YBO' ya Geliş Sebeplerine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	75
2.9. YBO Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	81
2.10. YBO Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	82
2.11. YBO Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	84
2.11. YBO Öğrencilerinin Aile Ekonomik Düzeyine Göre Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	88
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	93
KAYNAKLAR	101
EKLER.....	107
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	107
Ek 2. Tanrı Algısı Ölçeği	109
Ek 3. Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği.....	110
Ek 4. İzin Belgeleri.....	111
ÖZGEÇMİŞ.....	113

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
Çev.	:Çeviren
Ed.	:Editör
F	:Varyans Analizi, F- testi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
n	: Denek Katılımcı Sayısı
p	:Anlamlılık Düzeyi
r	:Korelasyon kat sayısı
ss	:Standart sapma
Sd	:Serbestlik Derecesi
T	:t-Testi
vb.	:Ve Benzeri
YBO	:Yatılı Bölge Ortaokulu
YİBO	:Yatılı İlköğretim Bölge Ortaokulu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Betimleyici İstatistikler.....	49
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyleri, Baba Eğitim Düzeyleri ve Ailenin Aylık Gelirine Göre Betimleyici İstatistikler	49
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Anne ve Baba Sağ Olması ve Kardeş Sayılarına Göre Betimleyici İstatistikler.....	50
Tablo 4. Bağlanma Stilleri ile Tanrı Algısı Alt Boyutları Arasındaki İlişki	52
Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiyi gösteren T testi Sonucu.....	54
Tablo 6. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	55
Tablo 7. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	55
Tablo 8. Anne Eğitim Düzeyi ve Kaçınmalı Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Anne Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	56
Tablo 9. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	57
Tablo 10. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Bağlanma Stillere Ait Betimsel İstatistikler	57
Tablo 11. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	58
Tablo 12. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	59
Tablo 13. Baba Eğitim Düzeyi ve Kaçınmalı Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Baba Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	60
Tablo 14. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	60
Tablo 15. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Bağlanma Stillere Ait Betimsel İstatistikler	61
Tablo 16. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	62
Tablo 17. Ailenin Ekonomik Düzeyi ve Güvenli Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Aile Ekonomik Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	63
Tablo 18. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	64

Tablo 19. Ailenin Ekonomik Düzeyi ve Kaçınmalı Bağlanma Stilindeki Anlamli Farkın Hangi Aile Ekonomik Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	64
Tablo 20. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	65
Tablo 21. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Bağlanma Stillerine Ait Betimsel İstatistikler	66
Tablo 22. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	67
Tablo 23. Kardeş Sayısı ve Güvenli Bağlanma Stilindeki Anlamli Farkın Hangi Kardeş Sayısı Grubundan Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	68
Tablo 24. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	69
Tablo 25. Kardeş Sayısı ve Kaçınmalı Bağlanma Stilindeki Anlamli Farkın Hangi Kardeş Sayısı Grubundan Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	70
Tablo 26. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	71
Tablo 27. Kardeş Sayısı ve Kaygılı Bağlanma Stilindeki Anlamli Farkın Hangi Kardeş Sayısı Grubundan Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	72
Tablo 28. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Bağlanma Stillerine Ait Betimsel İstatistikler	73
Tablo 29. Katılımcıların Anne ve Baba Sağ Olup Olmama Durumuna Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	74
Tablo 30. Katılımcıların Anne ve Baba Sağ Olup Olmama Durumuna Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	75
Tablo 31. Katılımcıların Anne ve Baba Sağ Olup Olmama Durumuna Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	75
Tablo 32. Katılımcıların YBO'ya Geliş Sebebine Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	76
Tablo 33. YBO'ya Geliş Sebebi ve Güvenli Bağlanma Stilindeki Anlamli Farkın YBO' ya Geliş Sebepleri Grubunun Hangisinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	77
Tablo 34. Katılımcıların YBO' ya Geliş Sebebine Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu	77

Tablo 35. YBO'ya Geliş Sebebi ve Kaçınmalı Bağlanma Stilindeki Anlamli Farkın YBO' ya Geliş Sebebi Gruplarının Hangisinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	78
Tablo 36. Katılımcıların YBO'ya Geliş Sebebine Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	78
Tablo 37. YBO'ya Geliş Sebebi ve Kaygılı Bağlanma Stilindeki Anlamli Farkın YBO' ya Geliş Sebebi Gruplarının Hangisinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları.....	79
Tablo 38. Katılımcıların YBO' ya Geliş Sebebine Göre Bağlanma Stillere Ait Betimsel İstatistikler	80
Tablo 39. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Tanrı Algıları Arasındaki İlişkiyi gösteren T testi Sonucu.....	81
Tablo 40. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	82
Tablo 41. Anne Eğitim Düzeyi ve Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamli Farkın Hangi Anne Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	82
Tablo 42. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler.....	83
Tablo 43. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	83
Tablo 44. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler.....	84
Tablo 45. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	84
Tablo 46. Baba Eğitim Düzeyi ve Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamli Farkın Hangi Baba Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları.....	85
Tablo 47. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler.....	86
Tablo 48. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	86
Tablo 49. Baba Eğitim Düzeyi ve Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamli Farkın Hangi Baba Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları.....	87
Tablo 50. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler.....	87
Tablo 51. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	88
Tablo 52. Ailenin Ekonomik Düzeyi ve Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamli Farkın Hangi Aile Ekonomik Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları	89

Tablo 53. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler.....	90
Tablo 54. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu.....	90
Tablo 55. Aile Ekonomik Düzeyi ve Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamlı Farkın Hangi Aile Ekonomik Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları.....	91
Tablo 56. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler.....	92

ÖZET

Bu tez, Kayseri ilinin Yahyalı ve Tomarza ilçesinde yer alan Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın genel hatlarını belirtecek olursak; giriş bölümünde araştırmanın konusu, problem, amaç, veri toplama araçları, varsayım, sınırlılıklar, kullanılan teknik ve metotlar yer almaktadır. Birinci bölümde araştırmanın teorik kısmına, bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı ile ilgili literatür taranarak yer vermeye çalışılmıştır. İkinci bölümde araştırmanın bulguları incelenmiş ve sonuç bölümünde bulgular değerlendirilmiştir.

Araştırmanın örneklemini 12-16 yaş arasındaki 483 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada katılımcıların bağlanma stilleri hakkında veri toplamak için “Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği” (Delen-Koçak,2003) kullanılmıştır. Katılımcıların Tanrı Algılarını belirlemek için “Tanrı Algısı Ölçeği” Güler (2007), kullanılmıştır. Kişisel özelliklere ilişkin bilgilerin toplanması içinse araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.000 istatistik paket programında analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde araştırmada gerekli görülen Tek Örneklem t-Testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, Bağımsız Örneklem t Testi, Tek Yönlü ANOVA ve Tukey HSD testleri kullanılmıştır.

Çalışmada bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada YBO öğrencilerinin cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin ekonomik geliri, kardeş sayıları, anne ve babanın sağ olup olmaması ve YBO’ ya geliş sebeplerine göre bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde fark gösterip göstermediği test edilmiştir. Ayrıca cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve ailenin ekonomik durumuna göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Bağlanma Stilleri, Tanrı Algısı, Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı, Korku Yönelimli Tanrı Algısı

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the attachment styles of YBO students in Yahyalı and Tomarza district of Kayseri in terms of various variables. If we look at the general outline of the research, the subject of the research, problem, purpose, data, collection tools, assumptions, limitations, techniques and methods used are included in the introduction. The first part, the theoretical part of the research is tried to be covered by searching literature about attachment styles and God Perception. The second part, the findings of the study were examined and the findings were evaluated in the conclusion section.

The sample of the study consisted of 483 students age 12-16 years. In order to collect the data about the attachment styles of the participants, In order to collect data about the attachment styles of the participants, attachment scale in early adolescents (Delen-Koçak, 2003) was used. God Perception scale was used to determine the God Perceptions of the participants. Personal Information form developed by there searcher was used to collect information about personal characteristics. The data were analyzed in SPSS 22.000 statistical package program. Single Sample t-Test, Pearson Moments Correlation Analysis, Independent Sample t Test, OneWay ANOVA and Tukey HSD tests were used in the analysis of data.

In this study, the relationship between attachment styles and God Perception was examined. We have observed whether there is a significant difference in terms of gender, mom education level, father's education level, family economic, number of siblings, whether the mother and father are alive, reasons YBO arrival, of attachment styles. In addition, it was examined whether there was a significant difference between the perception of God according to gender, mother education level, father education level and economic status of the family.

Key Words: Attachment, Attachment Styles, God Perception, love oriented God Perception, fear oriented God Perception

GİRİŞ

1.1. Tezin Konusu

Bu Yüksek Lisans Tezinin konusunu, Yatılı Bölge Ortaokulunda öğrenim gören erken ergenlerin bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı arasındaki ilişki oluşturmaktadır. Ayrıca Tanrı Algısı ve bağlanma stillerinin cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ailenin ekonomik düzeyi gibi demografik değişkenlere göre bir fark gösterip göstermediği ele alınmaktadır.

Dünyada varlığını sürdüren insanoğlu kendi türü içerisinde bulunduğu kültürün yapısına uyum sağlamak için çaba sarf eder. Bu uyum sürecinin bir parçası da bağlanmadır. “Bağlanma davranışı başka bir bireyde yakınlık arama ve bu yakınlığı sürdürme olarak tanımlanmaktadır”(Bowlby 2013: 252).

Canlılar, nesillerinin devamı için yavrularına bakımlarını üstlenecek vazifede ve donanımda dünyaya gelmişlerdir. Canlı türlerinden bazıları yavrularının bakımlarını kısa süreli üstlenirken bazı canlılar yavrularının bakımlarını uzun süre üstlenmektedir. İnsanoğlu yavrusunun bakımını en uzun süre üstlenen canlı türlerinden birisidir. Neslin devam edebilmesi için dünyaya gelen bebeğin birtakım ihtiyaçları annesi tarafından giderilmektedir. Bu süreç içerisinde kendisi ile ilgilenilen bebek, anne ya da bakıcısı ile bu ilgiden ve sevgiden dolayı bağ kurmaktadır. Bu kurulan bağ güvenli bağlanma olur. Anne ya da bakıcı ile kurulan bu bağ zedelenirse yani ayrılık söz konusu olursa bedensel, fizyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel olarak çocuk üzerinde pek çok etkisi açığa çıkmaktadır. Bu bağda güvensiz bağlanma olur.

Güvenli bağlanma ya da güvensiz bağlanma kişinin hayatı boyunca onun yaşantısında etkili olacaktır. Bağlanma türü kişinin günlük hayatını düzenlemede, insanları sevmeye, onlarla ilişki kurmaya, sağlam evlilikler yapmaya, boşanma ve kıskançlık krizleri yaşamaya, herhangi bir problemle karşılaştığında onun üstesinden gelme gibi pek çok faktör üzerinde etkili olur. Ayrıca bağlanma türünün kişinin Tanrıyı ne şekilde algılayacağı üzerinde de etkisi vardır. Bakıcısıyla güvenli bağlanan bireylerin Tanrı ile de güvenli bağlanacağı beklenilmektedir. Tanrı Algısı denildiği zaman iki tür Tanrı Algısından bahsedebiliriz. Bunlar sevgi yönelimli ve

korku yönelimli Tanrı Algısıdır (Erdoğan 2014: 65). Sevgi yönelimli Tanrı Algısı ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu düşünülebilir. Korku yönelimli Tanrı Algısı ile güvenli bağlanma arasında negatif bir ilişki olabilir. Ayrıca kaygılı ve kaçınmalı bağlanma stillerine sahip bireylerin sevgi yönelimli ve korku yönelimli Tanrı Algıları ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olabilir.

İnsanların Tanrı hakkındaki düşünceleri onların bakıcıları ile başlangıçta kurmuş oldukları düşünceleri ile yakından ilgilidir. İnsanlar korktukları zaman üzüntülü anlarında, zor anlarında Tanrıya sığınmayı düşünmektedirler. Kirkpatrick ve Shaver yapmış oldukları araştırma sonucunda Tanrı'ya güvenli bağlanma göstermiş insanların, daha az kaygılı, olduklarını gözlemlerken Tanrı'ya kaygılı bir, şekilde bağlanmış insanların yaşam doyumlarının düşük, çok kaygılı ve depresif olduklarını ölçerek kanıtlamışlardır (Kirkpatrick, Shaver 1992: 273).

Çocuk bakıcıya bağlandığı tutum doğrultusunda bir hayat anlayışı geliştirmekte ve yaşantısını bu şekilde sürdürebilmektedir. Erken ergenlerin Tanrıya yaklaşımları onların çocukluk yıllarındaki zihinsel şemaları ile yakından ilgili olsa da bulunduğu ortamdaki yapılar onların Tanrı Algısı üzerinde olumlu ve olumsuz pek çok yeni şemanın oluşmasına sebep olmaktadır. Çocukta var olan sevgi yönelimli ve korku yönelimli Tanrı Algısı, çocuğun her gelişim dönemi içerisinde farklı oluşumları barındırmaktadır. Erken ergenlik dönemi içerisinde bulunan Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin üzerinde akranlarının büyük etkisi bulunmaktadır. Sevgi yönelimli bir Tanrı Algısı geliştiren birey Tanrıyı seven koruyan olarak algıırken, korku yönelimli bir Tanrı Algısı geliştiren birey Tanrıyı cezalandıran olarak algılamaktadır. Sevgi yönelimli ve korku yönelimli Tanrı Algısının oluşumunda çocukluk yıllarında geliştirilen bağlanma stilleri etkili olmaktadır. Her gelişim dönemi içerisinde yeniden şekillenen Tanrı Algısı ve bağlanma, üzerinde okul kültürünün, eğitimin ve öğretiminde büyük önemi vardır.

Türkiye'de topluma sağlıklı bireyler yetiştirmek için pek çok farklı okul bulunmaktadır. Bu okullardan birisi de Yatılı İlköğretim Bölge Okulu'dur. Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ilk olarak yoksulluk yüzünden eğitim sürecine katılamamış köy çocuklarını eğitime katmak için 1932 yılında açılmıştır. 1962 yılında 222 sayılı kanunla yapılan değişiklik ile ülkenin dört bir yanına yayılmıştır (Eraslan

2009). Ayrıca 2012 yılında yapılan değişiklikle Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (YİBO) ismi değiştirilip, Yatılı Bölge Ortaokulu (YBO) ismini almıştır.

Okullar önceden saptanan belli özellikleri öğrencilere kazandırmaya çalışan maksatlı kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Okullardaki bu maksat, öğrenci davranışlarında istenilen değişikliği oluşturmak ya da çocuğa yeni davranışlar kazandırmaktır. Öğrenciler okullarda örgütlenmiş öğretim durumları içerisine sokulurlar ve istenilen özellikleri kazanıp kazanmadıklarını görmek için sık sık yoklanırlar. Öğrenci ile sürekli etkileşim halinde olan öğretmen Milli Eğitimin temel amaçları yönünde istenilen davranışı öğrencide açığa çıkarmakla sorumludur (Tekin 2008: 3).

Okul çağı, çocuğun aile yuvasından çıkıp, dış dünyaya açıldığı, toplumsal çevreye karıştığı dönemdir. İlkokul yıllarını içine alan bu dönem, ergenliğin ilk belirtilerinin başladığı 11. yaşta son bulan dönemdir (Yörükoğlu 2016: 76). Bu dönemden sonraki süreç ortaokul yıllarını içermektedir.

Türkiye’de ilköğretim okulları denildiği zaman gündüzlü, pansiyonlu ilköğretim okulları, yatılı ilköğretim okulları ve gezici okullar anlaşılmalıdır. Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda bitecektir (Resmî Gazete 1961: 5).

Ülkemizde sekiz yıllık eğitime geçilmesiyle birlikte, küçük yerleşim yerlerindeki öğrencilerin bu uygulamadan nasıl yararlanacağı sorunu ortaya çıkmıştır. Bu soruna çözüm olabilmesi için ülkemizde taşınmalı eğitim ve Yatılı İlk Öğretim Bölge Okulları açığa çıkmıştır (Arı 2003: 105).

Nüfusun az veya dağınık olduğu yerlerde, merkezi durumda olan veya durumu uygun bulunan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, bu durumun mümkün olmadığı yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları veya gezici okulların açılmasına karar verilmiştir (Resmî Gazete 1961: 5).

Bugün il merkezlerinde ve ilçelerde pek çok çocuk YİBO’da okumaktadır. Türkiye’de temel eğitimin amacı Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen, bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olmak, beden en zihnen, ruhen dengeli, yapıcı, yaratıcı, verimli, sağlıklı kişiliğe sahip, insan haklarına

saygılı bireyler olarak yetişmektedir. Ayrıca ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (Resmî Gazete 1973: 1).

2017-2018 yılında yapılan istatistiksel araştırmalar sonucunda Türkiye’de toplam 312 tane YBO bulunmaktadır. Bu okullarda şuan 5474 derslik bulunmakta ayrıca 78262 öğrenci barınmakta ve öğrenimlerine devam etmektedirler. Bu okullarda toplam 5551 öğretmende görev yapmaktadır (MEB 2017: 71).

YBO okullarına gelen öğrencilerinin aile yapıları birbirine çok benzemektedir. Ailenin ekonomik durumundan, çocuk yetiştirme tarzına kadar benzerlikler gözlemlenebilir. Bu benzerlikler çocuğun bağlanma stiline ve Tanrı Algısına etki edebilir.

1.2. Problem

Dünyaya geldiği andan itibaren bakıma, korunmaya ve gelişmesi için birilerine muhtaç olan insanoğlu, gelişiminin her evresinde farklı bir psikolojik yapıya sahip olmaktadır. Kişilik yapısının temelinde etkili olan ilk çocukluk yılları onun bakıcısı ile kurmuş olduğu ilişkiden büyük oranda etkilenmekte, gelecek yıllarda çocuğun inancından, toplumsal uyumuna kadar pek çok alanda etkisini göstermektedir. Bir takım çevresel faktörler ve anneye kurulan bağ çocuk üzerinde büyük oranda etkili olmakta ve yaşadığı topluma uyum göstermede çocuğa yardımcı olmaktadır.

Çağdaş toplumlarda açığa çıkan toplumsal güvensizlik çocuğun gelişimi üzerinde olumlu ve olumsuz pek çok etkiye neden olmaktadır. Toplumlardaki hızlı değişim bireyi yeniden bir nesneye bağlanmaya itmektedir.

Toplumda hızla gelişen bir takım teknolojik gelişimler bireyi esareti altına almak isterken, birey kendi iç dinamizmi ile ya mücadele etmekte ya da olumsuz teknolojik oluşumların etkisi altına girmeye mahkûm olmaktadır. Toplumun farklı kesimlerinde ekonomik imkânları kısıtlı ya da ulaşım problemlerinden kaynaklanan birtakım sorunlar çocukları YBO’da okumaya zorunlu kılmıştır. Ailesi tarafından yurtlara terk edildiğini düşünmek, uzun yıllar bağlanmış olduğu varlıklardan kopuş duygusu ya da pek çok faktör onun küçücük ruhsal yapısını derinden etkilemektedir.

Ailesi içerisinde edinmiş olduğu güven ortamı onun hayatı algılamasına etki ettiği gibi onun Tanrı algısı üzerinde de büyük etkisi olmaktadır. Bu süreç içerisinde ailede güvenli bağlanmış çocuklarla güvensiz bağlanan çocukların Tanrı Algısı arasındaki ilişki olup olmadığı önemlidir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde öğrencilerin bazılarının korku temelli Tanrı Algısı üzerine sorular sorması bazı öğrenci gruplarının ise sevgi Temelli Tanrı Algısı üzerine sorular sorması ilgi ve dikkat çekici bir durumdur. Kişilerin bağlandığı kişiler ile kurmuş olduğu duygusal bağlar ve bu bağlardan kopuş onların ruhsal dünyalarını etkilediği gibi Tanrı Algılarını da etkilemektedir. Bir çocuğun bakıcı ile kurmuş olduğu bağ ileriki yaşantısının temeli olacaksa, çocuğun bağlanma stilleri ile Tanrı Algısı arasındaki ilişki merak edilmektedir. Çocuğun sevgi yönelimli Tanrı Algısı geliştirmesi ile bağlanma stilleri arasında ilişki var mıdır? Korku Temelli Tanrı Algısı ile Bağlanma stilleri arasında ilişki var mıdır? Soruları merak edilen sorulardır. Ayrıca çocuğun geliştirmiş olduğu bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı bir takım demografik değişkenlerle ilişkili midir? Bütün bu sorulara cevap bulmak için aşağıdaki problem cümlesi ve alt problem soruları açığa çıkmıştır.

1.3. Ana Problem

Araştırmaya katılan YBO öğrencilerinin bağlanma stilleri, Tanrı Algısı ve bir takım demografik değişkenler arasında bir ilişki var mıdır?

1.4. Alt problemler

Ana problemden yararlanarak oluşturulan alt problemler aşağıda sıralanmıştır:

1. Araştırmaya katılan katılımcıların bağlanma stilleri ile Tanrı Algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Araştırmaya katılan katılımcıların ailenin aylık gelirine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

7. Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve babanın sağ olup olmamasına göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

8. Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

9. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

10. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

11. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

12. Araştırmaya katılan katılımcıların ailenin aylık gelirine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.5. Denenceler

Araştırmanın problemine dayalı olarak denence ve alt denenceler řu şekilde belirtilmiştir:

Denence 1.

Araştırmaya katılan katılımcıların bağlanma stilleri ile Tanrı Algısı alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Alt Denenceler:

1.a. Araştırmaya katılan katılımcıların güvenli bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.b. Araştırmaya katılan katılımcıların güvenli bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.c. Araştırmaya katılan katılımcıların kaygılı bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.d. Araştırmaya katılan katılımcıların kaygılı bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.e. Araştırmaya katılan katılımcıların kaçınmalı bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.f. Araştırmaya katılan katılımcıların kaçınmalı bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Denence 2.

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Alt Denenceler:

2.a. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

2.b. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

2.c. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 3.

Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Alt Denenceler:

3.a. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

3.b. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

3.c. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 4.

Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Alt Denenceler:

4.a. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

4.b. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

4.c. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 5.

Araştırmaya katılan katılımcıların ailenin ekonomik düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Alt Denenceler:

5.a. Araştırmaya katılan katılımcıların ailesinin ekonomik düzeyine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

5.b. Araştırmaya katılan katılımcıların ailesinin ekonomik düzeyine göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

5.c. Araştırmaya katılan katılımcıların ailesinin ekonomik düzeyine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 6.

Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Alt Denenceler:

6.a. Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

6.b. Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

6.c. Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 7.

Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve babanın sağ olup olmamasına göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

7.a. Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve babanın sağ olup olmamasına göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

7.b. Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve babanın sağ olup olmamasına göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

7.c. Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve babanın sağ olup olmamasına göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 8.

Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

8.a. Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre güvenli bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

8.b. Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre kaçınmalı bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

8.c. Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre kaygılı bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 9.

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

9.a. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

9.b. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 10.

Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır?

10.a. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

10.b. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 11.

Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

11.a. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

11.b. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 12.

Araştırmaya katılan katılımcıların ailenin ekonomik düzeyine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

12.a. Araştırmaya katılan katılımcıların ailenin ekonomik düzeyine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

12.b. Araştırmaya katılan katılımcıların ailenin ekonomik düzeyine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinde bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı ilişkisini ve bağlanma stilleri ile Tanrı Algısının bir takım demografik değişkenlerle ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır.

1.7. Araştırmanın Önemi

Bedensel ve ruhsal bir bütünlük içerisinde dünyaya gelen birey, çevresel ve genetik faktörlerin etkisiyle yaşamı boyunca sürekli bir gelişim ve değişim içerisinde. Birey yaşamı boyunca pek çok gelişim döneminden geçmektedir. Her gelişim dönemi için önem arz eden bağlanma, etkilerini her gelişim dönemi içerisinde göstermektedir.

Bireyin ileriki yaşantısının şekillenmesinde çocukluk dönemi önemli etkilere sahiptir. Çocukluk yıllarında zihninde oluşturmuş olduğu Tanrı Algısı ileriki yaşantısında onun sevgi temelli ya da korku temelli Tanrı Algısı geliştirmesine etki eder. Tanrı Algısı bireyin Tanrı hakkında oluşturmuş olduğu her türlü duygu ve düşünceleri içerir.

Ergenlik dönemiyle birlikte zihninde oluşturduğu algılar sorgulanmaya açık bir hale gelmektedir. Ergenlik döneminde bireylerin toplumla, aileyle ve kendiyile sağlıklı bir iletişim kurabilmeleri için çocukluk döneminde aile ile çocuk arasında kurulan bağlanma önemlidir. Ayrıca dönem içerisinde yeniden şekillenecek olan ya da var olan sevgi temelli ya da korku temelli Tanrı Algısı onun topluma uyumuna, kendini tanımasına yardımcı olmaktadır. Yatılı Bölge Ortaokullarında aileden ayrı kalan öğrenciler ağlama, yalnız olduğunu ifade etme, ailesinin onu sevmediğini düşünme, arkadaş edinememe, öğretmenlerinin onu sevmediğini düşünme, Allah'ın varlığı konusunda kuşku duyma, Allah'ın kendisini sevmediğini düşünme gibi davranışlarla rehberlik servisine başvurmaktadır. Bu davranışların özünü kavrayabilmek ve problemin asıl kaynağının ne olduğunu bulabilmek adına, bağlanma ve Tanrı Algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi yararlı olacaktır. Daha önceki çalışmalar örneklem grubu ortaöğretim, üniversite ya da yetişkin grubu olan çalışmalardan oluşmaktadır. Örneklem grubu 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri olan bu çalışmanın, literatür açısından önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

1.8. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan tüm yatılı bölge ortaokulu öğrencilerinin veri toplama araçlarındaki soruları, içten ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde, hiçbir etki altında kalmadan yansız olarak cevapladıkları kabul edilmiştir.

2. Araştırmada örneklemin sırası ile bağlanma stillerini, Tanrı algısını ölçmek için uygulanan Erken Ergenlerde Bağlanma lği ve Tanrı Algısı lği kullanılmıştır. Bu leklerin istenilen kavramları güvenilir bir şekilde ölçtüğü kabul edilmiştir.

3. Seçilen rnekleme grubunun evreni tam olarak yansıttığı kabul edilmektedir.

4. Araştırma belli bir zaman diliminde yapıldığından dolayı boylamsal değil kesitsel bir çalışmadır.

1.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma Kayseri ili Yahyalı İlçesinde bulunan Kız YBO, Erkek YBO ve Tomarza ilçesinde bulunan YBO'da 2017-2018 eğitim ğretim yılında öğrenim gören 503 ğrenci ile sınırlıdır.

2. Araştırma Yatılı Bölge Orta Okulları 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Bu nedenle araştırma sonuçlarının genellenebilirliği Yatılı Bölge Orta Okulları 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

2.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evren ve örnekleme belirtilmiş, araştırmada kullanılan veri toplama araçları tanıtılarak, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel işlemler açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. YBO öğrencileri bağlanma stillerinin Tanrı Algısı alt boyutları ile ilişkisini, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, kardeş sayısı, anne ve babanın sağ olup olmaması, öğrencilerin YBO'ya geliş sebeplerine göre belirli bir fark gösterip göstermediğini araştırmıştır. Ayrıca Tanrı Algısının cinsiyet, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin ekonomik durumuna göre belirli bir fark gösterip göstermediği incelemiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2017–2018 öğretim yılında Kayseri İlinin Yahyalı ilçesinde bulunan Kız YBO ve Erkek YBO ile Kayseri ilinin Tomarza ilçesinde bulunan YBO öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan erken ergenler 12-16 yaş aralığındadır. Araştırma grubuna dağıtılan 503 anket formundan 500 tanesi geri dönmüştür. Ölçekler, bilgisayara kodlanmadan önce tek tek incelenmiş ve 17 ankette yer alan eksik bilgiler, işaretlenmemiş sorular ve yetersiz cevaplamalar nedeniyle bu ölçekler işlem dışı bırakılmıştır.

Bu süreç sonunda araştırmanın örnekleme, Kayseri ilinde bulunan 3 YBO okulunda öğrenim gören 483 öğrenciden oluşmuştur. Eksik ve hatalı doldurulan ölçekler çıkarıldıktan sonra örnekleme oluşturan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı bulgular kısmında Tablo 1'de belirtilmiştir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin ebeveynlerinin gelir düzeyine ve eğitim düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 2'de verilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve baba sağ olması ve kardeş sayılarına göre betimleyici istatistikler Tablo 3'de yer almaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların bağlanma biçimlerini belirlemek için “Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği” (Delen ve Koçak 2003), Tanrı Algısını belirlemek için “Tanrı Algısı Ölçeği”(Güler 2007a) ve Kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Aşağıda veri toplama araçlarının geliştirilmesi, puanlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları hakkında bilgi sunulmuştur.

2.3.1. Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği

“Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği” Delen ve Koçak (2003) tarafından ergenlerin bağlanma biçimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olup, 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışması sırasında madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzunda 30’u güvenli bağlanma, 25’i kaygılı bağlanma ve 29’u kaçınmalı bağlanmayı betimleyen 84 madde bulunmaktadır. Geçerlik çalışmaları sonrası ölçek 4’er maddesi güvenli ve kaçınmalı, 3 maddesi de kaygılı bağlanmayı temsil etmek üzere 11 madde olarak son şeklini almıştır (Akt. Haliloğlu: 152).

Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği 4 maddesi güvenli bağlanmayı (3, 8, 10 ve 11. maddeler), 4’ü kaçınmalı bağlanmayı (2, 5, 7 ve 9. maddeler) ve 3’ü kaygılı bağlanmayı (1, 4 ve 6. maddeler) ölçmeye yönelik 11 maddeden oluşmaktadır. Her bir maddeye verilen cevaplar likert tipi 3’lü derecelendirme üzerinden yapılmıştır. Ergenlerden ölçekteki maddelerin kendi yaşantılarını ne derecede temsil ettiğini işaretlemeleri istenmektedir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğe ilişkin puanlama “bana uygun değil” (1), “bana kısmen uygun” (2) ve “bana uygun” (3) şeklinde yapılır. Güvenli ve kaçınan bağlanma biçimlerinden elde edilen puanlar (3-12), kaygılı bağlanmadan alınabilecek puan ise (3-9) arasında değişmektedir. Ergenler hangi alt ölçekten en yüksek puanı alırsa, o alt ölçeğin belirttiği bağlanma biçimine sahip olarak değerlendirilmektedir (Akt. Haliloğlu: 152).

Araştırmamızda kullandığımız ölçeğin güvenli bağlanma için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,65 olarak bulunmuştur. Araştırmamızda kullandığımız ölçeğin kaçınmalı bağlanma için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,69 olarak tespit edilmiştir. 0,60 ile 0,80 arasındaki ölçekler güvenilir olarak değerlendirilmektedir. Alt ölçeğimiz olan güvenli bağlanma ve kaçınmalı bağlanma ölçeğimiz bu çalışma

için güvenilirdir diyebiliriz. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,42 ile 0,60 arasında olan ölçekler ise orta düzey güvenilir olarak bilinmektedir. Kaygılı bağlanma alt ölçeğimizin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,55 olarak bulunmuştur. Kaygılı bağlanma alt ölçeğimizin bu araştırma için orta düzeyde güvenilir olduğunu ifade edebiliriz.

2.3.2. Tanrı Algısı Ölçeği

“Tanrı Algısı Ölçeği” Güler tarafından bireylerin Tanrı Algılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş olup 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri hazırlanırken Tanrı Algısı olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayrılmış, bu boyutları belirlemede de iki tip yönelim belirlenmiştir. Bunlar Tanrı’ya sevgi yönelimi ve korku yönelimidir. Korku yönelimli Tanrı Algısında “Cezalandıran, Affetmeyen, Uzak, Korkutucu Tanrı ile ilgili ifadeler; sevgi yönelimli Tanrı Algısında ise “Affeden, Şefkatli, Çok seven, Güvenilir Tanrı” ile ilgili ifadeler ölçek maddelerini meydana getirmiştir. Ölçek maddeleri 5’li likert tipi ve ölçeğin yönergesi buna uygun olarak hazırlanmıştır. Derecelendirme, “Hiç yansıtıyor”(1), “Kısmen yansıtıyor”(2), “Biraz yansıtıyor”(3), “Oldukça yansıtıyor”(4) ve “Tamamen yansıtıyor”(5) şeklinde yapılmakta ve puanlanmaktadır. Puanlardaki yükselme olumlu bir tanrı algısını göstermektedir (Güler 2007a).

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda 22 maddeden oluşan Tanrı Algısı ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı, 0,83 olarak bulunmuştur. Faktör yapısı incelendiğinde ölçeğin beş faktörden oluştuğu bulunmuştur. Tüm faktörler toplam varyansın %55,6’sını açıklamıştır. Analizler sonucunda Tanrı Algısı Ölçeği’nin güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu gözlemlenmiştir. Ölçek maddeleri korku yönelimini ve sevgi yönelimini karşılayacak şekilde hazırlanmıştır. Sevgi ifadeleri düz puanlanırken, korku ifadeleri ters yönde puanlanmaktadır. Buna göre 1, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 17, 19,20 ve 22 numaralı ifadeler düz diğerleri ters puanlanmaktadır (Güler, 2007).

Araştırmamızda kullandığımız Tanrı Algısı ölçeğinin yapılan çalışmada Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0,80 ile 1.00 arasında olan ölçeğin çok güvenilir olduğu

bilinmektedir. Araştırmamız için kullandığımız erken ergenlerde bağlanma ölçeğinin çalışmamız için çok güvenilir olduğunu ifade edebiliriz.

2.3.3. Öğrenci Kişisel Bilgi Formu

Bu form araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel nitelikleri hakkında ve araştırmanın konusunda yer alan bir takım değişkenler hakkında bilgi toplamak amacıyla 10 sorudan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formundan sosyo-demografik özelliklere ilişkin öğrencilerin cinsiyet, yaş, ailelerinin ortalama aylık geliri, Anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, kardeş sayısı, YBO'ya hangi sebeple geldiği, ailenin yanına ne kadar sıklıkta gittiği, anne ve babanın sağ olup olmadığına ilişkin bilgilerin toplanması amaçlanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Kayseri ilinin Yahyalı ve Tomarza ilçesinde bulunan Yatılı Bölge Ortaokullarındaki öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama araştırmacı tarafından yapılmıştır. Örnekleme yer alan okullardaki toplam 503 öğrenciye ulaşılmış ancak bunlardan ölçme araçlarının 500 tanesi geri dönmüş ve bu 500 anketten 17 tane eksik ya da hatalı dolduran anket çıkarılmıştır. Böylece 483 ölçek araştırma kapsamında değerlendirilmiştir. Uygulama araştırmacı tarafından ilgili okullara gidilerek ve okul idaresinden izin alınarak araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilere ölçekler uygulanarak yapılmıştır. Her uygulamadan önce araştırmacı öğrencilere ölçekler hakkında ayrıntılı bilgi vermiş, uygulamanın önemi hakkında öğrencileri bilgilendirmiştir. Uygulamada verilen cevapların gizliliği açısından anketlere isim yazılmaması gerektiği özellikle belirtilmiştir. Uygulamacı verilen samimi cevapların araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacağını ve bu yapılan anket uygulamasının bir sınav olmadığını belirtmiştir. Gerekli açıklamalardan sonra ölçekler öğrencilere dağıtılmış ve yaklaşık 40 dakikalık zaman diliminde ölçekler öğrenciler tarafından cevaplandırılmıştır. Öğrencilerden gelen birtakım sorular uygulamacı tarafından uygun bir dille cevaplandırılmaya çalışılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) bilgisayar istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ve hipotezlerin test edilmesinde t-testi, Varyans Analizi (ANOVA-F testi), Pearson Momentler arpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. İki değişken grubun ortalamasının farklı olup olmadığı t-testi ile test edilmiştir. Varyans Analizi ise, bir değişkene ait ikiden çok grubun ortalamaları arasında önemli bir farkın olup olmadığını araştırdıktan sonra, aralarında istatistiksel olarak önemli bir fark varsa, bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılaşma gösteren ikili karşılaştırmalar Tukey HSD testi ile yapılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinden elde edilen sonuçlar, bulgular ve yorumlar bölümünde tablolar halinde sunulmuştur.

BÖLÜM 1

TEORİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde tezimizin temelini oluşturan bağlanma stilleri, bağlanma stilleri ile ilgili kavramların literatür incelemesi, Tanrı Algısı ile Tanrı Algısı alt boyutları olan sevgi yönelimli Tanrı Algısı ve korku yönelimli Tanrı Algısı kavramlarının literatür incelenmesi yapılmakta ve bilimsel bir çerçevede bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı üzerinde çalışılmaktadır.

1.1. Bağlanmayla İlgili Temel Kavramlar

1.1.1. Bağlanma

Bağlanma Bowlby tarafından “belirli bir figüre karşı özellikle stresli durumlarda yakınlık arama ve bu yakınlığı sürdürme eğilimi tarafından oluşturulan duygusal bağdır”(Akt. Seven 2015: 56).

Bağlanma ilk sosyal ilişkidir. Anne ile kurulan ilk sosyal ilişki bağlanmayı açığa çıkartmaktadır. Anne ile bebek arasında kurulacak bağ için kritik bir dönemin varlığından bahsedilir. Bu kritik dönemin doğumdan hemen sonraki dönem olduğu belirtilmektedir (Seven 2015: 57).

Yaşamın ilk aylarında çocuk bağlandığı figürü diğerlerinden ayırt etmeye başlar ve bu figür yanında kendini güvende hisseder. Altı aylık olduktan sonra tercihlerini açık ve net bir şekilde belirtir. Bebeğin anneye güvenli bir şekilde bağlandığı ve onun yanında olmaktan memnun olduğu süre ilk yılın ikinci yarısı, ikinci yıl ve üçüncü yılın tamamında geçen süredir. Bu süre içerisinde anne figürü olmadığı zaman bebek sıkıntılı bir hal almaktadır. Çocuğun ilk yaş gününden sonra bazı figürler önem kazanmaya başlar. Örneğin baba, büyük baba, büyük anne çocuğun ilk yaş gününden sonra bağlandığı figürlerdir (Bowlby 2013: 61).

Bowlby’e göre çocuklar bakıcılarıyla erken dönemde ve devam eden etkileşimleri temelinde, kendilerinin ve bağlanma modelinin zihinsel temsillerini oluştururlar. Bu içsel çalışma modelleri, sadece çocuğun bağlanma düşüncelerini ve hislerini nasıl işlemediğini değil, aynı zamanda bakıcısının kim olduğu, ihtiyacı

olduğunda nerede olduğu hakkında bilgiyi ve farklı durumlarda bakıcının nasıl tepkiler vereceği hakkında beklenti içerir (Akt. Keser : 6).

Bağlanma davranışı genellikle daha güçlü ve daha zeki olarak algılanan bireyle yakınlığı kurma ve sürdürme davranış biçimidir. Erken çocuklukta önemli olan bağlanma davranışı doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Bağlanma teorisi bağımlılık teorisinden ayrıdır. Bağlanma teorisinin vurguladığı özellikler şunlardır (Bowlby 2017: 168):

Bağlanma teorisi spesifiktir. Bağlanma davranışı bir ya da birkaç spesifik bireye yöneliktir. Bağlanma teorisinde süre önemlidir. Bir bağlanma yaşam döngüsü boyunca sürer. Duygusal bağlanma bağlanmayı bağlılıktan ayıran diğer bir özelliktir. En yoğun duygular, bağlanma ilişkilerinin kurulması korunması ve bozulması ile açığa çıkan duygulardır. Başlangıçta açığa çıkan bağlanma davranışı kendi içerisinde basit şekilde organize olmuş tepkilerle açığa çıkmaktadır. Belirli süre sonunda ise daha karışık davranışsal sistemlerle harekete geçmektedir. Bağlanmada temel süreç tanıdık olanı yabancı olandan ayırt etmektir. Bağlanma davranışı bütün memeli türlerin yavrularında açığa çıkar ve yetişkin yaşamı boyunca sürer (Bowlby 2017:168).

1.1.2. Bağlanma Korkusu

Bağlanma korkusu, çocukluk yıllarında açığa çıkan daha sonra hayatın her aşamasında etkili olan, kişilerin içlerine iyice yerleşmiş bir korkudur. Bağlanma korkusu olan insanlar hiçbir kimsenin vesayeti altında çalışmayı istemezler. Esnek ve özgürlük içeren işleri seçerler. Aşk ilişkilerindeki tutumları da özgür tutumlardır. Sürekli yeni başlangıçlar arar ve sürekli başarısızlığa sürüklenen olayların sayısında artış olur. Bu kişiler ya çok mütevazı bir hayat sürerler ya da kendi evinde sürekli bir göçebe gibi hareket ederler. Bu kişiler yerleşik olmaktan korkarlar. Bağlanma korkusu olan insanlar karşıdaki insanın kendisinden çok fazla şey beklemesini istemez. Aşk ilişkilerinde kopukluk olduğu gibi arkadaşlık ilişkilerinde de kopukluk vardır. Bağlanma korkusunun bir diğer etkisi de bağlanma korkusu yaşayan kişinin bilinmez olma dürtüsünün olmasıdır. Başka birileri tarafından bilinmemek bu kişilere oldukça özgürlük hissi veren bir duygudur. Bu yüzden bu duygulara sahip kişiler bilinen derneklere, kaygı verecek kuruluşlara üye olmazlar (Stahl 2016: 64).

Doğduğumuz anda hayata tutunabilmemiz ve hayatla mücadele edebilmemiz için bağlanma çok önemlidir. Yeni doğan bir bebek etrafındaki kişilerin sürekli ilgisini istemektedir. Eğer çevredeki faktörler ona göre uyarlanmaz, koşullar ona göre düzenlenmezse çocuğun yaşaması mümkün değildir. Burada önemli olan çocuğun sağlıklı bir geleceğe adım atabilmesi için onun bakımının sorumlu bir kişi tarafından üstlenmesidir. Bağlanma korkusunun açığa çıkmamasında anne ve babanın rolü çok büyüktür. Çocuk doğdu andan itibaren anneye bağımlı bir haldedir. Dünyaya gereksinimleri ve duyguları karşılanmak için gelen bebeğin, mutsuzluk anında annesi tarafından stresi azaltılacak halde bakımı yapılmaktadır. Annenin bu durumdaki vazifesi onun isteklerine cevap verebilmektir. Ayrıca anne onunla iletişime geçerek ve onunla konuşarak ilgisini göstermektedir. Zamanla çocuk ihtiyaç anında annesinin yanında olduğu bilincine varır ve annesini güvenebileceği bir liman olarak algılamaktadır. Anne tarafından istekleri karşılanan çocuk kabul görme ve güven duygusunu kendinde hissederek mutlu olmaktadır (Stahl 2016: 68).

Bağlanma korkusunun temelinde çocuğun bebeklik dönemindeki zihinsel temsilleri yer almaktadır. Bebeğin erken yaşlarda bakıcıları ile kurmuş olduğu temsiller ilerleyen yaşlarda ona rehberlik etmektedir. Her bireyin hayata karşı kendine özgü oluşturmuş olduğu bu zihinsel temsillerin içerisinde bağlanma korkusunun var olması onun ilerleyen zamanda da birtakım ilişkilere yansıtacağını göstermektedir. Bu açıdan bağlanma ve bağlanma korkusu için Bowlby'nin en temel kavramlarından biri olan içsel çalışanlar modeli önemlidir.

1.1.3. İçsel Çalışanlar Modeli

Piaget, bebeklerin çevresini etkileyerek, karmaşık şartlara adapte olabilmek için yeni şemalar oluşturacağını belirtir. Bowlby, çocukların içsel çalışma modellerini daha iyi anlayabilmek için Piaget'in, bilişsel gelişim teorisinden faydalanmıştır (Yazıcıoğlu 2011: 37).

Bağlanma kuramının en önemli modeli olan içsel çalışanlar modeli zihinsel temsiller olarak da adlandırılmaktadır. Bowlby, bağlanma kuramında kişinin erken yaşlarda bakıcılarıyla kurduğu ilişkinin niteliğinin daha sonraki yıllardaki kişiler arası ilişkiler için önemli olduğunu ve bunun bir rehber görevi gördüğünü belirtmiştir. İnsanlar kendileri için önemli gördükleri insanlara karşı duygusal bağlar

geliştirirler. Bowlby bu bağlanmayı, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar şeklinde kavramsallaştırmıştır. Bağlanma kuramına göre yaşamın ilk yıllarında anne ve babaların çocuğa verdikleri tepkiler çok önemli olup bu tepkilere karşı çocuk kendisine ve başkalarına karşı zihinsel temsiller oluşturur. Çocuğun oluşturduğu bu zihinsel temsiller daha sonraki yıllarda kişiler arası ilişkiler için önemli bir rehber, görevi görür. Bowlby bu modele 'içsel çalışan modeller' adını vermektedir (Sümer, Güngör 1999).

Bowlby'nin bağlanma kuramının en temel kavramlarından biri zihinsel modeller/içsel çalışan modeldir. Bu modele göre her bireyin, olayları algılayış biçimi farklıdır. Bu farklılığa göre her birey geleceğe yönelik öngörülerde bulunup kendine özgü birtakım planlar yapmaktadır. Bu bize bireyin dünyaya ve kendisinin dünyadaki yerine dair içsel çalışan modeller oluşturduğunu göstermektedir. Bireyin dünyaya dair oluşturduğu içsel çalışan modellerdeki en belirgin özellik, bağlanma figürlerini nerede bulacağıdır. Ayrıca bu figürlerin kendisine nasıl yanıt vereceğine ilişkin bir tasarımıdır. Aynı zamanda bir duygu düzenleme teorisi olan bağlanma teorisi, bu bakış açısıyla bağlanmanın "İçsel çalışan modeller" kavramı, bireylerin stresli durumlara verdikleri farklı duygusal tepkileri yönlendiren kurallar bütünü olarak anlaşılabilir (Özeren, Akın 2016).

Belirli bir ortamda annesiyle bir güven ilişkisi kurmuş ve annesinden daha önceden ayrılmamış on beş ila otuz ay arasındaki bir çocuk genellikle kendine göre öngörülebilir bir davranış zinciri göstermektedir. Bu, annesine gösterdiği davranışının baskınlığına göre üç evreye ayrılabilir. Bu üç evre protesto, umutsuzluk ve kopma olarak tanımlanmaktadır. Bunlar ifade edilirken açık şekilde ayrışmaya neden oldukları gözükmemektedir fakat gerçekte her birinin bir sonrakiyle tümleştiği anlaşılmaktadır. Öyle ki bir çocuk bir evreden diğerine geçiş ya da iki evre arasında değişim aşamasında günler ya da haftalarca kalabilmektedir (Bowlby 2013: 64).

Birinci evre, protesto evresi, hemen başlayabilir ya da başlaması gecikebilir. Bu evrenin zamanı birkaç saatten birkaç haftaya kadar sürebilir. Bu süreçte küçük çocuk annenin ortamdan uzaklaşmasında kesin bir üzüntü gösterir ve eldeki kaynaklarını tümüyle kullanarak onu geri almaya çalışır. Çoğu kes yüksek sesle ağlayacak, kendini savuracak, karyolasını sallayacak ve kayıp annesinin var

olduğunu gösterebilecek herhangi bir görüntü ya da sese yönelik istekli bir arayışa geçecektir. Çocuğun sergilemiş olduğu tüm davranışlar, annesinin döneceği yönünde güçlü bir beklenti öne sürmektedir. Bazı çocuklar bir bakıcıya umutsuz bir şekilde bağlanırken o kendisi için bir şeyler yapmayı öneren tüm alternatif figürleri reddedebilir. Çocuğun protestodan sonra gelen umutsuzluk evresi sırasında kayıp annesiyle meşgul olduğu açıktır. Bu süreçte aktif fiziksel hareketler azalır ya da sonlanır ve monoton bir biçimde ya da aralıklı olarak ağlayabilir. Geri çekilir ve durgunlaşır, çevredeki insanlardan hiçbir talepte bulunmaz ve derin bir yas haline girer. Bu oldukça sessiz bir süreçtir ve bazen açıkça yanlış bir şekilde üzüntünün azaldığı sanılır. Çocuk kendi ortamına daha fazla ilgi göstermesine rağmen protesto ve umutsuzluğun nihayetinde ardından gelen kopma evresi genelde yeniden bulmanın işareti olarak karşılanır. Çocuk artık bakıcıları reddetmez ve geri çevirmez. Gösterdikleri ilgiyi, giysileri ve yiyecekleri kabul eder hatta bakıcılarına gülümseyip girişken olabilir. Bununla birlikte annesi ziyaret ettiğinde bu yaşta normal görülen güçlü bağlanma davranış karakteristiğinin belirgin şekildeki yokluğundan dolayı her şeyin iyi olmadığı görülebilir. Annesini karşılamak bir yana onu zorlukla tanıyabilir, yapışmayı bırakıp uzakta ve ilgisiz kalabilir, gözyaşları yerine başka tarafa yönelmiş mutsuzluk vardır. Anneye olan ilgisini kaybetmiş gibi görünmektedir (Bowlby 2013: 64). Bağlanma, bağlanma korkusu ve içsel çalışan modeller hakkında daha iyi bilgi sahibi olabilmemiz için bağlanma kuramına bakmamız gerekmektedir.

1.2. Bağlanma Kuramı

John Bowlby tarafından ortaya konan sosyal duygusal bir gelişim teorisi olan bağlanma teorisi pek çok araştırmacının geliştirmek için çalıştığı bir teoridir. Bu teori birçok psikolojik araştırmada pek çok ve çeşitli uygulamalar bularak gelişen güçlü, bir teoridir. Mary Ainsworth'un araştırmalarıyla bağlanma teorisi çalışmaları daha da belirgin bir hale gelmiştir. Bebek ve çocuk gelişimi üzerine yapılan araştırmaların çoğunun temelini, Bowlby ve Ainsworth'un öncülük eden araştırma ve kuramlarıyla, bağlanma yaklaşımı teşkil etmektedir (Hayta 2006).

John Bowlby, Tıp ve Psikiyatri eğitimi alarak meslek ve araştırma hayatına başlamıştır. 1960 yılında somutlaştırmaya başladığı bağlanma kuramını oluştururken pek çok bilimsel alandan etkilenmiştir. Başta biyoloji (özellikle evrim kuramı),

etoloji ve psikoloji(özellikle gelişim psikolojisi ve bilişsel psikoloji) olmak üzere sosyal ve fen bilimlerinin pek çok bulgu ve önermesi ışığında eklektik bir yaklaşımla kendine has bağlanma kuramını oluşturmuştur (Sümer, Sayıl, Berument, 2016: 14). Ayrıca bağlanma kuramının ortaya çıkmasına büyük katkılar sunan en önemli kuramcılar nesne ilişkileri kuramcılarıdır.

Nesne ilişkileri kuramcıları 20.yüzyılın ortalarında Freud'un kişilik kuramını genişleten ve geliştiren psikologlardır. Donald Winnicott, Melanie Klein, Margaret Mahler ve Heinz Kohut bu kuramın önde gelen psikologlarıdır. Bu kuramcılar, nesne ilişkileri kuramı ile benzer ilkelere sahip olsalar bile, nesne ilişkileri kuramı hakkında farklı yorumlar sunmuşlardır. Nesne ilişkileri kuramı Bağlanma kuramının açığa çıkmasında büyük katkılarda bulunmuş ve bağlanma kuramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu kurama en büyük katkıları John Bowlby ve Mary Ainsworth yapmıştır (Burger 2006: 222).

Bowlby, etolojik bir bakış açısı benimseyerek, yavrusunu yakın bulundurma durumunun annenin elinde bulunmasının önemli sonuçları bulunduğunu belirtmiştir. Rhesus maymunlarının, annelerini diğer maymunlardan ayırt etmeyi öğrenmeden önce annelerine kuvvetle sarılmayı öğrendiklerini, insan yavrusunun birtakım tepkiler vermeden önce yani insan yavrusunun annesine kuvvetle sarılmadan veya ona doğru hareket etmeden önce annesini diğer annelerden ayırt etmeyi öğrenme yeteneğine sahip olduğunu belirtmektedir. Bu durum bize insan bağlanma davranışında kullanılması gereken kıstasın ne olacağı konusunda güçlük açığa çıkarmaktadır. Bowlby bu güçlüğü, kendi klinik çalışmalarından edindiği tecrübelerine, başkalarının yaptığı araştırmalara, özellikle de mesai arkadaşı Mary Ainsworth'ün basit veya ekonomik bakımdan gelişmemiş olan bir insan toplumunda, Uganda'da, Ganda kabilesinde yaptığı saha araştırmasının sonuçlarına dayanarak çözmeye çalışmıştır. Bu araştırma Batı'da olduğundan çok daha fazla doğaya yakın olan bir toplum üzerinde, annelerin ve çocukların davranışlarının doğal özellikler yansıttığı bir toplumda yapılmış olan bir araştırmadır (Yörükkan 2015: 80).

Bowlby ilk 10 ay içerisinde anne ile çocuk arasında bağın kurulduğunu öne sürmüştür. Farklı bakış açısıyla yaklaşan Bowlby, çocuğun doğumla birlikte anneye hiçbir bağlılığının olmadığını, bu ilk 10 ayda içerisinde anne ile çocuk arasında bağın

kurulduğunu belirtmiştir. Başlangıçta, Bowlby'nin gözlemleri anne ile çocuğun ayrılma araştırmasına, yani çocukların hastaneye yatırımları ya da yuvaya gitmeleri nedeniyle annelerinden bu şekilde ayrılan çocukların tepkisine yöneliktir. Bu araştırmaların sonucuna dayanarak çocukların tepkilerini, üç evreye bölmüştür. Bu evreler karşı çıkma, umutsuzluk ve kopma, yeniden birleşme arzusudur. Bowlby'in araştırmalarının gözlem düzeyinde olması bağlanma kuramının gelişmesi açısından çok yararlıydı. Ayrıca bağlanma kuramının gelişmesine öncülük eden Ainsworth Uganda ve Maryland'de, evde anne-çocuk etkileşimlerine dair doğal gözlemler yapmıştır. Sonrasında çocuğun ayrılmaya verdiği tepkileri incelemek için laboratuvar yöntemi geliştirmiştir. Bu yöntem, bağlanma sürecinin organizasyonunu sınıflandırmak için 1 yaşındaki çocukların belirlenmiş bir ebeveyninden ayrılma ve onunla yeniden birleşmeye verdikleri tepkilerin gözlemlenmesine dayanmaktadır (Masterson 2008: 20).

Bowlby (1969, 1973, 1980) tarihsel bağlamda ortaya çıkan ve tehlike içeren koşullar altında çocuk ve anne (bakıcı) arasında yakınlığı korumak üzere bir bağlanma sistemi geliştirmiştir. Bu sistemin “yakınlık”, “güvenli sığınak” ve “güvenli üs” olmak üzere üç temel işlevi bulunduğunu belirtmektedir. Bebekler bazı durumlarda güvenlik hissini artırmak ve fiziksel yakınlığı korumak istemekte ve yakınlık için bağlanma figürünü aramaktadır. Bu gibi durumlar korktukları, savunmasız ya da sıkıntılı oldukları durumdur. Bağlanma figürü çocuk çevresini anlamak için keşiflere çıktığında korktuğu zaman dönüp sığınabileceği güvenli bir üs işlevi görmektedir. Ayrıca bağlanma figürü, çocuk keşiften geri döndüğünde rahatlama, yeniden güvende hissetmek, sıcaklık, destek ve sevgi görebileceği güvenilir sığınak işlevi de görmektedir. Çocuklar bu işlevler sayesinde etrafı güvenli bir şekilde araştırma, keşfetme ve tecrübe edinme olanağı kazanırlar. Tehlike veya tehdit durumunda çocuğun dönüp kendini güvende hissedeceği bir sığınakın olması kendisine çevreyi araştırma rahatlığı vermektedir. Aynı şekilde çevreyi araştırırken bağlanma figürü ile arasındaki mesafenin artması ayrılık kaygısının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Doğan 2016).

Bebek kendi farkındalığını kazandığı zaman anne devamlılığını kazanacaktır. Bebeğin bireyselliğini kazanmak için anne aşırı koruyucu kollayıcı bir tutuma girecektir. Her iki tarafın birbirine bağlanmasındaki ortak amaç çocuğun bağımsızlığı

içindir. Klein (1882-1960)'in iddiası ise çocuğun benliğini inşa eden annelik davranışlarının bebeğin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olması halinde, çocuğun kendine ait kayıtlarının yetersiz olacağıdır. Bu durumda bebek birtakım duygular hissedecektir. Bu duygulardan biri yokluk duygusu yani ölüm anlamındaki kaygı duygusudur. Winnicot (1896-1971), annenin bebeğine kollayıcı, sıcak, koruyucu dokunuşlarının önemini vurgular ve zengin çevresel uyaranların, yeterli ve duygusal bakım varlığında gerçek kimliği ortaya çıkarabileceği düşüncesini öne sürer. Aksi durumda çocuk yalancı ve yabancı bir kimlik örüntüsü geliştirmektedir. Annenin yokluğunda hissettiği gerginliği azaltmak için, bir ara geçiş nesnesine başvurduğunu söyler. Winnicot, bebeğin anne yerine başvurduğu ara geçiş nesnelerini ise battaniye, oyuncak, biberon ya da emzik gibi bebeği rahatlatıcı bir ara geçiş nesnesi olabileceğini belirtir. Ayrıca bebeğin sallanmak gibi tekrarlayıcı davranışlara başvurarak bu gerginliği gidermeyi tercih edebileceğini öne sürer (Keskin 2013: 76).

Mary Ainsworth, Uganda'da Ganda kabilesinde birtakım araştırmalar yapmıştır. Bu araştırmayı annelerin sabahları yaptıkları işlerden sonra genellikle dinlendikleri, ziyaretçi kabul ettikleri bir sırada gerçekleştirmiş olduğunu belirtmektedir. Öğleden sonra iki saat süren bir zaman aralığında bebeklerin ya kucağa veya eteğe alınarak uyandırıldıklarını yahut da emeklemeleri için yere bırakıldıklarını belirtmektedir. Bu durumda çocuğun bulunduğu yerde daima birden fazla kişi bulunduğu için bebeğin başkalarına karşı gösterdiği davranışları ve anneye olan bağlanma davranışını gözleme imkânına kavuştuğunu söylemektedir. Araştırma sırasında 25 annenin 27 bebeği, beş günde bir ziyaret edilir. Bu süre toplam, yedi aylık bir süreyi kapsamaktadır. Bebeklerin hemen hepsi on veya on beş aylık bir yaşa ulaşmıştır. Araştırma süresince sadece iki bebek altı aylık olmuştur. Bu gözlemlerin sonucunda dört çocuk hariç bütün çocuklarda bir bağlanma davranışı açığa çıkmıştır. Ainsworth'un bulguları şunu göstermiştir ki Ganda çocuklarının çok küçük bir kısmı dışında hemen hemen hepsi altı aylık olduklarında, anne, içinde yaşadıkları mekânı terk ettiği zaman ağlamışlardır. Anneleri geriye döndüğü zaman da annelerini gülerek karşılamışlardır. Anneye doğru kollarını açarak memnuniyetlerini ifade edecek şekilde sevinç sesleri çıkarmışlar, belirgin bir şekilde bağlanma davranışı sergilemişlerdir. Çocuk yalnız ve yabancı bir kimseyle bırakıldığı zaman ise ağlama davranışı görülmüştür. Bebekler altı-dokuz aylık oldukları bir dönemde, çocukların

annelerine karşı gösterdikleri bağlanma davranışları çok daha güçlü bir hal almaya başlamıştır. Bu yaş aralığında çocuklar anneleri odayı terk ettikleri zaman onu takip etmeye başlamışlardır. Anneleri döndüğü zaman da annelerini ilk karşılayanlar onlar olmuştur. Annelerine kavuşmak için mümkün olduğunca hızlı emekleyerek anneye ulaşmaya çalışmışlardır (Yörükkan 2015: 81).

Bağlanma teorisinin temel ilkeleri Bowlby'nin stratejisi mümkün olduğunda uygulanabilir deneysel bulgular ve ilgili çalışma alanlarının kavramlarına karşı titizlikle test edilebilmektedir. Bu da teorinin değişime açık olduğunun göstergesidir (Demirbağ 2017).

Ayrıca bağlanma kuramına en önemli katkılar Ainsworth ve arkadaşları tarafından yapılan deneysel çalışmalarla yapılmıştır. Ainsworth ve arkadaşları bu çalışmalar sonucunda üç temel bağlanma stili elde etmişlerdir. Ainsworth ve arkadaşlarının elde etmiş oldukları çalışmalar bağlanma stillerinde yer almaktadır.

1.3. Bağlanma Stilleri

Ainsworth ve arkadaşları, çocukların ayrılma yeniden birleşme ve yabancıyla yalnız kalma durumlarındaki tepkilerini dikkate alarak geliştirdikleri kodlama yöntemiyle, üç tip bağlanma stili belirtmişlerdir. Bu şekilde yapmış olduklara teste ise 'Yabancı Durum Testi' denir. Bu testin sonucunda, çocukları, güvenli, kaygılı/kararsız (ya da kaygılı/dirençli) ve kaçınan olarak adlandırdıkları üç tip bağlanma stili içinde sınıflandırmışlardır. Yapılan araştırmalar çocuklarda gözlenen bu üç temel bağlanma örüntüsünün ilişkisinin neye bağlı olduğunu araştırmışlar ve bu bağlanma stillerinin, başta anne olmak üzere ilk aylarda bakım verenlerin tepki ve duyarlılığıyla yakından ilişkili olduğunu göstermiştir (Tuna 2015: 32).

1. Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanan çocuklarda gözlenen birtakım tepkiler vardır. Güvenli bağlanan çocuklar annenin ortamdaki gitmesi ve ortama geri gelmesi gibi gerginlik yaratan durumlardan sonra anneleriyle yakınlaşmak isterler. Yalnız bırakılmışlarsa, doğal olarak anne özlemiyle ilişkili olan duygularını dışa vururlar. Yabancı biri onları rahatlatmada başarılı olamaz. Anneleri gelince olumlu tepkiler vereceklerdir (Rupert 2014: 65).

Birleşmeden önce aşırı panik yaşamayan çocuklar birleşmeden sonrada kolayca sakinleşebilirler, çevreyi keşfetmeye devam ederler kısacası doğal faaliyetlerine devam ederler (Sümer ve diğ. 2016:18).

Annesine güvenli bağlanan bir çocuk, her daim annesine inanmayı ve güvenmeyi öğrendiği için yorgun stresli ve üzgün olduğu zaman ya da bir şeyden korktuğu zaman teselliye annesinde aramaktadır. Güvenli bağlanan yetişkinler her daim özgüvenleri yüksektir ve başkalarına her daim güvenmeye hazırdırlar. Güvenli bağlanan kişiler sınırları iyi çizebilmektedirler. Suçluluk duymadan itiraz edebilirler. Cezadan kurtulma adına fedakârlık yapma peşinde değildirler. Koşulsuz sevildiklerinin farkındadırlar. Güvenli bağlanan insanlar eşlerinin beklentilerini karşılayabildikleri için sorumluluk almaktan kaçınmazlar. Her şeyle mücadele edebilecek güce sahip olduklarına inandıkları için başarısızlık karşısında yıkılmayacaklarını bilirler (Stahl 2016: 75).

2. *Güvensiz-Kaygılı/Kararsız Bağlanma:* Güvensiz kararsız bağlanan çocuklarda en belirgin özellik anneleriyle temas kurmayı isterler ve bunu sürdürmede kararlıdırlar. Fakat annenin kendileri ile temas kurma ve etkileşim çabalarına direnirler. Bir yabancıyla yalnız bırakıldıklarında yabancı onu sakinleştirememektedir. Çocuk şiddetle ağlamaya devam etmektedir. Anne geri döndüğünde de, ağlama şiddetle devam eder ve hiddetlenirler. Annelerinin onları terk etmesi onlarda hayal kırıklığını açığa çıkarmaktadır. Kendilerini daha fazla hayal kırıklığından korumaya çalışacaklardır ve bunun için anneye gitme ve anneden uzak durma arzusunu ayırt edemeyeceklerdir. Bu durum onlarda, hayal kırıklığı ve sakinleştirilme isteği arasında karar vermeye çalışmanın çatışmasını oluşturmaktadır (Rupert 2014: 65).

3. *Güvensiz-Kaçınan Bağlanma:* Bu tür bağlanma davranışı görülen çocuklar, anne döndüğünde, gözle görülür biçimde, anneye yakınlık kurmaktan kaçarlar ve olabildiğince anneden uzaklaşmak adına uzaklara bakarlar ve annenin kendileri ile temas çabalarına karşı direnirler. Anneye karşı verecekleri tepkiler yabancı bir kişiye verdiği tepkilere benzerdir. Anne çocuğu kucağa aldığı zaman sarılmazlar, kucağından yere bıraktığı zaman karşı koyarlar ve terk edilmiş olmalarına üzüntü belirtisi göstermezler. Anneden olumlu bir beklentileri yokmuş

gibi geri çekilmeye karar vermişlerdir ve bu durumda dikkatini başka şeylere vermeye çalışan çocuk kendini, korku, öfke ve üzüntü duygularından koparmıştır (Rupert 2014: 65).

Bu bebeklerin anneleriyle arasındaki ilişkide annenin tutarsız davranışlar sergilediği görülmektedir. Çocuğun anneye ihtiyaç duyduğunda annenin ona yardım edip etmeyeceği konusunda çocukta kesin güven oluşturamamıştır. Bunun nedeni ise Annenin çocuğa karşı bazen çok sıcak bazense çok ilgisiz tutum sergilemesidir. Anneler daha çok kendi ihtiyaçları ile meşgul olduklarında çocuklarını ihmal ederek çocuklarına karşı müdahaleci ve tutarsız davranmaktadırlar (Bolattekin 2014:8).

Burada anne davranışının bebek bağıllık türü açısından önemli olduğu görülmektedir. Bu konuda yapılan birtakım araştırmalar vardır. Ainsworth ve arkadaşları annenin bebeğe duyarlılığına ilişkin bazı davranışlarıyla bebek-anne ilişkisinin niteliği arasında birtakım bağlantılar olduğunu açığa çıkarmışlardır. Van Ijzendor ve arkadaşları, sorunlu anne ve çocuklardan oluşan örneklemelerden elde edilen sonuçlarla normal anne ve çocukların ilişkilerinin incelendiği araştırmaların sonuçlarını karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda çocuklarıyla yeterince ilgilenmeyen annelerin çocuklarında hem kaçınıcı hem de karşı koyucu bağıllık türlerine daha sık rastlanmıştır. Psikiyatrik semptomları olan annelerin çocuklarında ise daha yüksek oranda karşı koyucu bağıllık türünden anne-bebek ilişkisi gördüğünü bulmuşlardır. Lyons-Ruth, Connell, Grunebaum ve Botein, sorunlu annelerin çocuklarında yüksek oranda güvensiz bağıllık ilişkisi görüldüğünü ortaya koymuşlardır (Hortaçsu 2003: 92).

Stevenson-Hinde ve Shouldice (1995), laboratuvar ortamında 3,5 yaşındaki çocuklarıyla birlikte resim yapan annelerin, resim yapmaları sırasındaki anne-çocuk ilişkisini gözlemiştir. Annelerin kişilik özellikleri ölçeklere verdikleri yanıtlarla belirlenmiştir. Sonuçlar güvenli bağıllık ilişkisi olan çocukların annelerinin çocuklarına evde olumlu ve rahat bir ortam sağladıklarını göstermiştir. Ayrıca laboratuvarında bu annelerin destekleyici, çocuklarıyla uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Kaçınıcı bağlanma ilişkisine sahip çocukların annelerinin laboratuvarında pek düzenleyici ve destekleyici bir rol üstlenmediği tespit edilmiştir. Kaçınıcı bağlanma ilişkisine sahip çocukların anneleri ile uyumlu olmadıkları ve

gergin bir hal sergiledikleri görülmüştür. Isabella ve arkadaşları, yapmış oldukları araştırmalarla güvenli bağlilik ilişkisi geliştiren bebeklerin bir ve üçüncü aylıkken anneleriyle ilişkilerinin diğer bebeklere kıyasla daha uyumlu olduğunu göstermiştir. Bebekle annenin karşılıklı konuşması, bebek ağlayınca annenin rahatlatması, annenin bebeğin kendisine baktığı zaman konuşması ve dikkat etmesi uyumlu ilişkiye örnektir (Hortaçsu 2003: 94).

1.4. Bağlanma Çeşitleri

1.4.1. Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma

Uzun süredir psikanalistler çocuğun kişiliğinin temel taşlarından birinin, çocuğun ilk insan ilişkileri olduğu konusunda hem fikirdirler. Bu ilişkinin doğası üzerine ise henüz bir fikir birliği yoktur. Tüm bebeklerin 12 ay içerisinde güçlü bir bağ geliştirdikleri üzerine herkesin hemfikir olduğu ortadadır. Fakat bu bağın hangi hızda meydana geldiği, ne kadar sürdüğü konusunda bir fikir birliği yoktur. Çocuğun bağlanmasının doğası ve temeli ile ilgili dört teori vardır.

1. Çocuğun fizyolojik ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar, yiyecek, barınma, sıcaklık gibi temel ihtiyaçlardır. Bebeğin anneyi bir doyum kaynağı olarak görmesi onun ihtiyaçlarını gideren bir figür olarak bağlanmasıdır. Bu teori ikincil dürtü teorisi olarak bilinmektedir.

2. Bebeklerde içsel olarak oral yoldan sahip olma eğilimi vardır. Bu içsel durumlar, insan memesine bağlanma, onu emme durumudur. Buna birinci emilen Nesne Teorisi denilir.

3. Bebeklerin bir diğer eğilimi ise insana yapışma ve insanla temasta bulunma eğilimidir. Birincil ihtiyaç olan yiyecek ve sıcaklık ihtiyacından bağımsız olarak birde nesne ihtiyacı vardır. Bu durum ise birinci nesne yapışma teorisi olarak belirtilmektedir.

4. Bebekler rahimden çıkarılmalarına kızarlar ve oraya dönmek istedikleri için bu duruma Rahme Dönüş Arzusu olarak ifade edilir.

Bu dört teoriden en güçlü şekilde savunulani ise ikincil dürtü teorisidir. Bu teori karmaşık olduğundan ayrıca çocuğun gelişimi çocuktan çocuğa oldukça

değiştirdiğinden ilk yıl için basit bir açıklamanın yapılması mümkün değildir. Çocuk ikinci yıla girdiği zaman çocuk sürekli bir bağlanma davranışı geliştirecektir. Bu yaşa kadar annenin gidişi, annenin sesi, annenin dokunuşu gibi ilgili davranışlar kolaylıkla aktive olur. Çocuk üç yaşına kadar çok kolay bir şekilde aktive olmaya devam eder üç yaşından sonra ise aktive olma davranışı düşer. Kısacası bebeklerde bağlanma davranışı neredeyse üçüncü yılın sonunda kadar çok güçlü ve düzenli bir şekilde sergilenir (Bowlby 2013: 234).

Çocuklar 33 aya kadar kreşe verildiklerinde annelerinden ayrıldıklarına çok üzölmektedirler ve kısa süreli ağlamaktadırlar. Çocuklar 36 aya ulaştıklarında ise annelerinin olmadıklarını kabul edebilirler ve diğer çocuklarla oyun oynarlar. Üçüncü doğum gününden sonra ise çocuklar ikinci bir bağlanma figürü geliştirirler. Bu figürler, akraba, ya da okuldaki öğretmen olabilir. İkinci figürü geliştirmesinde koşullu bir duygu durumu vardır. İkinci figür annesiyle birlikteyken tanıdık kişilerden olmalı, tehlike algılanmamalı ve annesinin nerede olduğunun farkında olması durumunda ikinci figüre güvenilir bir şekilde bağlanırlar. Aksi durumda yine davranış huzursuzluğu açığa çıkmaktadır (Bowlby 2013: 263).

1.4.2. Ergenlerde Bağlanma

Oldukça çalkantılı bir dönem olan ergenlik dönemi genç için hızlı değişim ve gelişim sürecine girilen bir dönemdir. Gençler bu geçiş dönemine uyum sağlamakta güçlük çekerler. Çünkü bu geçiş döneminde ne yetişkin ne de çocuk olarak kabul edilirler. Ergenlik döneminde fizyolojik ve hormonal değişiklikler kendini gösterir. Bu dönem 11-12 ila 17-18 yaşları arasında kapsamaktadır (Erden, Akman 2012: 50).

Ergenlik dönemi, bulûğ çağına erme sebebiyle biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sona ermesiyle, yetişkinlik döneminin başlangıcı arasında kalan bir gelişim süreci olarak da tanımlanabilir. Unesco'nun tanımına göre ise; bireyin, öğrenim gördüğü ve hayatını kazanmaya çalıştığı için ekonomik bağımsızlığına kavuşamadığı ve medenî durum olarak da evli olmadığı bir gelişim dönemidir. Ergenlik dönemi, Unesco'nun sözü edilen bu tanımlamasında 15-25 yaşları arasında gösterilir. Birleşmiş Milletlerin tanımında ise 12-25 yaşları arasında değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda, dönemle ilgili yaş

sınırlaması bazı küçük farklılıklar göstererek değişik şekillerde sınıflandırılmıştır (Akt. Koç 2004).

Hem bedenen hem zihnen birtakım değişimlere maruz kalan ergen çevresindeki insanlarla ilişkilere girerken bağlanma stili önemli rol oynamaktadır.

Karar vermek için ebeveyn etkisinden kurtulması gereken birey bu süreçte ebeveyn etkisinden basit bir şekilde uzaklaşamaz. Ergenlerin daha özerk bir duruma sahip olmaları sırasında, ebeveynlerine bağlı olmaları onlar için psikolojik olarak daha sağlıklıdır. Ergenlikte özerklik kazanma ve başkasının davranışı üzerinde kontrol sağlama becerisi ve isteği oluşacaktır ve birey ergenliğin başında yaşamın tüm alanlarında uygun ya da olgun karar verme bilgisine sahip olmayacaktır. Bu süreçte ergen özerklik aradıkça, akıllı bir ebeveyn, ergenin mantıklı kararlar alabileceği alanlarda kontrolü azaltmalıdır ve ergenin bilgisinin sınırlı olduğu alanlarda ona rehberlik etmeye devam etmelidir (Santrock 2017: 266).

Ergenlerin bu dönem içerisinde duygusal yoğunluklarında artışın olduğu ve duygusal dalgalanmaların olduğu görülmektedir. Bu durum onlarda hayal kırıklığı yalnızlık, karşı cinse âşık olma, huzursuzluk, tedirginlik gibi durumları açığa çıkarır. Bu süreçte aile ya da arkadaş çevresine ihtiyaç duyar (Koç 2004).

Ergenler, ebeveynlerinin ilgisine ve arkadaşlığına ihtiyaç duyarlar ve kendi arkadaşlarıyla zaman geçirmek isterler. Ebeveynler ergenlerle arkadaşlık işini abartmamalıdır. Çünkü onlar ebeveynleriyle arkadaşlık kurmak istemezler. Onların yetişkinlerden beklentisi yardımı ve ilgidir. Ergenler bu süreçte bazen yalnız kalmak, isterler. Ebeveynler, çocuklarına duygusal destek ve sevgi vermelerine rağmen, onların yaptığı aktivitelere daha az dâhil olurlar.

Ergenlik süreciyle birlikte genç soyut düşünmeye başlar. Bu süreçle birlikte ergenin dış dünyayı algılayış biçimi tamamıyla değişir. Bireyin aile akran ve çevreyle olan ilişkileri yeniden şekillenir (Kaplan, Aksel 2013).

Ergenliğin başlangıcı sırasında ergen ile ebeveyn arasındaki sıcaklık ve samimi ilişki kaybolur. Ergen ve ebeveyn arasındaki samimi ilişki ve sıcaklık çocuk ve ebeveyn arasındaki samimi ilişki ve sıcaklık gibi olmaz. Ergen kız çocuklarındaki bu duygusal uzaklaşma, ergen erkek çocuklarına göre daha fazladır. Ergenler annelerine babalarından daha yakındırlar. Aile bağlarının ne kadar güçlü olduğu, ebeveyn ve

ergen arasındaki bağı zayıflama derecesiyle ilişkilidir. İlişkileri zayıf olan ailelerde bu bağ çok fazla azalırken birbirine bağlı olan ailelerde bu bağda çok fazla bir azalma görülmez. Ergen yaşça büyüdükçe ebeveynlerin ve ergen çocukların aile desteği ve bağlılıkla ilgili çelişen görüşleri, azalır (Dolgin 2014: 394).

Bağlanma bakış açısına göre ergenlik bir geçiş dönemidir. Ergenin bu dönemde karşılaştığı yeni problemlerle baş etmesinde anne-babasıyla kurmuş olduğu güvenli bağlanma davranışı etkilidir. Bu dönemde bağlanma davranışı daha az görülür. Ergen daha çok arkadaşlarına yönelmeye başlayacaktır ve bu durum anne ve babaya bağlanma davranışının bırakıldığı anlamına gelmemelidir. Bu dönemde bağlanma davranışları doğrudan fiziksel yakınlık aramaktan çok ihtiyaç duyulduğunda bağlanma figürüyle duyguları, kaygıları ve korkuları paylaşmak biçiminde ortaya çıkmaktadır. Güvenli bağlanan çocuklar gibi güvenli bağlanan ergenlerin güçlü arkadaş grupları olmaktadır. Ergenler bu arkadaş gruplarıyla diğer bağlanma stillerine göre daha yakın ve daha destek sağlayan bir ilişkiler geliştirmektedir (Karakuş 2012).

Ergenlikte, keşfetme davranışı önemlidir. Çünkü bu durum kimlik yapısı açısından oldukça önemlidir. Ergenin güvenli bağlanma içerisinde olması kimlik gelişimi sırasında seçeneklerin etkin bir şekilde araştırılmasını etkilemektedir. Bu süreç çocukluktaki bağlanma sistemine benzerdir. Ebeveynlerine güvenli bağlanan ergenler ebeveynlerin sundukları güvenli üs ve güvenli sığınak sayesinde özerklik arayışı ve rolleri sınama dönemini, daha sağlıklı geçirirler. Buna karşın, güvensiz bağlanan ergenler ailesini bir “keşif üssü” ve “korunaklı sığınak” olarak kullanabileceğinden emin olmamaktadır. Bundan dolayı güvensiz bağlanan ergenler, özerklik girişimlerini terk edilme, yalnızlık duyguları ve rolleri konusundaki kararsızlık kaygılarıyla birlikte gerçekleştirmeye çalışırlar (Doğan 2016).

Ergenlik gelişimi alanında çalışan pek çok kuramcı, bireylerin bebeklikte bakıcıya bağlanmanın doğasının ergenlik ve yetişkinlikte yakın ilişkileri oluşturma kapasitesinde bir etki oluşturmaya devam ettiğine iki nedenden ötürü inanmaktadır. İlk olarak bazı kuramcılar ilk yakın ilişkilerin tüm yaşam boyunca kullanılan kişiler arası ilişkilerin, daha genel bir modelinin bir alt yapısını oluşturduğunu ileri sürmüşlerdir. İçsel çalışma modeli olarak adlandırılan bu model kişilerin başkalarıyla

olan ilişkilerinin güvenli mi yoksa korku içinde mi olduğuna dair bir ölçü belirler. Ayrıca kendimizi başkalarıyla olan ilişkilerimizde güvenli mi yoksa korku içinde mi hissettiğimizi ve kendimizi başkalarının sevgisine layık görüp görmediğimizi belirleyen geniş bir ölçüm belirler. İçsel çalışma modelinin inanç ve beklentiler bütünü olduğunu düşünebiliriz. Kurama göre bebeklik döneminde güvenli bir bağlanma ilişkisi yaşayan bireyler, ergenlik dönemlerinde sağlıklı bir içsel çalışma modeline sahiptirler. Bebek olarak kaygılı bağlanan bireyler daha olumsuz içsel çalışma modeline sahip olmaktadır. Bazı çalışmalar ergenlerin ana babalarıyla ilişkilerinde içsel çalışan modellerin, arkadaşlarıyla ilişkilerinde içsel çalışan modellerle benzer olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca ergenlerin arkadaşlarıyla ilişkilerinde içsel çalışan modellerin, romantik eşleriyle ilişkilerinde içsel çalışan modellere benzer olduğunu açığa çıkarmışlardır (Steinberg 2013: 373).

İlk bağlanma ilişkilerinin ergenlikte süren öneminin ikinci nedeni kişiler arası gelişimin birikimli olmasıdır. Bebeklikte olan şey erken çocukluğu, o da orta çocukluğu etkiler. Başka bir deyişle, bebeklikten güvenli bir bağlanma ile ayrılan bireyler bebeklikten güvensiz ayrılanlara göre farklı bir durumda olabilir. Bu önermenin incelenmesinin tek yolu bireyleri zaman içinde, kişiler arası ilişkilerini ele alarak incelemektir. Bunu yapan bir dizi çalışma, kaygılı bağlanan bebeklerin, çocukluk ve ergenlik döneminde zayıf akran ilişkilerini de içeren psikolojik ve toplumsal sorun yaşamaya daha eğilimli olduğunu göstermiştir (Steinberg 2013: 373).

1.4.3. Yetişkinlikte Bağlanma

Hazan ve Shaver (1987), yetişkinlikte kurulan romantik ilişkilerde, Bowlby'nin çocuklukta kurulan bağlanma kuramının etkisinin olacağını düşünmüşlerdir. Yaşamın erken dönemlerinde kurulan bağlanma stilleri yetişkinlik döneminde bireylerin romantik ilişkilerinde eşleri kendileri ile ilgili algılarında belirli olabilmektedir. Hazan ve Shaver bu düşüncüyü doğrulamak için yapmış olduğu çalışma sonucunda, güvenli bağlanmanın en önemli belirleyicisi olarak çocukluk döneminde aileyle sıcak ve sevgi dolu bir ilişki örüntüsünün oluşması olduğunu vurgulamışlardır. Ailesinden reddedici ve kaçınan tutumlar gören yetişkinler, kaçınan bağlanma stiline sahip olarak sınıflandırılmış ve kaygılı-kararsız bağlanma

stiline sahip bireyler ise tutarsız bir ilişkiler sergilemişlerdir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin yakın ilişkilerinde güçlük çekmediği ve ilişkilerin uyumlu ve uzun sürdüğünü göstermiştir. Bağlanma stili kaygılı-kararsız olan yetişkinler ise terk edilmekten korktukları için kıskanç ve dengesiz bir tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinler ise eşlerine soğuk ve uzak durmaktadırlar (Hazan, Shaver 1987).

Bowlby'nin benliğe ve başkalarına ilişkin zihinsel temsiller kavramından yola çıkarak Bartholomew ve Horowitz (1991) ise Hazan ve Shaver'in (1987) üçlü bağlanma modelini, tekrar ele almışlar ve yetişkinlerde dört bağlanma stili tanımlamışlardır (Açık 2008: 6).

Güvenli Bağlanma Stili: Bu stile sahip bireyler özgüveni yüksektir ve başkalarına güvenmeye hazırdırlar. "Ben iyim ama sende iyisin!" en temel prensipleridir. Bu prensip yaşamlarının tüm alanlarında etkilidir. Bu stil Hazan ve Shaver'in üçlü bağlanma modelindeki güvenli stille karşılık gelir. Başkaları ile ilişkileri bağımlılık tarzında saplantılı bir ilişki değildir. İlişkilerinden her daim bir sınır vardır. Yeri geldiğinde sınır koymasını bilebilirler (Stahl 2016: 76).

Saplantılı Bağlanma Stili: Hazan ve Shaver'in kaygılı-kararsız stiline denk gelen saplantılı bağlanma stiline sahip yetişkinler, her daim eşlerinin onayını ve takdirini elde etmeye çalışırlar. Eşlerinin beklentilerini itaatkâr bir şekilde yerine getirirler. Terk edilmek içsel dünyalarına işleştirebilir. Bu kişiler bağımlı oldukları için ilişkiden vazgeçmekte zorluk çekerler. Eşleri ve ilişkileri olmadan yaşamayacağı inancına çok derin bağlıdırlar. Kendilerini her daim değersiz görürler ve başkalarını çok iyi görürler. "Ben kötüyüm ama sen iyisin!" şeklinde özetlenebilecek içsel bir programa sahiptirler (Stahl 2016: 79).

Korkulu Bağlanma Stili: Bu kişiler insana yaklaşımdan çok fazla korkarlar. Sürekli reddedilme korkuları oldukları için ilişki kurmaktan uzak dururlar. İçsel programları "Ben kötüyüm ama sende kötüsün!" şeklinde programlanmıştır. Eninde sonunda terk edilecekleri düşüncesine hâkim oldukları için karşılıklı güvene dayanan ilişkilerden uzak dururlar. Derin bir bağlılık özlemi çektikleri için yalnızda yaşayamazlar. Sürekli bir çelişki içerisindeyler ve bu çelişkilerin üstesinden gelemezler. Bir yandan mutlu olmayı düşünürken bir yandan mutlu olmanın mümkün

olmadığını düşünürler. Reddedilme korkuları sadece aşk ilişkilerinde değil her türlü insan ilişkilerinde geçerli bir durumdur. Bu yüzden sürekli eleştirilmek ve reddedilmek korkusu içinde yaşarlar. Her türlü toplumsal ilişkiden kaçarlar (Stahl 2016: 81).

Kaçınmacı Bağlanma Stili: İçsel programları “Ben iyim ama sen iyi değilsin!” şeklindedir. En yakınları dâhil başkalarına gereksinim duymazlar. Baskın bir bireysellik sergilerler. Korkulu bağlananlar gibi onlarda eşleri için katlanılması zor olan yakınlaşma ve uzaklaşma arasında gidip gelirler. Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler korkularını kontrol altına alabilirler. Olağanüstü savunma stratejileri olduğu için çok fazla üzüntü duymazlar. Başkaları ile içsel bağ kuramadıkları gibi kendileri ile de içsel bir bağ kuramazlar. Bu bağlanma stiline sahip bireyler ne derin bir yas tutabilirler ne de coşkulu bir sevinç duyarlar (Stahl 2016: 88).

1.5. Tanrı Algısı

Çalışmamızın bu kısmında Tanrı algısı ve Tanrı Algısı'nın alt boyutları üzerinde durulmuştur. Dini kavramların oluşum süreci çocuk açısından önemli olup bu kavramların oluşma sürecinde, çocuğun pek çok faktörle karşı karşıya geldiğini unutmamak gerekir.

Algı bireylerin duyular yoluyla oluşturduğu fiziksel uyaranların yanında bireyle ilişkili ve bireyi çevreleyen etmenlerle ilişkili bir tanımlama sürecidir. Algılama sürecindeki en önemli etmen bireydir. Bireyler, algılanan aynı kavrama ilişkin farklı algısal nitelikler ortaya koyabilirler. Bunun nedeni algı sürecindeki seçici dikkat, seçici algısal değişkenler ve seçici algısal kalıcılıktır (Akt. Erişti, Uluysal, Dindar 2013).

Tanrı algısı, bireyin Tanrıyı nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, bireyin Tanrıya karşı tüm atıfları, duyguları ve düşünceleridir. Tanrı algısı aynı zamanda bireyin zihninde oluşturduğu Tanrı imgesidir. Tanrı algısı kişinin sosyo kültürel çevresinden, aldığı eğitimden ve içsel yaşantısından etkilenmektedir. Tanrı algısı, bir insanın zihninde çok erken dönemlerden itibaren gelişmeye başlar. Çocuk Tanrı hakkındaki bilgilerini genellikle ailesinden alır (Güler 2007b: 6).

Tanrı gözle görülen, deneyle kanıtlanabilen bir nesne değildir. Onun hakkındaki bilgilerimizi kutsal kaynaklardan ve toplumsal bilgilerden elde ederek şekillendirmekteyiz. İnsan fitratı gereğince varlığı kesin delillerle mevcut olan varlıklar ve nesnelere ile varlığı kesin delillerle mevcut olmayan nesnelere ve varlıklar hakkında birtakım kavramlar oluşturabilme kabiliyetine sahiptir. Bu kabiliyeti sayesinde nesnelere, varlıkları, var olduğuna inanılanları algılamak adına pek çok problemle karşı karşıya kalan insan bu problemlerin çözümüne kendi perspektifinden yaklaşmıştır. Tek bir Tanrıya inanan insanlar Tanrı'yı algılamak için kendi algılarına göre bir Tanrı Algısı belirlemektedir.

Çocukların 3 yaşından itibaren kutsal olana ilgi duydukları bilinmektedir. Bu duygu animizm dönemiyle aynı zamanda başladığı için çocuk kendisine 'niçin ve nedenli birtakım sorular sormaktadır. Niçin ve kim tarafından yaratıldığını bilmek istemektedir. Bu sorular karşılığında aldığı cevaplarla bir yaratıcının varlığına inanmaktadır. Çocuğun bu dönemde hangi ortamda yetiştiği önemli değildir. İsterse çocuk ateist bir ortamda yetişsin. İçsel merak duyguları onu bir yaratıcının varlığına ulaştırmaktadır (Ay 2016: 93).

Piaget'e göre çocukların Tanrı hakkında düşüncelerinde önemli iki evre vardır. Bu evrelerin ilkinde çocuklar tanrısal nitelikleri öncelikle ebeveynlerine sonra insanlara vermeye meyillidirler bu evre çocukların 7 yaşına gelinceye kadar ki süreci içermektedir. Diğer insanların sınırlarını anlamaya başladıkları süreçte ise ebeveynlerine hissettikleri nitelikleri Tanrıya devretmeye başlarlar (Mehmedoğlu 2011: 115).

Tanrı algısının şekillenmesinde en önemli etken aile ortamında kurulan sağlıklı, istikrarlı ve etkili iletişimin yer aldığı, huzurlu bir aile ortamının yer almasıdır. Aile ortamındaki huzur ve sevgi onun Tanrı algısına yansıdığı gibi, aile ortamındaki huzursuzluk yine çocuğun tanrı algısına yansımaktadır.

Çoğu teolog tanrıyı bağlanılacak bir figür olarak kabul etmektedir. Tanrı insanı koruyan ve her türlü tehlikelerden uzak tutan mükemmel bir ebeveyne benzer (Yıldız 2007: 26).

Kirkpatrick, 1997'de bireylerin Tanrıya bağlanmadaki farklılıklarına dayanarak ilişkisel ve telafi edici olmak üzere iki hipotez öne sürmüştür. İlişkisel

hipoteze göre çocukluk dönemi ebeveyne bağlanma ile Tanrıya bağlanma arasında doğrudan bir ilişki olduğunu belirtir. Telafi edici hipoteze göre ilk dönem kurulan güvensiz bağlanma ilişkisinin bireyi güvenli bağlanma arayışına götüreceğini belirtir. İlk dönem anne ya da bakıcıya güvensiz bağlanan bireyler bu eksikliği Tanrıya bağlanarak telafi eder (Korkmaz 2012).

Bağlanma bireyin dindarlığına etki eder. Çocukluk döneminde güvenli bağlanan bireyin Tanrı'ya bağlanması da güvenli, kaygılı bağlanan bir çocuğun Tanrı ile bağı da kaygılı olmaktadır. Bu varsayımına göre güvenli ve güvensiz bağlanan bireylerin bağlanma türleri onların dinsel eğilimleri hakkında bizlere bilgi verebilir (Kirkpatrick 1992).

Çocukla ailesi arasındaki duygusal bağın doğası, çocuğun dindarlığı üzerinde nasıl bir etkide bulunduğunu anlamada bize yardımcı olur. Bağlanma teorisi Tanrı algısı ve bağlılığının bireye duygusal güvenlik hissi sunduğunu belirtir. Güvenli duygusal bağlanma sitili olan bireylerin Tanrı algısı olumlu, sevgi yönelimlidir. Kaygılı bağlanma sitiline sahip bireyler dinde duygusal olarak güçlü bir deneyimde bulurken kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler dini inançlardan ve Tanrı ile ilişkilerden uzak dururlar. Tanrı'ya karşı korku ve olumsuz bir algı geliştirirler. Kirkpatrick ve Shaver yaptıkları bir araştırma sonucunda Tanrı'ya güvenli bağlanma göstermiş insanların, Tanrı'ya kaygılı bir şekilde bağlanmış insanlara göre daha iyi yaşam doyumu ve daha az kaygı, depresyon ve fiziksel hastalık şikâyetlerinde bulduklarını gözlemlemişlerdir (Hayta 2006).

Eğer çocuk ailede anne ve babaya güvenli bir şekilde bağlanmışsa, Tanrı Algısı sevgi yönelimli olur. Tanrı Algısı kişinin Tanrı hakkında zihninde oluşturduğu düşünce, imaj, imge, duygu, düşünce vb. şeylerden etkilenecektir. Dolayısıyla çocuğun Tanrı algısı onun zihninde oluşturduğu Tanrı imgesi ve Tanrı tasavvuruyla bağlantılıdır diyebiliriz.

Kişisel dindarlığın gelişmesinde önemli bir yere sahip olan Tanrı imgesi bireyin zihni, psikolojik ve sosyal boyutlarından büyük ölçüde etkilenmektedir. Tanrı imgesi zamanla oluşan bir bütünlüğe sahiptir. Bu bütünlüğü bireyin kişisel tecrübeleri, algıları ve bilgileri, yetişme tarzı, insanlarla ilişkileri gibi faktörler oluşturmaktadır (Hayta 2010).

İnsan bir şeyi idrak ettikten sonra ve idrak etme işi bittikten sonra zihinde iz kalır. Bu iz sayesinde idrak ettiğimiz şey sonradan zihnimize canlanabilir. Örneğin, önceden tanıdığımız bir şahıs gözümüzün önünde olmadığı halde, biz bu şahsın simasını hatırlarız ve onu görür gibi oluruz. İşte bu zihnimize beliren suret, bu imaj, bir tasavvurdur. Tasavvur zihinde önceden oluşan şeylerin, tekrar zihinde canlandırılması ve anlam kazanması demektir (Peker 2014: 97).

Çocuğun Tanrı Algısı'nı etkileyen bir diğer önemli unsur ise onun eğitim ortamıdır. Eğer çocuk ailesi tarafından dini eğitim veren bir okul veya kuruma gönderiliyorsa, öğretmenlerin, öğretilenlerin ve öğreten kişilerin Tanrı'ya karşı yaklaşımları kişinin tanrı algısı üzerinde etkili olmaktadır. Din eğitiminin verilme şekli çocuğun tanrı algısı üzerinde etkilidir. Örneğin baskı ve şiddete dayalı din eğitimi verildiği zaman çocukta muhtemelen olumsuz, korku temelli bir Tanrı Algısı açığa çıkar (Erdoğan 2014: 46).

1.5.1. Bağlanma Stillerine Göre Tanrı Algısı

Gelmiş geçmiş bütün insanlık tarihinde insanların inandıkları bir üstün varlığın olduğu görülmektedir. Fıtratın bir varlığa inanma ihtiyacının temelinde duygu vardır. Bireyin bakıcısı ile erken dönemde kurmuş olduğu bu duygu ilerleyen zamanda çocuğun Tanrı ile arasında kuracağı bağa etki eder.

Tanrı Algısı ile Bağlanma figürü arasında bir takım benzerlikler vardır. Kişi kendini güvende hissetmediğinde bakımını yaptığı kişiye muhtaç olması onun yakınlığa ihtiyaç duymasıdır. Çocukluk süreci içerisinde fiziksel olarak gerekli olan bu yakınlık yaşın ilerlemesi ile birlikte duygusal yakınlık olarak güvende hissetmesi için yeterli olur. Kişinin zor durumlarında Tanrı ile duygusal yakınlık içerisine girmesi kişiyi bu zor durumda güvende hissettirir. Kişinin Tanrıya yaklaşması dua ibadetler ve bir takım ritüellerle karşımıza çıkmaktadır. Kişinin cennete gitme arzusu ve cehennemden korkma duygusunun temelinde Tanrıdan ayrılma korkusu yatmaktadır diyebiliriz. Aynı bir bebeğin annesinden ayrıldıktan sonra üzülmesi gibi birey Tanrıdan ayrılma korkusu yaşadığı için cehennemden korkmaktadır (Subaşı 2012: 47).

Bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı üzerine yapılan bir takım araştırmalar sonucuna göre güvenli bağlanan bireylerin Tanrı Algılarının olumlu olduğu, yani

Tanrı Algılarının sevgi yönelimli olduğu görülmektedir. Tanrı Algısı ile kaçınmalı ve korkulu bağlanma stili arasında ters yönde bir ilişkinin olduğu gözlemlenmiştir. Kaçınmalı ve kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin Tanrıyı daha olumsuz algıladıklarını söyleyebiliriz. Aslında Tanrı Algısı ile bağlanılan nesne arasında paralellik söz konusudur (Kış 2018: 43).

Kirckpatrick (1997) insanların Tanrı'ya bağlanmalarındaki farklılıklara dayanarak, Tanrı'ya bağlanma konusunda ilişkisel ve telafi edici olmak üzere iki temel hipotez önermiştir (Akt. Çınar 2016).

İlişkisel hipoteze göre çocukluk dönemi bağlanma yapısı ile Tanrı'ya bağlanma arasında doğrudan bir ilişki olduğu varsayılırken, telafi edici hipoteze göre ilk dönem kurulan güvensiz bağlanma ilişkisi insanı güvenli bağlanma ilişkisine götürür. Buna göre güvensiz bağlanma ilişkisi olan insanlar, ilk dönem anne/bakıcı-çocuk ilişkisinde meydana gelen bu eksiklikleri Tanrı'ya bağlanarak telafi ederler (telafi hipotezi). Çocuğun anne/bakıcı ile kurduğu ilk bağ hayati bir öneme sahiptir. Bu bağ çocuğun kendisi, çevresi ve en nihayetinde Kirkpatrick'in de belirttiği gibi doğrudan Tanrı ile kurduğu ilişki ya da bağa yansır (Akt. Çınar 2016).

1.5.2. Sevgi ve Korku Yönelimli Tanrı Algısı

Kişi bağlandığı nesneyi oldukça sevmeli bazen de bağlandığı nesneden olabildiğince korkmalıdır. Bir çocuk annesini hem çok sever hem de annesinin sevgisini kaybetmekten korkar. Çocuğun gözünde annesi, zor durumda yanında olan onu çok seven bir varlıktır. İlerleyen yaşlarda duygusal olarak birey bu yakınlık hissini Tanrı'da aramaktadır. Tanrısı onu bazen affeder bazen de cezalandırır.

Neredeyse tüm dinlerin temelinde Tanrı hem kullarını seven hem de onları cezalandıran bir otoritedir. Tanrı'nın insanları sevdiği onları koruduğu ve onları bağışladığı tüm ilahi dinlerin ortak noktasıdır. Tanrı'nın emirlerine uymayanların cezalandırılacağı yine tüm ilahi dinlerin ortak noktasıdır. Tanrı Algıları ve onun seven/koruyan-cezalandıran/korkutan boyutu dinden dine değişmektedir. Yaşayan dinler içinde bu iki boyuttan da tamamen arınmış bir Tanrı Algısına sahip bir din yoktur (Erdoğan 2014: 64).

Allah hakkında sahip olunan bilgi Allah'ı sevmek ve Allah'tan korkma duygusunu oluşturmaktadır. Sevgi yönelimli ya da korku yönelimli algının oluşması ise daha çok Allah hakkındaki bilgilerin bize ulaşım biçimi ve bizde oluşturduğu izlenimle açığa çıkmaktadır (Anuştekin 2018: 14).

Korku yönelimli Allah algısına sahip olan bireyler Allah'a karşı güçlü bir sevgi duygusuna da sahip olabilir. Allah korkusunda; sığınmak, sokulmak, ümitlenmek gibi eğilimler bulunur. Allah korkusundan yine Allah'a sığınılıp, ona teslim olmak vardır. Korku yönelimli Allah algısına sahip bireylerdeki korkunun nedenini şöyle belirtilebilir (Peker 2014: 111).

a) Allah'ın sevgisini kaybetme ve onun sevgisinden mahrum olma, hem bu dünyada hem de ahret de mükâfat elde edememekten kaynaklanan korku.

b) İnsanın Allah'ın emir ve yasaklarına uymadığı için cezalandırılacağı korkusu.

c) Allah'ın rızasını elde edememe korkusu.

Gerek sevgi yönelimli gerekse korku yönelimli Tanrı Algısının bireyde oluşmasında ve Tanrı Algısının yeniden şekillenmesinde pek çok faktör etkilidir. Bu Faktörlerden ilki çocuğun aile ile kurmuş olduğu bağıdır. Güvenli bağlanan bireyler sevgi yönelimli bir Tanrı Algısı geliştirirken, kaçınılmalı ve kaygılı bağlanan bireyler korku yönelimli bir Tanrı Algısı geliştirebiliyorlar. Çocukların somut dönem içerisinde okul ile tanışması ve öğretmenlerini değerli görmeleri onların Tanrı Algıları üzerinde etkili olmaktadır. Ergenlik süreci içerisinde soyut düşünmeye başlayan birey Tanrı Algısını gözden geçirmekte ve akranlarının etkisinde kalmaktadır. Ergen bu dönemde rol model olarak aldığı bireyin Tanrı Algısını benimseyebilir. Bu sürece kadar sevgi yönelimli Tanrı Algısına sahip birey, bu dönem içerisinde korku yönelimli bir Tanrı Algısına sahip olabilir. Orta yetişkinlik döneminde iş, eş, çocuk kaybından korkan bir birey, Tanrının onu cezalandırmasından korktuğu için sevgi yönelimli bir Tanrı Algısı benimseyebilir. Yaşlılıkta ölüm korkusu ister istemez bireyi sevgi yönelimli bir Tanrı Algısı benimsemeye itebilir.

1.5.3. Ergenlik Dönemi ve Tanrı Algısı

Ergenlik 7-8 yıllık süreye yayılan içerisinde ön ergenlik denilen 1-2 yıllık safhayı da alan bir süreci ifade eder. Ergenlikteki gelişim olayları hem niteliksel hem de niceliksel olarak çocuklukta gelişim özelliklerine göre oldukça farklıdır. Ergenliğe yakın yıllarda zihin ve düşünce hayatında bir derinlik ve genişlik söz konusudur. Ergenlik döneminin organik belirtisi ‘buluğ’ olayıdır. Buluğa erme dini açıdan önemlidir. Çünkü dinde sorumluluğun başlangıcı olarak kabul edilmektedir. 12-13 yaşlarında başlayan ‘soyut düşünme’ yeteneği ergeni, problem tahlilleri ve yüksek seviyeli genellemeler yapmaya sevk eder. Ergen bir taraftan içinde yaşadığı çevrenin ve dünyanın sorunlarını, diğer taraftan tabiatüstü, dini metafizik konuları düşünmeye başlar. Böylelikle dini iman şuurlu bir gelişime yönelir. 12-13 yaşlarında çocuklarda Allah tasavvuru ruhanileşmiş ve Allah şekilsiz, cisimsiz, hiçbir şeye benzemez soyut ve manevi tarzda algılanmaktadır.

Ergen yaşadığı gelişim döneminin etkisiyle varlığın ve varoluşun ne anlama geldiği problemi ile yüz yüze gelir. Bu gerçekliği anlamlandırma çabasında olan ergene din, var oluşun anlamını ve amacını açıklamada tatmin edici bir açıklama modeli sunar. Ayrıca din ergenin inanma ihtiyacına, fiziksel soysa-kültürel çevresi ile beklentileri ve arayışlarına da cevap verir (Bahadır 2002).

Ergenliğe girmeden bir iki yıl önce dini ilginin yüksek bir seviyede olduğu görülür. Günah sevap, helal, haram, camiye devam etme gibi konularda aşırı ilgi duyduğu görülür (Hökelekli 2013: 267). Ergen için imanda şüphe dönemi başlamaktadır.

Pek çok araştırma göstermiştir ki ergenlik dönemi imanda şüphenin olduğu bir dönemdir. Bu dönemdeki şüphe ise duygusal bir şüphe olarak gözlemlenmiştir. Bu dönemde ergen otoriteyi reddeder ve dini inançlarını yeniden düşünmeye başlar. Dönemin sonuna doğru ergendeki şüphe azalmaya başlamış ve ergen tercihini yapmıştır.

Ergen bu dönemde duygusal ve ruhsal değişimleri yoğun bir biçimde yaşamaktadır. Bir ergen dine karşı olumlu ya da olumsuz bir tutum geliştirmektedir. Olumlu dini tutum kişinin dine karşı geliştirdiği duygu, düşünce, davranış geliştirme durumudur. Olumsuz dini tutum ise dine karşı olumsuz duygu düşünce ve davranış

geliştirme durumudur Ergenlik döneminde dini gelişim çalışmalarına önemli katkılarda bulunan Clark'a göre gençlerin dine karşı takındıkları tavırlar çelişkilidir. Ona göre gençler dindar veya az dindar olarak karşımıza çıkabilmektedir (İmamoğlu, Ferşadoğlu 2013).

Ronald Goldman'a göre çocuktaki dini gelişim zihinsel gelişime paralel olarak kuruludur. Goldman, bilişsel gelişime paralel olarak beş dini düşünce aşaması ortaya koyar. Soyut düşünce dönemi bu aşamalardan biridir. Soyut düşünce dönemi ergenin dini şüphe duymaya başladığı dönemdir. Bu dönemde çocuk varsayımlı ve tümdengelimsel, soyut terimler içersinde düşünme becerilerine sahiptir. Bu dönemde düşüncesi çelişkileri görebilmekte ve farklı hipotezleri görebilmektedir. Her bireyin bilişsel gelişim hızı ve zekâ seviyesinin dini gelişim üzerinde etkisinin olduğunu söylemektedir (Karacoşkun 2012: 116).

Erken ergenlik döneminde çocuğun en çok ihtiyaç duyacağı kişiler akranlarıdır. Bebeklik yıllarından okul çağına kadar öğrencinin geliştirmiş olduğu Tanrı Algısı okulda arkadaşları ve öğretmenlerinin etkisi ile daha farklı bir boyuta taşınabilir. Okul süreci içerisinde genellikle öğretmenlerinden etkilenen, özellikle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinden çok fazla etkilenen öğrenciler, aile de oluşturdukları Tanrı Algısı yerine yeni bir Tanrı Algısı geliştirebilirler. Akranlarının ve öğretmenlerinin tutumunun en çok etkili olduğu bu süreç içerisinde, kendisine rol model olarak aldığı, kişiler öğrencinin Tanrı Algısını şekillendirebilir. Eğer Rol model olarak belirlediği kişi sevgi yönelimli bir Tanrı Algısına sahipse, öğrencide sevgi yönelimli bir Tanrı algısı gelişebilir. Eğer korku yönelimli Tanrı algısına sahip birini rol model almışsa ya da öğretmenlerinin Tanrı Algısı korku yönelimli ise, öğrenci korku yönelimli bir Tanrı Algısı geliştirebilir. Tanrıyı cezalandıran hata yaptığı zaman affetmeyen olarak algılayabilir. Korku yönelimli Tanrı Algısına sahip bireyler bu korku düzeyinden kurtulabilmek adına çevrelerinde çok fazla sosyal görünebilirken, sevgi yönelimli Tanrı Algısına sahip bireyler ise daha kucaklayıcı, samimi içten tutumlar sergileyerek çevresinde pek çok arkadaşına sahip olabilmektedir. Ayrıca ergeni seven, ona sıcakkanlı gelen ve onu bağışlayan bir özdeşim figürüne sahipse, genci seven ve bağışlayan bir Tanrı Algısı oluşabilir. Fakat sert ve soğuk bir özdeşim figürüne sahipse o gençte ise ceza veren ve korkutucu bir Tanrı Algısı gelişebilir. Gençlere aşırı titiz ve disiplinli davranmak,

onlarda otoriteye karşı nefret oluşturur ve bu tutum gençlerin Tanrı Algısı'nı olumsuz yönde geliştirebilir. Gençlerle sevgi ekseninde kurulan iletişim onların Tanrı ile kuracakları ilişki açısından önemlidir. Ailenin sevgi ile yaklaşması ergenlerde sevgi eksenli bir Tanrı Algısı'nı oluştururken, ailenin ilgisiz olması onları önemsemeyen bir Tanrı Algısı'nın oluşmasına neden olabilir. Birey her ne kadar güvenli bağlanmış olsa da onun Tanrı Algısı üzerinde sadece bağlanma stili etkilidir diyemeyiz.

1.6. Bağlanma Stilleri ile İlgili Alan Çalışması

Yabancı literatür incelendiğinde bağlanma stilleri üzerine yapılan çalışmaların çok fazla olduğu gözlemlenmiştir. Çocuklar ve ergenler üzerine çok çalışma yapıldığı gözlemlenmektedir. Örneklem grubu erken ergenler olan çalışmalar ise şunlardır:

Armsden, McCouley, Greenberg, Burke, Mitchel (1990), yapmış oldukları çalışmada erken ergenlerin depresyonunda akran ve aileye bağlanma ilişkisini ele alan çalışmada dört erken ergen grubu arasında ebeveyn ve akran bağlanma güvenliği incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda Depresyonda olan ergenlerin, kontrol gruplarından birine göre daha az güvenli oldukları, depresyonu azalmış ergenlerin bağlanma güvenliği psikiyatrik olmayan kontrol grubu ile eşit olduğu, tüm psikiyatrik hastalar arasında, ebeveynlere bağlanma güvenliği, görüşme ve kişisel raporlama derecelendirmelerine göre depresyonun şiddeti ile negatif korelasyon gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Jiang, Huebner, Hills (2013), Yapmış oldukları çalışmada Erken Ergenlik Döneminde Aileye Bağlanma, Yaşam Memnuniyeti ve Umut arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklem grubunu 6. ve 8. Sınıflardaki 565 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Sonuçlar, her üç değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Umut'un, ebeveyn bağlanma ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiği gözlemlenmiştir.

Nickerson, Nagle (2005), araştırmalarında geç çocukluk ve erken ergenlikte akran ve aileye bağlanma ilişkisini incelemişlerdir. Örneklem grubunu 279 6. ve 8.sınıf öğrencilerinden oluşan kesitsel bir çalışmadır. Erken ergenler, tüm katılımcıların ebeveynlerin öncelikle güvenli temel işlevler sunduğunu bildirmelerine

rağmen, yakınlık arayışı ve güvenli bağlanma işlevlerini çocuklardan daha sık tutuyorlardı. Kadınlar, akranlara erkeklerden daha fazla güven, iletişim ve genel bağlanmada buldukları gözlemlendi. Ebeveynler ve akranlarla olan bağlanma ilişkilerinin derecesi, cinsiyeti ve görüşleri, arkadaşların bağlanma hiyerarşisine dahil edilmesini öngörmüştür. Ebeveynlerle ilişkileri daha az güvenli olarak gören katılımcıların, bağlanma işlevlerini yerine getirecek akranları seçme olasılıkları daha yüksek olduğu gözlemlendi.

Engels, Finkenauer, Meeus, Deković (2001), yapmış oldukları çalışmada ebeveyn bağlanma ve duygusal uyum arasındaki ilişkinin, sosyal beceriler ve ilişkisel yeterliliklere aracılık ettiğini öne sürmüşlerdir. Yapısal eşitlik modellemesi, 4-12 yaş arası bir örneklemden elde edilen verileri kullanarak kavramlar arasındaki modelleri ve yolları tahmin etmek için kullanılmıştır. 12-14 yaş grubundaki ailelere bağlanmanın sosyal becerilere ve ilişkisel yeterliliğe etkisi görülmemiştir. Bununla birlikte, 15-18 yaş grubundaki ebeveynlerin bağlanması, orta ergenlerin arkadaşlık ve romantik ilişkilerde yetkinliklerini etkileyen sosyal becerilerle orta derecede ilişkilidir. Ebeveynlerin bağlanması ve ilişkisel yeterlilik, ergenlerin her iki yaş grubunda da duygusal uyumlarının belirleyicileri olduğu gözlemlenmiştir.

Türkiye’de bağlanma stilleri ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Çalışmaların geneli örneklem grubu üniversite öğrencileri ya da ortaöğretim öğrencileri olan çalışmalardır. Yetişkinlerin bağlanma stilleri üzerine de çok sayıda çalışma yapılmıştır. Fakat örnek grubunu erken ergenlerin oluşturduğu çalışmalar kısıtlıdır. Erken ergenlerin bağlanma stilleri üzerine yapılan çalışmalar kısıtlı olduğu gibi YBO’da kalan erken ergenlerin bağlanma stilleri üzerine yapılan çalışmalar da çok az sayıdadır. Türkiye’de erken ergenlerin bağlanma stilleri üzerine yapılan çalışmalar şunlardır:

Dağlıkan (2015), “Ortaokul Çağı Çocuklarında Bağlanma Stilleri ve Benlik Saygısı” adlı çalışmasında tarama modelini kullanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu İstanbul ilinde yaşayan ve ortaokulda okuyan, rastgele seçilen 44 kız 56 erkek olmak üzere toplam 100 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada çocukların, benlik saygısını ölçmek için 'Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği', çocukların, bağlanma stillerini ölçmek için; 'İlişkiler Ölçeği Anketi', çocukların sosyo

demografik özelliklerini elde edebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan bir 'Kişisel Bilgi Formu' da kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda erkeklerin kızlara oranla benlik saygısı düzeylerinin anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin güvenli bağlanma alt ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlarında anlamlı şekilde arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin saplantılı bağlanma ölçeğinden aldıkları puan ile benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanlar ise negatif yönde anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okulda çok başarılı olduğu düşünülen öğrencilerin kayıtsız bağlanma stillerinin diğer öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Kaya (2010), “Yatılı İlköğretim Bölge Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stillерinin İncelenmesi” adlı çalışmasında, küme örneklem yoluyla seçilen 827 öğrenci ile yürütülmüştür. YİBO okulunda okuyan 429 öğrenci ve yatılı olmayan ilköğretim okullarına devam eden 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerin bağlanma stilleri ele alınmıştır. Araştırmada erken ergenlerin bağlanma stillerini ölçmek için ‘Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği’, sosyal kaygı düzeyini ölçmek için ‘Ergenlerde Sosyal Kaygı Ölçeği’, yalnızlık düzeyini ölçmek için ‘Çocuklar için Okul Temelli Yalnızlık Ölçeği’ ve araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Kişisel Bilgi Formu’ kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre YİBO öğrencileri ile yatılı olmayan ilköğretim öğrencilerinin bağlanma stillerinin anlamlı düzeyde fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca YİBO öğrencilerinin bağlanma stillerinin anne babalarının sağ olup olmadığına, cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, doğum sıralarına, YİBO’ya devam sürelerine, YİBO’ya geliş sebeplerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bağlanma stillerinin kardeş sayılarına, okuldaki arkadaş ilişkilerine, okuldan memnuniyet düzeylerine, YİBO’ya geliş şekillerine, aile tarafından ziyaret edilme ve eve gitme sıklıklarına, öğretmenlerin ve anne-babaların tutumlarını algılayış biçimlerine, okul başarılarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Turan (2017), “6.Sınıf Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri ve Algılanan Anne Baba Tutumları” adlı çalışmasının örneklem grubunu 133 erkek,164 kadın olmak üzere toplam 297 ortaokul 6. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak ‘Kişisel Bilgi Formu’, ‘İlişki Ölçekleri Anketi’ ve ‘Anne

Baba Tutumları Ölçeği' kullanılmıştır. Algılanan Anne baba tutumlarının ile güvenli ve kayıtsız bağlanmayı etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Anne baba tutumları puan ortalaması ile bağlanma stilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Algılanan anne baba tutumları ile bazı demografik değişkenler arasında ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca Bağlanma stilleri ile bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkilerde incelenmiştir. Araştırmada güvenli bağlanma ve cinsiyet arasındaki sonuca göre erkeklerin güvenli bağlanma düzeyleri kadınların güvenli bağlanma düzeyinden yüksek olarak tespit edilmiş ve korkulu, saplantılı, kayıtsız bağlanma türleriyle cinsiyet arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Babaların eğitim seviyesinin artması korkulu bağlanma stilini yordamaktadır. Güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma ve kayıtsız bağlanmanın baba eğitim düzeyinden etkilenmediği bulunmuştur. Yapılan araştırma sonucunda ise anne eğitim düzeyinin güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stillerini etkilemediği bulgularına rastlanılmıştır.

Kurt (2017), “Ortaokul Öğrencilerinin Anneye Bağlanma Stilleri ile Kardeş Kıskançlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışma ilişkisel tarama modeli kapsamında gerçekleştirilmiştir. Örneklem küme örneklem modeli ile ortaokul ve imam hatip ortaokulundan seçilen 733 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Kişisel bilgi formu’ ve araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği’ ile ‘Marmara Kardeş Kıskançlığı Ölçeği’ kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, cinsiyete göre kayıtsız bağlanmada anlamlı farklılık görülmüştür. Yaşa göre güvenli ve korkulu bağlanmada anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Kardeş sayısına göre güvenli, kayıtsız ve saplantılı bağlanmada; doğum sırasına göre güvenli ve kayıtsız bağlanmada anlamlı farklılık bulunmuştur. Annenin öz olup olmamasına göre korkulu bağlanmada; anne ve babanın birliktelik durumuna göre saplantılı bağlanmada; babanın eğitim durumuna göre güvenli, kayıtsız ve korkulu bağlanmada anlamlı farklılık görülmüştür. Sosyoekonomik duruma göre saplantılı bağlanmada ve aile tipine göre korkulu bağlanmada anlamlı farklılık görülmüştür.

Kaya (2015), “Ortaöğretime Geçiş Sistemi Ortak Sınavlarına Girecek Ortaokul 8.Sınıf Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Sınav Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki” isimli çalışmanın örneklemini İstanbul İlinin Fatih ilçesinde

öğrenim gören 600 ortaokul 8.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada, ‘Kişisel bilgi formu’, ‘Sınav Kaygısı Envanteri’ ve ‘İlişki Ölçekleri Anketi’ kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre korkulu, kayıtsız, saplantılı ve güvenli bağlanma stilleri ile sınav kaygısı arasında anlamlı ilişkilerin olduğu gözlemlenmiştir. Korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stiline sahip öğrencilerin güvenli bağlanma stiline sahip öğrencilere oranla daha fazla sınav kaygısı yaşadıkları bulunmuştur. Öğrencilerin sınav kaygı düzeylerinin, anne-babanın öğrenim durumuna ailenin aylık gelirine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca kardeş sayısı, ailedeki doğum sırası, 0-6 yaş arası bakım veren kişi, anne babanın birlikte ya da ayrı yaşaması gibi değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Cinsiyet, yaş, dershaneye-kursa gitme durumu ve okuldaki başarı algısı değişkenlerine göre ise anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür.

BÖLÜM 2

BULGULAR

Bu bölümde Bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek için toplanan veriler objektif bir şekilde değerlendirilip rapor edilmiştir.

2.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Yapısı ve Özellikleri

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Betimleyici İstatistikler

Cinsiyet	n	Yüzdelerik %
Kız	265	54,9
Erkek	218	45,1
Toplam	483	100,0

Tablo 1. incelendiği zaman araştırmaya katılan toplam 483 katılımcı olduğu görülmektedir. Bu katılımcıların 265 tanesi kız 218 tanesi erkektir. Kızlar araştırmanın %54,9'unu oluştururken erkekler araştırmanın %45,1'ini oluşturmaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyleri, Baba Eğitim Düzeyleri ve Ailenin Aylık Gelirine Göre Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	Gruplar	n	%
Anne Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar	34	7,0
	Değil		
	İlkokul	310	64,2
	Ortaokul	115	23,8
	Lise	20	4,1
	Üniversite ve Üstü	4	,8
	Toplam	483	100,0
Baba Eğitim Düzeyi		n	%
	Okur-Yazar Değil	9	1,9
	İlkokul	244	50,5
	Ortaokul	146	30,2
	Lise	69	14,3
	Üniversite ve Üstü	15	3,1
Toplam	483	100,0	
Ailenin Aylık Geliri		n	%
	1000 TL ve aşağısı	147	30,4
	1001-2000 TL arası	174	36,0
	2001-3500 TL arası	96	19,9
	3501-5000 TL arası	41	8,5
	5001 TL'den çok	25	5,2
Toplam	483	100,0	

Tablo 2. incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine bakıldığında okur-yazar olmayanların oranı %7 (34), İlkokul mezunu olanların oranı ise %64,2 (310) dur. Ortaokul mezunu olanların oranı %23,8 (115), lise mezunu olanların oranı %4,1 (20), üniversite ve üzeri eğitime sahip olanların oranının %0,8 (4) olduğu görülmektedir.

Örnekleme grubundaki katılımcıların baba eğitim düzeyine bakıldığında okur-yazar olmayanların oranı %1,9 (9) ilkököl mezunu olanların oranı %50 (244), ortaokul mezunu olanların oranı %30,2 (146), lise mezunu olanların oranı %14,3 (69), üniversite ve üzeri eğitime sahip olanların oranı %3,1 (15) dur.

Araştırmaya katılan katılımcıların aile gelir düzeyleri incelendiğinde; ailesinin gelir düzeyi 1000 TL ve aşağı olanların oranı %30 (146) dur. 1001-2000 TL arasında olanların oranı %36 (174), 2001-3500 TL arasında olanların oranı %19,9 (96) dur. 3500-5000TL arasında olanların oranı %8,5 (41) ve 5001 TL'den üzeri olanların oranının %5,2 (25) olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Katılımcıların Anne ve Baba Sağ Olması ve Kardeş Sayılarına Göre Betimleyici İstatistikler

	n	%
Kardeş Sayısı		
Kardeşim yok	34	7,0
1 Kardeş	29	6,0
2 Kardeş	45	9,3
3 Kardeş	143	29,6
4 Kardeş	125	25,9
5 ve üzeri	107	22,2
Anne ve Babanın sağ olması		
Her ikisi de Sağ	456	94,4
Her İkisi de Öldü	2	,4
Annem Sağ Babam Öldü	13	2,7
Babam Sağ Annem Öldü	12	2,5

Tablo 3. incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayısına bakıldığında kardeşi olmayan katılımcı oranının %7 (34), 1 kardeşe sahip olanların oranı %6 (29)dur. 2 Kardeşe sahip olanların oranı %9,3 (45), 3 kardeşe sahip olanların oranı %29,6 (143) dır.4 kardeşe sahip olanların oranı %25,9 (125), 5 ve üzeri kardeşe sahip olanların oranının % 22,2 (107) olduğu görölmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve baba sağ olup olmama durumuna bakıldığında, her ikisinin sağ olduğu oran %94,4 (456), her ikisinin ölü olduğu oran %0,4 (2), anne sağ babanın ölü olduğu oran %2,7 (13), baba sağ annenin ölü olduğu oran %2,5 (12) dur.

2.2. YBO Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri ve Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Bulgular

Denence 1.

Araştırmaya katılan katılımcıların bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Alt Denenceler:

1.a. Araştırmaya katılan katılımcıların güvenli bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.b. Araştırmaya katılan katılımcıların güvenli bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.c. Araştırmaya katılan katılımcıların kaygılı bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.d. Araştırmaya katılan katılımcıların kaygılı bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.e. Araştırmaya katılan katılımcıların kaçınmalı bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

1.f. Araştırmaya katılan katılımcıların kaçınmalı bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmaya katılan katılımcıların bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon değerleri incelenmiştir. Korelasyona ait sonuçlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Bağlanma Stilleri ile Tanrı Algısı Alt Boyutları Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	
Güvenli bağlanma	r	1				
	n	483	11			
Kaçınmalı bağlanma	r	-,460**	1			
	p	,000				
Kaygılı bağlanma	r	-,423**	,562**	1		
	p	,000	,000			
Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı	r	,435**	-,522**	-,398**	1	
	p	,000	,000	,000		
Korku Yönelimli Tanrı Algısı	r	,387**	-,509**	-,472**	,620**	1
	p	,000	,000	,000	,000	

* $p < 0.05$,** $p < 0.01$

Tablo 4. incelendiği zaman güvenli bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında pozitif yönlü ($r=,435$; $p=,000<0.01$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca güvenli bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında pozitif yönlü ($r=,387$; $p=,000<0.01$) anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Kaçınmalı bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönlü ($r=, -522$; $p=,000<0.01$), kaçınmalı bağlanma ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönlü ($r=, -509$; $p=,000<0.01$) bir ilişkinin olduğu gözlemlenmiştir. Kaygılı bağlanma stili ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönlü ($r=,-398$; $p=,000<0.01$), kaygılı bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında negatif yönlü ($r=,-472$; $p=,000<0.01$) bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 1 ve alt denenceler(1a, 1c, 1d, 1e, 1f)’i doğrulamaktadır. Alt denence 1b’yi doğrulamamaktadır.

Araştırmada güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin Tanrı algısı alt boyutları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisinin var olduğu gözlemlenmiştir. Kaygılı ve kaçınmalı bağlanma stiline sahip bireylerin Tanrı Algısı alt boyutları ile negatif yönde anlamlı bir ilişkisinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güvenli bağlanan bireylerin sosyal ilişki içerisinde olumsuz duygularıyla başa çıkmada yapıcı davranışlar sergilemektedir. Bu bireyler yaşlıları tarafından daha esnek egoya sahip oldukları, daha az endişe duyan, neredeyse hiç düşmanca tavır sergilemeyen, sosyal destek arayan ve ihtiyaç duyulduğunda sosyal destek veren bireyler olarak tanımlanmaktadır. Güvensiz bireyler ise çevreyi güvenilir bulmadıkları için başları sıkıştığında ya da ihtiyaç duyduklarında çevreden yardım almayı reddederler, katı bir egoya sahiptirler (Akt. Karakuş, 2012).

2.3. YBO Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiyi Gösteren Bulgular

Denence 2.

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Alt Denenceler

2.a. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

2.b. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre kaçınılmaz bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

2.c. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Araştırmaya katılan katılımcıların bağlanma stilleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için t testi yapılmıştır. T testi sonuçları aşağıdaki Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiyi gösteren T testi Sonucu

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	T	p	
Güvenli bağlanma	Kız	265	2,3	0,54	-2,21	,028*
	Erkek	218	2,41	0,51		
Kaçınmalı bağlanma	Kız	265	1,62	0,55	3,84	,000**
	Erkek	218	1,44	0,48		
Kaygılı bağlanma	Kız	265	1,65	0,57	1,35	,177
	Erkek	218	1,58	0,53		

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Tablo 5. incelendiği zaman cinsiyet değişkeni ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olduğu ($t=-2,21$, $p=,028 < 0.05$) gözlemlenmiştir. Kaygılı bağlanma stili ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı ($t=1,35$, $p=,177 > 0,005$) sonucuna ulaşılmıştır. Kaçınmalı bağlanma stili ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu ($t=3,84$, $p=,000 < 0.01$) tespit edilmiştir. Ayrıca kızların güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının ($\bar{X}= 2,3$) erkeklerin güvenli bağlanma stili puan ortalamalarına göre ($\bar{X}=2,41$) daha düşük oldu görülmüştür. Kızların kaçınmalı bağlanma stili puan ortalamaları ($\bar{X}=1,62$) erkeklerin kaçınmalı bağlanma stili puan ortalamasına ($\bar{X}=1,44$) göre yüksektir. Son olarak kızların kaygılı bağlanma stili puan ortalamalarının ($\bar{X}=1,65$) erkeklerin kaygılı bağlanma stili puan ortalamalarına ($\bar{X}=1,58$) göre yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5'deki sonuçlar incelendiği zaman, araştırma kapsamında oluşturulan denence 2 ve alt denenceler (2a, 2b) doğrulanmaktadır. Alt denence 2c ise doğrulanmamaktadır.

2.4. YBO Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 3.

Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Alt Denenceler

3.a. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

3.b. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

3.c. Araştırmaya katılan katılımcıların anne eğitim düzeyine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 3.a.sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	1,680	4	,420	1,503	,200
Gruplar içi	133,579	478	,279		
Toplam	135,259	482			

*p<.0.05 ** p< 0.01

Tablo 6. İncelendiği zaman YBO öğrencilerinin güvenli bağlanma stilleri anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark göstermemektedir (F=1,503 p=,200>0.05). Tablo 6. incelendiği zaman, araştırma kapsamında oluşturulan denence 3adoğrulanmamaktadır.

Denence 3.b. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	4,826	4	1,207	4,395	,002*
Gruplar içi	131,220	478	,275		
Toplam	136,047	482			

*p<.0.05 ** p< 0.01

Tablo 7. İncelendiği zaman YBO öğrencilerinin kaçınmalı bağlanma stilleri anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark göstermektedir (F=4,395 p=,002<0.05).

Elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence3b'yi doğrulamaktadır.

Anne eğitim düzeyi ve kaçınılmaz bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi anne eğitim düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Anne Eğitim Düzeyi ve Kaçınılmaz Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Anne Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Anne eğitim düzeyi		Ortalama farkı	ss	p
Okur-Yazar değil	İlkokul	-,04360	,09466	,991
	Ortaokul	,17187	,10228	,447
	Lise	,17132	,14765	,774
	Üniversite ve üzeri	-,31618	,27695	,784
İlkokul	Okur-Yazar değil	,04360	,09466	,991
	Ortaokul	,21546*	,05721	,002
	Lise	,21492	,12088	,388
	Üniversite ve üzeri	-,27258	,26366	,840
Ortaokul	Okur-Yazar değil	-,17187	,10228	,447
	İlkokul	-,21546*	,05721	,002
	Lise	-,00054	,12694	1,000
	Üniversite ve üzeri	-,48804	,26649	,357
Lise	Okur-Yazar değil	-,17132	,14765	,774
	İlkokul	-,21492	,12088	,388
	Ortaokul	,00054	,12694	1,000
	Üniversite ve üzeri	-,48750	,28698	,436
Üniversite ve üzeri	Okur-Yazar değil	,31618	,27695	,784
	İlkokul	,27258	,26366	,840
	Ortaokul	,48804	,26649	,357
	Lise	,48750	,28698	,436

*p<.05 ** p< 0.01

Tablo 8. incelendiği zaman, anne eğitim düzeyi ve kaçınılmaz bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi anne eğitim düzeyinden kaynaklandığını görebilmekteyiz. Bu farkın Tukey HSD sonucunda anne eğitim düzeyi, ilköğretim eğitime sahip olanlarla Ortaokul eğitime sahip gruplar arasından kaynaklandığını görmekteyiz. Denence 3.c.sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	3,676	4	,919	3,037	,17
Gruplar içi	144,634	478	,303		
Toplam	148,309	482			

*p<.0.05 ** p< 0.01

Tablo 9. da görüldüğü gibi YBO öğrencilerinin kaçınmalı bağlanma stilleri ile anne eğitim düzeyine arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (F=3,037 p=,17>0.05). Tablo 9. incelendiği zaman elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 3c'yi doğrulamamaktadır. Katılımcıların anne eğitim düzeyine göre betimsel istatistikler Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Bağlanma Stillerine Ait Betimsel İstatistikler

Başlanma Stili	Anne eğitim düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Güvenli bağlanma	Okur-Yazar değil	34	2,18	0,58
	İlkokul	310	2,34	0,52
	Ortaokul	115	2,42	0,51
	Lise	20	2,4	0,71
	Üniversite ve üzeri	4	2,37	0,47
Kaçınmalı bağlanma	Okur-Yazar değil	34	1,55	0,46
	İlkokul	310	1,68	0,56
	Ortaokul	115	1,38	0,42
	Lise	20	1,39	0,51
	Üniversite ve üzeri	4	1,65	0,53
Kaygılı bağlanma	Okur-Yazar değil	34	1,69	0,57
	İlkokul	310	1,66	0,56
	Ortaokul	115	1,5	0,49
	Lise	20	1,55	0,52
	Üniversite ve üzeri	4	1,67	0,55

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin anne eğitim düzeylerine göre betimsel istatistikler incelendiği zaman, öğrencilerin çoğunun annesinin ilkököl mezunu olduğu görülmektedir. Annesi okuryazar olmayan öğrencilerin güvenli bağlanma stili puan ortalamasının ($\bar{X}$ =2,18), anne eğitim düzeyi ilkököl ($\bar{X}$ =2,34), ortaokul ($\bar{X}$ =2,42), lise

($\bar{X} = 2,4$), üniversite ve üzeri ($\bar{X} = 2,37$) olanlara göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin kaçınılmalı bağlanma stili puan ortalamasının ($\bar{X} = 1,38$) diğer anne eğitim düzeyleri puan ortalamasına göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin kaygılı bağlanma stili puan ortalamasının ($\bar{X} = 1,5$) diğer anne eğitim düzeyleri puan ortalamasına göre düşük olduğu görülmektedir.

2.5. YBO Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 4.

Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı fark vardır.

4.a. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

4.b. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre kaçınılmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

4.c. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 4.a. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	,981	4	,245	,873	,480
Gruplar içi	134,278	478	,281		
Toplam	135,259	482			

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Baba eğitim düzeyi ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 11. incelendiği zaman baba eğitim düzeyi ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($F = ,873$ $p = ,480 > 0.05$). Tablo 11.

incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 4a'yı doğrulamamaktadır.

Denence 4.b. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 12' de verilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	5,821	4	1,455	5,342	,000**
Gruplar içi	130,226	478	,272		
Toplam	136,047	482			

*p<.0.05 ** p< 0.01

Baba eğitim düzeyi ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 12. incelendiği zaman baba eğitim düzeyi ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir (F=5,342 p=,000<0.05). Tablo 12. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 4b'yı doğrulamaktadır. Baba eğitim düzeyi ve kaçınmalı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi baba eğitim düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu farklılığın nedeni Tablo 13'de yer almaktadır.

Tablo 13. Baba Eğitim Düzeyi ve Kaçınmalı Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Baba Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Baba eğitim düzeyi		Ortalama fark	ss	p
Okur-yazar değil	İlkokul	-,17429	,17717	,863
	Ortaokul	,00989	,17927	1,000
	Lise	,09541	,18498	,986
	Üniversite ve üzeri	,07222	,22008	,997
İlkokul	Okur-yazar değil	,17429	,17717	,863
	Ortaokul	,18419*	,05461	,007
	Lise	,26970*	,07117	,002
	Üniversite ve üzeri	,24652	,13885	,389
Ortaokul	Okur-yazar değil	-,00989	,17927	1,000
	İlkokul	-,18419*	,05461	,007
	Lise	,08552	,07625	,795
	Üniversite ve üzeri	,06233	,14152	,992
Lise	Okur-yazar değil	-,09541	,18498	,986
	İlkokul	-,26970*	,07117	,002
	Ortaokul	-,08552	,07625	,795
	Üniversite ve üzeri	-,02319	,14870	1,000
Üniversite ve üzeri	Okur-yazar değil	-,07222	,22008	,997
	İlkokul	-,24652	,13885	,389
	Ortaokul	-,06233	,14152	,992
	Lise	,02319	,14870	1,000

Tablo 13. incelendiği zaman, baba eğitim düzeyi ve kaçınmalı bağlanma stili arasındaki farklılığın hangi baba eğitim düzeyinden kaynaklandığını görebilmekteyiz. Bu farklılığın Tukey HSD sonucunda baba eğitim düzeyi, ilkokul eğitimine sahip olanlarla ortaokul eğitimine sahip olan ve lise eğitimine sahip gruplar arasındaki anlamlı farktan kaynakladığı görülmektedir.

Denence 4.c. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Karelere ortalaması	F	p
Gruplar arası	3,715	4	,929	3,070	,163
Gruplar içi	144,595	478	,302		
Toplam	148,309	482			

Baba eğitim düzeyi ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 14. incelendiği zaman baba eğitim düzeyi ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($F=3,070$ $p=,163>0,05$). Tablo 14. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 4c'yi doğrulamamaktadır.

Katılımcıların baba eğitim düzeyine göre betimsel istatistikler Tablo 15'de yer almaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Bağlanma Stillere Ait Betimsel İstatistikler

Bağlanma Stili	Baba eğitim düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Güvenli bağlanma	Okur-Yazar değil	9	2,33	0,62
	İlkokul	244	2,31	0,51
	Ortaokul	146	2,37	0,53
	Lise	69	2,44	0,52
	Üniversite ve üzeri	15	2,36	0,68
Kaçınmalı bağlanma	Okur-Yazar değil	9	1,47	0,56
	İlkokul	244	1,64	0,57
	Ortaokul	146	1,46	0,45
	Lise	69	1,37	0,47
	Üniversite ve üzeri	15	1,40	0,45
Kaygılı bağlanma	Okur-Yazar değil	9	1,37	0,56
	İlkokul	244	1,67	0,56
	Ortaokul	146	1,55	0,51
	Lise	69	1,56	0,59
	Üniversite ve zeri	15	1,63	0,56

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin baba eğitim düzeylerine göre betimsel istatistikler incelendiği zaman, babası ilkokul mezunu olan çok sayıda öğrenci olduğu gözlemlenmektedir. Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin güvenli bağlanma stili puan ortalamasının ($\bar{X}=2,31$), baba eğitim düzeyi okur-yazar olmayan ($\bar{X}=2,33$), ortaokul ($\bar{X}=2,37$), lise ($\bar{X}=2,44$), üniversite ve üzeri ($\bar{X}=2,36$) olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Babaları ilkokul eğitimi almış çocukların kaygılı ($\bar{X}=1,67$) ve kaçınmalı ($\bar{X}=1,64$) bağlanma stili puan ortalamaları ise babaları okur-yazar olmayan, ortaokul, lise ve üniversite eğitimi almışlara oranla daha yüksektir.

2.6. YBO Öğrencilerinde Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 5.

Araştırmaya katılan katılımcıların ailenin aylık gelirine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

5.a. Araştırmaya katılan katılımcıların ailesinin ekonomik düzeyine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

5.b. Araştırmaya katılan katılımcıların ailesinin ekonomik düzeyine göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

5.c. Araştırmaya katılan katılımcıların ailesinin ekonomik düzeyine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 5.a. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	7,153	4	1,788	6,673	,000**
Gruplar içi	128,106	478	,268		
Toplam	135,259	482			

*p<.0.05 ** p< 0.01

Ailenin ekonomik düzeyi ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 16. incelendiği zaman ailenin ekonomik düzeyi ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir (F=6,673 p=,000<0.05). Tablo 16. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 5a’yı doğrulamaktadır. Ailenin ekonomik düzeyi ile güvenli bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi aile ekonomik düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu farklılığın nedeni Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17. Ailenin Ekonomik Düzeyi ve Güvenli Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Aile Ekonomik Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Ailenin ekonomik düzeyi		Ortalama farkı	ss	p
1000 TL ve aşağısı	1001-2000 TL arası	-,25742*	,05799	,000
	2001-3500 TL arası	-,29028*	,06793	,000
	3501-5000 TL arası	-,20657	,09143	,160
	5001 TL'den çok	-,09633	,11200	,911
1001-2000 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,25742*	,05799	,000
	2001-3500 TL arası	-,03287	,06582	,987
	3501-5000 TL arası	,05085	,08987	,980
	5001 TL'den çok	,16109	,11073	,592
2001-3500 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,29028*	,06793	,000
	1001-2000 TL arası	,03287	,06582	,987
	3501-5000 TL arası	,08371	,09658	,909
	5001 TL'den çok	,19396	,11624	,454
3001-5000 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,20657	,09143	,160
	1001-2000 TL arası	-,05085	,08987	,980
	2001-3500 TL arası	-,08371	,09658	,909
	5001 TL'den çok	,11024	,13137	,918
5001 TL'den çok	1000 TL ve aşağısı	,09633	,11200	,911
	1001-2000 TL arası	-,16109	,11073	,592
	2001-3500 TL arası	-,19396	,11624	,454
	3501-5000 TL arası	-,11024	,13137	,918

Tablo 17. incelendiği zaman, ailenin ekonomik düzeyi ve güvenli bağlanma stili arasındaki farklılığın hangi aile ekonomik düzeyinden kaynaklandığı görebilmekteyiz. Bu anlamlı fark Tukey HSD sonucunda ailenin ekonomik düzeyi, 1001-2000 TL ile 1000 TL ve aşağısı ekonomik gelire sahip gruplar arasındaki ilişkiden kaynaklanmaktadır. Ayrıca 2001-3500 TL ile 1000 TL ve aşağısı ekonomik gelire sahip gruplar arasındaki anlamlı farktan kaynaklandığı da görülmektedir.

Denence 5.b. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	10,346	4	2,587	9,836	,000**
Gruplar içi	125,700	478	,263		
Toplam	136,047	482			

*p<.0.05 ** p< 0.01

Ailenin ekonomik düzeyi ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 18. incelendiği zaman ailenin ekonomik düzeyi ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir(F=9,836 p=,000<0.05). Tablo 18. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 5b'yi doğrulamaktadır. Ailenin ekonomik düzeyi ile kaçınmalı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi aile ekonomik düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu farklılığın nedeni Tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19. Ailenin Ekonomik Düzeyi ve Kaçınmalı Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Aile Ekonomik Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Ailenin ekonomik düzeyi	Ortalama fark	ss	p
1000 TL ve aşağısı	1001-2000 TL arası	,27598*	,05745
	2001-3500 TL arası	,38212*	,06729
	3501-5000 TL arası	,22930	,09057
	5001 TL'den çok	,10150	,11094
1001-2000 TL arası	1000 TL ve aşağısı	-,27598*	,05745
	2001-3500 TL arası	,10614	,06520
	3501-5000 TL arası	-,04668	,08902
	5001 TL'den çok	-,17448	,10968
2001-3500 TL arası	1000 TL ve aşağısı	-,38212*	,06729
	1001-2000 TL arası	-,10614	,06520
	3501-5000 TL arası	-,15282	,09567
	5001 TL'den çok	-,28063	,11514
3501-5000 TL arası	1000 TL ve aşağısı	-,22930	,09057
	1001-2000 TL arası	,04668	,08902
	2001-3500 TL arası	,15282	,09567
	5001 TL'den çok	-,12780	,13013
5001 TL'den çok	1000 TL ve aşağısı	-,10150	,11094
	1001-2000 TL arası	,17448	,10968
	2001-3500 TL arası	,28063	,11514
	3501-5000 TL arası	,12780	,13013

Tablo 19. incelendiği zaman, ailenin ekonomik düzeyi ve kaçınılmalı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi aile ekonomik düzeyinden kaynaklandığı görebilmekteyiz. Bu farklılığın Tukey HSD sonucunda ailenin ekonomik düzeyi, 1000 TL ve aşağısı ekonomik gelire sahip gruplar ile 1001 ve 2000TL, 2001 ve 3500 TL ekonomik gelire sahip gruplar arasındaki anlamlı farktan kaynaklandığı görülmektedir.

Denence 5.c. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	3,705	4	,926	2,062	,16
Gruplar içi	144,604	478	,303		
Toplam	148,309	482			

*p<.0.05 ** p< 0.01

Ailenin ekonomik düzeyi ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 20. incelendiği zaman ailenin ekonomik düzeyi ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir (F=2,062 p=,16>0.05). Tablo 20.incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 5c’yi doğrulamamaktadır.

Tablo 21. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Bağlanma Stillerine Ait Betimsel İstatistikler

Bağlanma Stili	Ailenin ekonomik düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Güvenli bağlanma	1000 TL ve aşağısı	147	2,18	0,52
	1001-2000 TL arası	174	2,44	0,49
	2001-3500 TL arası	96	2,47	0,52
	3501-5000 TL arası	41	2,39	0,53
	5001 TL'den çok	25	2,28	0,60
Kaçınmalı bağlanma	1000 TL ve aşağısı	147	1,74	0,58
	1001-2000 TL arası	174	1,46	0,49
	2001-3500 TL arası	96	1,35	0,43
	3501-5000 TL arası	41	1,51	0,51
	5001 TL'den çok	25	1,64	0,51
Kaygılı bağlanma	1000 TL ve aşağısı	147	1,70	0,58
	1001-2000 TL arası	174	1,57	0,57
	2001-3500 TL arası	96	1,51	0,45
	3501-5000 TL arası	41	1,66	0,49
	5001 TL'den çok	25	1,64	0,50

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin aile ekonomik düzeyine göre betimsel istatistikler incelendiği zaman ekonomik geliri 1000 TL ve aşağısında olan ailelerin öğrencilerinin güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının ($\bar{X}=2,18$) düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca ekonomik geliri 1000 TL ve aşağısında olan ailelerin öğrencilerinin kaçınmalı ($\bar{X}=1,74$) ve kaygılı ($\bar{X}=1,70$) bağlanma stili puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir.

2.7. YBO Öğrencilerinde Kardeş Sayılarına Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 6.

Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Alt Denenceler:

6.a. Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

6.b. Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

6.c. Araştırmaya katılan katılımcıların kardeş sayılarına göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 6.a. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	8,344	5	1,669	6,272	,000**
Gruplar içi	126,914	477	,266		
Toplam	135,259	482			

*p<.0.05 ** p< 0.01

Katılımcıların kardeş sayıları ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 22. incelendiği zaman kardeş sayıları ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir (F=6,272p=,000>0.05). Tablo 22. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 6a’yı doğrulamaktadır. Kardeş sayıları ile güvenli bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi kardeş sayısı gruplarından kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu farklılığın nedeni Tablo 23’de yer almaktadır.

Tablo 23. Kardeş Sayısı ve Güvenli Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Kardeş Sayısı Grubundan Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Kardeş sayısı		Ortalamalar farkı	ss	p
Kardeşim yok	1 Kardeş	-,02231	,13039	1,000
	2 Kardeş	-,31503	,11721	,080
	3 Kardeş	-,44262*	,09842	,000
	4 Kardeş	-,35459*	,09977	,006
	5 ve daha fazla	-,33274*	,10155	,014
1Kardeş	Kardeşim yok	,02231	,13039	1,000
	2 Kardeş	-,29272	,12283	,164
	3 Kardeş	-,42030*	,10505	,001
	4 Kardeş	-,33228*	,10632	,023
	5 ve daha fazla	-,31043*	,10799	,048
2 Kardeş	Kardeşim yok	,31503	,11721	,080
	1 Kardeş	,29272	,12283	,164
	3 Kardeş	-,12758	,08817	,698
	4 Kardeş	-,03956	,08967	,998
	5 ve daha fazla	-,01771	,09165	1,000
3 Kardeş	Kardeşim yok	,44262*	,09842	,000
	1 Kardeş	,42030*	,10505	,001
	2 Kardeş	,12758	,08817	,698
	4 Kardeş	,08803	,06316	,731
	5 ve daha fazla	,10988	,06593	,555
4 Kardeş	Kardeşim yok	,35459*	,09977	,006
	1 Kardeş	,33228*	,10632	,023
	2 Kardeş	,03956	,08967	,998
	3 Kardeş	-,08803	,06316	,731
	5 ve daha fazla	,02185	,06793	1,000
5 ve daha fazla	Kardeşim yok	,33274*	,10155	,014
	1 Kardeş	,31043*	,10799	,048
	2 Kardeş	,01771	,09165	1,000
	3 Kardeş	-,10988	,06593	,555
	4 Kardeş	-,02185	,06793	1,000

Tablo 23. incelendiği zaman, kardeş sayısı ve güvenli bağlanma stili arasındaki farkın hangi kardeş sayısı gruplarından kaynaklandığını görebilmekteyiz. Tukey HSD sonucunda 3 kardeşe sahip olanlar ile kardeşi olmayan ve 1 kardeşi olan gruplar arası, 4 kardeşe sahip olanlarla kardeşi olmayan ve 1 kardeşe sahip olan gruplar arası, 5 ve daha üzeri kardeşi olanlar ile kardeşi olmayan ve 1 kardeşe sahip olan gruplar arası anlamlı farktan kaynaklandığı görülmektedir.

Denence 6.b.sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	17,458	5	3,492	14,044	,000**
Gruplar içi	118,589	477	,249		
Toplam	136,047	482			

*p<0.05 ** p< 0.01

Katılımcıların kardeş sayıları ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 24. incelendiği zaman kardeş sayıları ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir (F=14,044, p=,000<0.05). Tablo 24. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 6b’yidoğrulamaktadır. Kardeş sayıları ile kaçınmalı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi kardeş sayısı gruplarından kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 25’de yer almaktadır.

Tablo 25. Kardeş Sayısı ve Kaçınmalı Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Kardeş Sayısı Grubundan Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

		Ortalamalar farkı	ss	p
Kardeşim yok	1 Kardeş	,06136	,12604	,997
	2 Kardeş	,48856*	,11330	,000
	3 Kardeş	,62104*	,09514	,000
	4 Kardeş	,60012*	,09644	,000
	5 ve daha fazla	,51608*	,09816	,000
1 Kardeş	Kardeşim yok	-,06136	,12604	,997
	2 Kardeş	,42720*	,11873	,005
	3 Kardeş	,55968*	,10155	,000
	4 Kardeş	,53876*	,10277	,000
	5 ve daha fazla	,45472*	,10439	,000
2 Kardeş	Kardeşim yok	-,48856*	,11330	,000
	1 Kardeş	-,42720*	,11873	,005
	3 Kardeş	,13248	,08523	,629
	4 Kardeş	,11156	,08668	,792
	5 ve daha fazla	,02752	,08859	1,000
3 Kardeş	Kardeşim yok	-,62104*	,09514	,000
	1 Kardeş	-,55968*	,10155	,000
	2 Kardeş	-,13248	,08523	,629
	4 Kardeş	-,02092	,06105	,999
	5 ve daha fazla	-,10496	,06373	,568
4 Kardeş	Kardeşim yok	-,60012*	,09644	,000
	1 Kardeş	-,53876*	,10277	,000
	2 Kardeş	-,11156	,08668	,792
	3 Kardeş	,02092	,06105	,999
	5 ve daha fazla	-,08404	,06567	,796
5 ve daha fazla	Kardeşim yok	-,51608*	,09816	,000
	1 Kardeş	-,45472*	,10439	,000
	2 Kardeş	-,02752	,08859	1,000
	3 Kardeş	,10496	,06373	,568
	4 Kardeş	,08404	,06567	,796

Tablo 25. incelendiği zaman, kardeş sayısı ve kaçınmalı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi kardeş sayısı gruplarından kaynaklandığını görebilmekteyiz. Bu anlamlı farkın Tukey HSD sonucunda kardeşi olmayanlar ile 2, 3, 4 ve 5 kardeşe sahip olan gruplar arası anlamlı farktan kaynaklandığı gibi 1 kardeşe sahip olan gruplar ile 2, 3, 4, 5 kardeşe sahip olan gruplar arasındaki anlamlı farktan kaynaklandığı görülmektedir.

Denence 6.c. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 26. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	10,598	5	2,120	7,342	,000**
Gruplar içi	137,711	477	,289		
Toplam	148,309	482			

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Katılımcıların kardeş sayıları ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 23. incelendiği zaman kardeş sayıları ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($F=7,342$, $p=,000 < 0.05$). Tablo 26. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 6c'yi doğrulamaktadır. Kardeş sayıları ile kaygılı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi kardeş sayısı gruplarından kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 27'de yer almaktadır.

Tablo 27. Kardeş Sayısı ve Kaygılı Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın Hangi Kardeş Sayısı Grubundan Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Kardeş sayısı		Ortalamalar farkı	ss	p
Kardeşim yok	1 Kardeş	,04293	,13582	1,000
	2 Kardeş	,12876	,12209	,899
	3 Kardeş	,45681*	,10252	,000
	4 Kardeş	,37498*	,10393	,005
	5 ve daha fazla	,36531*	,10578	,008
1 Kardeş	Kardeşim yok	-,04293	,13582	1,000
	2 Kardeş	,08582	,12795	,985
	3 Kardeş	,41387*	,10943	,002
	4 Kardeş	,33205*	,11075	,034
	5 ve daha fazla	,32238*	,11249	,049
2 Kardeş	Kardeşim yok	-,12876	,12209	,899
	1 Kardeş	-,08582	,12795	,985
	3 Kardeş	,32805*	,09184	,005
	4 Kardeş	,24622	,09341	,091
	5 ve daha fazla	,23655	,09547	,133
3 Kardeş	Kardeşim yok	-,45681*	,10252	,000
	1 Kardeş	-,41387*	,10943	,002
	2 Kardeş	-,32805*	,09184	,005
	4 Kardeş	-,08183	,06579	,815
	5 ve daha fazla	-,09150	,06868	,767
4 Kardeş	Kardeşim yok	-,37498*	,10393	,005
	1 Kardeş	-,33205*	,11075	,034
	2 Kardeş	-,24622	,09341	,091
	3 Kardeş	,08183	,06579	,815
	5 ve daha fazla	-,00967	,07077	1,000
5 ve daha fazla	Kardeşim yok	-,36531*	,10578	,008
	1 Kardeş	-,32238*	,11249	,049
	2 Kardeş	-,23655	,09547	,133
	3 Kardeş	,09150	,06868	,767
	4 Kardeş	,00967	,07077	1,000

Tablo 27. incelendiği zaman, kardeş sayısı ve kaygılı bağlanma stili arasındaki farklılığın hangi kardeş sayısı gruplarından kaynaklandığını görebilmekteyiz. Bu farklılığın Tukey HSD sonucunda kardeşi olmayanlar ile 3, 4 ve 5 kardeşe sahip olan gruplar arasındaki anlamlı farktan kaynaklandığı gibi 1 kardeşe sahip olan gruplar ile 3, 4, 5 kardeşe sahip olan gruplar, ayrıca 2 kardeşe sahip grup ile 3 kardeşe sahip grup arasındaki anlamlı farktan kaynaklandığı görülmektedir.

Tablo 28. Katılımcıların Kardeş Sayılarına Göre Bağlanma Stillere Ait Betimsel İstatistikler

Bağlanma Stili	Kardeş sayısı	n	$\bar{X}$	ss
Güvenli bağlanma	Kardeşim yok	34	2,02	0,45
	1 kardeş	29	2,05	0,49
	2 kardeş	45	2,34	0,53
	3 kardeş	143	2,47	0,49
	4 kardeş	125	2,38	0,54
	5 kardeş ve üstü	107	2,36	0,52
Kaçınmal bağlanma	Kardeşim yok	34	2,04	0,51
	1 kardeş	29	1,98	0,62
	2 kardeş	45	1,55	0,52
	3 kardeş	143	1,42	0,46
	4 kardeş	125	1,44	0,47
	5 kardeş ve üstü	107	1,52	0,52
Kaygılı bağlanma	Kardeşim yok	34	1,95	0,64
	1 kardeş	29	1,90	0,51
	2 kardeş	45	1,82	0,52
	3 kardeş	143	1,49	0,47
	4 kardeş	125	1,57	0,55
	5 kardeş ve üstü	107	1,58	0,56

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin kardeş sayılarına göre betimsel istatistikler incelendiği zaman kardeşi olmayan öğrencilerin güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının ($\bar{X}=2,02$) düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca kardeşi olmayan öğrencilerin kaygılı ($\bar{X}=1,95$) ve kaçınmal ($\bar{X}=2,04$) bağlanma stili puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir.

2.8. YBO Öğrencilerini Anne ve Baba Sağ Olup Olmamasına göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 7.

Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve babanın sağ olup olmamasına göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

7.a. Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve babanın sağ olup olmamasına göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

7.b. Araştırmaya katılan katılımcıların anne ve babanın sağ olup olmamasına göre kaçınılmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

7.c. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babanın sağ olup olmamasına göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 7.a. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. Katılımcıların Anne ve Baba Sağ Olup Olmama Durumuna Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1,308	79	,436	,559	,199
Gruplar içi	133,951	82	,280		
Toplam	135,259				

*p<0.05 ** p< 0.01

Katılımcıların anne ve baba sağ olup olmama ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 29. incelendiği zaman anne ve baba sağ olup olmama ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olmadığı (F=1,559, p=,199>0.05) görülmektedir. Tablo 29. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 7a'yı doğrulamamaktadır.

Denence 7.b. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30. Katılımcıların Anne ve Baba Sağ Olup Olmama Durumuna Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	1,168	3	,389	1,382	,247
Gruplar içi	134,879	479	,282		
Toplam	136,047	482			

*p<0.05 ** p< 0.01

Katılımcıların anne ve baba sağ olup olmama ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 30. incelendiği zaman anne ve baba sağ olup olmama ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olmadığı (F=1,382, p=,247>0.05) görülmektedir. Tablo 30. incelendiği zaman elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 7b'yi doğrulamamaktadır.

Denence 7.c. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31. Katılımcıların Anne ve Baba Sağ Olup Olmama Durumuna Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	,255	3	,085	,275	,843
Gruplar içi	148,054	479	,309		
Toplam	148,309	482			

*p<0.05 ** p< 0.01

Katılımcıların anne ve baba sağ olup olmama ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 31 incelendiği zaman anne ve baba sağ olup olmama ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olmadığı (F=,275 p=,843>0.05) görülmektedir. Tablo 31. incelendiği zaman elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 7c'yi doğrulamamaktadır.

2.9. YBO Öğrencilerinin YBO' ya Geliş Sebeplerine Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 8.

Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

8.a. Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

8.b. Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

8.c. Araştırmaya katılan katılımcıların YBO'ya geliş sebeplerine göre kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark vardır.

Denence 8.a. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 32. Katılımcıların YBO'ya Geliş Sebebine Göre Güvenli Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	8,344	2	4,172	15,778	,000**
Gruplar içi	126,915	480	,264		
Toplam	135,259	482			

*p<0.05 ** p< 0.01

Katılımcıların YBO'ya geliş sebebi ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 32. incelendiği zaman YBO'ya geliş sebebi ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu (F=15,778, p=,000<0.05) görülmektedir. Tablo 32. incelendiği zaman elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 8a'yı doğrulamaktadır. YBO'ya geliş sebebi ile güvenli bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın YBO'ya geliş sebeplerinin hangisinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu farklılığın nedeni Tablo 33'de yer almaktadır.

Tablo 33. YBO'ya Geliş Sebebi ve Güvenli Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın YBO' ya Geliş Sebepleri Grubunun Hangisinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

YBO' ya geliş sebebi		Ortalamalar farkı	ss	p
Oturduğumuz yerde okul olmaması	Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	,41026*	,07702	,000
	Diğer sebepler	,15549*	,05540	,014
Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	Oturduğumuz yerde okul olmaması	-,41026*	,07702	,000
	Diğer sebepler	-,25477*	,08548	,008
Diğer sebepler	Oturduğumuz yerde okul olmaması	-,15549*	,05540	,014
	Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	,25477*	,08548	,008

Tablo 33. incelendiği zaman, YBO'ya geliş sebebi ve güvenli bağlanma stili arasındaki farklılığın YBO'ya geliş sebep gruplarından hangisinden kaynaklandığı görebilmekteyiz. Tukey HSD sonucunda oturduğumuz yerde okul olmaması ile ailemin beni okutacak durumda olmaması, diğer sebepler başlıklı gruplar ve diğer sebepler ile ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması başlıklı gruplar arasındaki anlamlı farktan kaynaklandığı görülmektedir.

Denence8.b. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 34'de verilmiştir.

Tablo 34. Katılımcıların YBO' ya Geliş Sebebine Göre Kaçınmalı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	12,081	2	6,040	23,389	,000**
Gruplar içi	123,966	480	,258		
Toplam	136,047	482			

*p<0.05 ** p< 0.01

Katılımcıların YBO' ya geliş sebebi ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tablo 34. incelendiği zaman YBO'ya geliş sebebi ile kaçınmalı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir (F=23,389, p=,000<0.05). Tablo 34. incelendiği zaman açığa çıkan sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 8b'yidoğrulamaktadır. YBO'ya geliş

sebebi ile kaçınılmalı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi YBO'ya geliş sebebi gruplarından kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 35'de yer almaktadır.

Tablo 35. YBO'ya Geliş Sebebi ve Kaçınılmalı Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın YBO'ya Geliş Sebebi Gruplarının Hangisinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

YBO'ya geliş sebebi		Ortalamalar farkı	ss	p
Oturduğumuz yerde okul olmaması	Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	-,46875*	,07612	,000
	Diğer sebepler	-,22667*	,05475	,000
Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	Oturduğumuz yerde okul olmaması	,46875*	,07612	,000
	Diğer sebepler	,24208*	,08448	,012
Diğer sebepler	Oturduğumuz yerde okul olmaması	-,22667*	,05475	,000
	Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	-,24208*	,08448	,012

*p<0.05 ** p< 0.01

Tablo 35. incelendiği zaman, YBO'ya geliş sebebi ve kaçınılmalı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi YBO'ya geliş sebep gruplarından kaynaklandığını görebilmekteyiz. Bu farkın Tukey HSD sonucunda ailemin beni okutacak kadar durumunun olmaması ile oturduğumuz yerde okul olmaması, diğer sebepler arasındaki gruplardan kaynaklandığını görmekteyiz.

Denence 8.c. sınamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi sonuçları aşağıdaki Tablo 36'de verilmektedir.

Tablo 36. Katılımcıların YBO'ya Geliş Sebebine Göre Kaygılı Bağlanma Stili Arasındaki İlişkiyi Gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	8,578	2	4,289	4,127	,017*
Gruplar içi	498,912	480	1,039		
Toplam	507,491	482			

*p<0.05 ** p< 0.01

Katılımcıların YBO'ya geliş sebebi ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

yapılmıştır. Tablo 36. incelendiği zaman YBO'ya geliş sebebi ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($F=4,127$ $p=,017<0.05$). Tablo 36. incelendiği zaman elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 8c'yidoğrulamaktadır. YBO' ya geliş sebebi ile kaygılı bağlanma stili arasındaki anlamlı farkın hangi YBO'ya geliş sebebi gruplarından kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu farklılığın nedeni Tablo 37'de yer almaktadır.

Tablo 37. YBO'ya Geliş Sebebi ve Kaygılı Bağlanma Stilindeki Anlamlı Farkın YBO' ya Geliş Sebebi Gruplarının Hangisinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

YBO' ya geliş sebebi		Ortalamalar farkı	ss	p
Oturduğumuz yerde okul olmaması	Ailemin beni okutacak kadar geliri olmaması	,36218*	,15271	,047
	Diğer sebepler	,22627	,10984	,099
Ailemin beni okutacak kadar ekonomik geliri olmaması	Oturduğumuz yerde okul olmaması	-,36218*	,15271	,047
	Diğer sebepler	-,13591	,16948	,702
Diğer sebepler	Oturduğumuz yerde okul olmaması	-,22627	,10984	,099
	Ailemin beni okutacak kadar geliri olmaması	,13591	,16948	,702

Tablo 37. incelendiği zaman, YBO'ya geliş sebebi ve kaygılı bağlanma stili arasındaki farkın hangi YBO'ya geliş sebep gruplarından kaynaklandığını görebilmekteyiz. Bu anlamlı farkın Tukey HSD sonucunda oturduğumuz yerde okul olmaması ile ailemin beni okutacak durumda olmaması, başlıklı gruplar arasındaki anlamlı farktan kaynaklandığı görülmektedir.

Tablo 38. Katılımcıların YBO' ya Geliş Sebebine Göre Bağlanma Stillere Ait Betimsel İstatistikler

Bağlanma stilleri sebebi	YBO' ya geliş	n	$\bar{X}$	ss
Güvenli bağlanma	Oturduğumuz yerde okul olmaması	312	2,43	0,51
	Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	52	2,02	0,43
	Diğer sebepler	119	2,28	0,54
Kaçınmalı bağlanma	Oturduğumuz yerde okul olmaması	312	1,43	0,48
	Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	52	1,90	0,49
	Diğer sebepler	119	1,54	0,58
Kaygılı bağlanma	Oturduğumuz yerde okul olmaması	312	1,55	0,53
	Ailemin beni okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması	52	1,80	0,62
	Diğer sebepler	119	1,71	0,54

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin çoğunun oturduğu yerde okul olmaması sebebiyle YBO'ya geldikleri görülmektedir. Oturdukları yerde okul olmaması sebebiyle YBO'ya gelen öğrencilerin güvenli bağlanma stili puan ortalamaları ($\bar{X}$ =2,43) ailelerin öğrenciyi okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması ($\bar{X}$ =2,02) ve diğer sebeplere ($\bar{X}$ =2,28) göre güvenli bağlanma stili puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ailelerin öğrenciyi okutacak kadar ekonomik gelirinin olmaması sebebiyle YBO'ya gelen öğrencilerin kaygılı ($\bar{X}$ =1,80) ve kaçınmalı ($\bar{X}$ =1,90)bağlanma stili puan ortalamalarının, oturduğumuz yerde okul olmaması ve diğer sebeplere göre puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

2.9. YBO Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 9.

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

9.a. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

9.b. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet değişkenine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

Araştırmaya katılan katılımcıların Tanrı Algısı ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için t testi yapılmıştır. T testi sonuçları aşağıdaki Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Tanrı Algıları Arasındaki İlişkiyi gösteren T testi Sonucu

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	T	p	
Sevgi yönelimli Tanrı Algısı	Kız	265	4,09	0,76	-,618	,537
	Erkek	218	4,04	0,91		
Korku yönelimli Tanrı Algısı	Kız	265	3,89	0,99	-,985	,325
	Erkek	218	3,81	0,81		

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Tablo 39. incelendiği zaman cinsiyet değişkenine göre sevgi yönelimli Tanrı algısı arasında anlamlı bir fark olmadığı ($t = -618$, $p = ,537 > 0.05$) görülmektedir. Korku yönelimli Tanrı Algısı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı ($t = -,985$, $p = ,325 > 0,005$) sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kızların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarının ($\bar{X} = 4,09$) erkeklerin sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarına ($\bar{X} = 4,04$) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kızların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarının ($\bar{X} = 3,89$) erkeklerin korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarına ($\bar{X} = 3,81$) göre yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Denence 9 doğrulanmamaktadır.

2.10. YBO Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Tablo 40. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	10,74	4	2,68	3,03	,017*
Gruplar içi	423,7	478	,886		
Toplam	135,259	482			

* p< 0.05 ** p< 0.01

Tablo 40. İncelendiği zaman anne eğitim düzeyine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark olduğu (F=3,03 p=,017<0.05) tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 10a'yı doğrulamaktadır.

Anne eğitim düzeyi ve sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi anne eğitim düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 41'de yer almaktadır.

Tablo 41. Anne Eğitim Düzeyi ve Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamlı Farkın Hangi Anne Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Anne eğitim düzeyi		Ortalama fark	ss	p
Okur-yazar değil	İlkokul	,09950	,17009	,977
	Ortaokul	,25162	,18379	,648
	Lise	,11578	,26531	,992
	Üniversite ve üzeri	,21123	,49767	,993
İlkokul	Okur-yazar değil	-,9950	,17009	,977
	Ortaokul	-,35112*	,10280	,006
	Lise	,01628	,21721	1,00
	Üniversite ve üzeri	,11173	,47377	,999
Ortaokul	Okur-yazar değil	,25162	,18379	,648
	İlkokul	,35112*	,10280	,006
	Lise	,36739	,22810	,491
	Üniversite ve üzeri	,46285	,47886	,870
Lise	Okur-yazar değil	-,11578	,26531	,992
	İlkokul	-,01628	,21721	1,000
	Ortaokul	-,36739	,22810	,491
	Üniversite ve üzeri	-,09545	,51568	1,000
Üniversite ve üzeri	Okur-yazar değil	-,21123	,49767	,993
	İlkokul	-,11173	,47377	,999
	Ortaokul	-,46285	,47886	,870
	Lise	-,09545	,51568	1,000

Tablo 41. incelendiği zaman, anne eğitim düzeyi ve sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi anne eğitim düzeyinden kaynaklandığını görebilmekteyiz. Tukey HSD sonucunda anne eğitim düzeyi, ortaokul ile ilkökul eğitimine sahip gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Tablo 42. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler

Tanrı Algısı	Anne eğitim düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Sevgi yönelimli Tanrı Algısı	Okur-Yazar değil	34	4,07	0,82
	İlkokul	310	3,97	1,01
	Ortaokul	115	4,32	0,67
	Lise	20	3,95	1,18
	Üniversite ve üzeri	4	3,86	1,01

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin anne eğitim düzeylerine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısına ait betimsel istatistikler incelendiği zaman anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,32$), diğer eğitim düzeyine sahip grupların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 43. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	5,926	4	1,482	2,062	,085
Gruplar içi	343,471	478	,719		
Toplam	349,398	482			

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Tablo 43. İncelendiği zaman anne eğitim düzeyine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark olmadığı ($F=2,062$, $p=,085 > 0.05$) görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 10b'yi doğrulamamaktadır.

Tablo 44. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler

Tanrı Algısı	Anne eğitim düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Korku yönelimli Tanrı Algısı	Okur-Yazar değil	34	3,72	0,74
	İlkokul	310	3,80	0,89
	Ortaokul	115	4,02	0,69
	Lise	20	3,81	0,99
	Üniversite ve üzeri	4	3,25	0,93

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin anne eğitim düzeylerine göre korku yönelimli Tanrı Algısına ait betimsel istatistikler incelendiği zaman anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamasının ($\bar{X}=4,02$) diğer eğitim düzeyine sahip grupların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

2.11. YBO Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 11.

Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

11.a. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

11.b. Araştırmaya katılan katılımcıların baba eğitim düzeyine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 45. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	15,61	4	3,903	4,45	,002*
Gruplar içi	418,83	478	,876		
Toplam	434,44	482			

* p< 0.05 ** p< 0.01

Tablo 45. incelendiği zaman baba eğitim düzeyine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark olduğu ($F=4,45$, $p=,002<0.05$) görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 11a'yı doğrulamaktadır.

Baba eğitim düzeyi ve sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi baba eğitim düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 46'da yer almaktadır.

Tablo 46. Baba Eğitim Düzeyi ve Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamlı Farkın Hangi Baba Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Baba eğitim düzeyi		Ortalama fark	ss	p
Okur-yazar değil	İlkokul	-,9950	,31773	1,00
	Ortaokul	-,35112	,32150	,867
	Lise	-,01628	,33175	,900
	Üniversite ve üzeri	-,11173	,39468	,977
İlkokul	Okur-yazar değil	-,5792	,32150	1,00
	Ortaokul	-,37118*	,09794	,002
	Lise	-,35348*	,12763	,046
	Üniversite ve üzeri	-,29024	,24901	,771
Ortaokul	Okur-yazar değil	,31327	,32150	,867
	İlkokul	,37118*	,09794	,002
	Lise	,01771	,13675	1,00
	Üniversite ve üzeri	,08095	,25380	,998
Lise	Okur-yazar değil	,29556	,33175	,900
	İlkokul	,35348*	,12763	,046
	Ortaokul	-,01771	,13675	1,00
	Üniversite ve üzeri	,06324	,26667	,099
Üniversite ve üzeri	Okur-yazar değil	,23232	,39468	,977
	İlkokul	,29024	,24901	,771
	Ortaokul	-,08095	,25380	,998
	Lise	-,06324	,26667	,999

Tablo 46. incelendiği zaman, baba eğitim düzeyi ve sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi baba eğitim düzeyinden kaynaklandığını görebilmekteyiz. Tukey HSD sonucunda baba eğitim düzeyi, ortaokul ile ilkokul eğitimine sahip gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Ayrıca baba eğitim düzeyi lise ile ilkokul mezunu eğitime sahip gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 47. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler

Tanrı Algısı	Baba eğitim düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Sevgi yönelimli Tanrı Algısı	Okur-Yazar değil	9	3,94	0,95
	İlkokul	244	3,89	1,02
	Ortaokul	146	4,26	0,72
	Lise	69	4,24	0,94
	Üniversite ve üzeri	15	4,18	1,16

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin baba eğitim düzeylerine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısına ait betimsel istatistikler incelendiği zaman baba eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,26$) diğer eğitim düzeyine sahip grupların sevgi yönelimli Tanrı algısı puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Baba eğitim düzeyi ilkokul olanların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamasının ($\bar{X}=3,89$) en düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 48. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	14,716	4	3,679	5,255	,000**
Gruplar içi	334,682	478	,700		
Toplam	349,398	482			

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Tablo 48. incelendiği zaman baba eğitim düzeyine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark olduğu ($F=5,255$, $p=,000 < 0.05$) tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 11b'yi doğrulamaktadır. Baba eğitim düzeyi ve korku yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi baba eğitim düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 49'da yer almaktadır.

Tablo 49. Baba Eğitim Düzeyi ve Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamlı Farkın Hangi Baba Eğitim Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Baba eğitim düzeyi		Ortalama fark	ss	p
Okur-yazar değil	İlkokul	,45587	,28402	,495
	Ortaokul	,10769	,28739	,996
	Lise	,10870	,29655	,996
	Üniversite ve üzeri	,19333	,35281	,982
İlkokul	Okur-yazar değil	-,45587	,28402	,495
	Ortaokul	-,34819*	,08755	,001
	Lise	-,34718*	,11409	,021
	Üniversite ve üzeri	-,25254	,22259	,763
Ortaokul	Okur-yazar değil	-,10769	,28739	,996
	İlkokul	,34819*	,08755	,001
	Lise	,00101	,12224	1,00
	Üniversite ve üzeri	,08565	,22688	,996
Lise	Okur-yazar değil	-,10870	,33175	,900
	İlkokul	,34718*	,12763	,046
	Ortaokul	-,00101	,13675	1,00
	Üniversite ve üzeri	,08464	,26667	,099
Üniversite ve üzeri	Okur-yazar değil	-,19333	,35281	,982
	İlkokul	,26254	,22259	,763
	Ortaokul	-,08565	,22688	,996
	Lise	-,08464	,23838	,997

Tablo 49. incelendiği zaman, baba eğitim düzeyi ve korku yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi baba eğitim düzeyinden kaynaklandığını görebilmekteyiz. Tukey HSD sonucunda baba eğitim düzeyi, ortaokul ile ilkokul eğitimine sahip gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Ayrıca baba eğitim düzeyi ilkokul ile lise mezunu eğitime sahip gruplar arasında da anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 50. Katılımcıların Baba Eğitim Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler

Tanrı Algısı	Baba eğitim düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Sevgi yönelimli Tanrı Algısı	Okur-Yazar değil	9	4,013	0,484
	İlkokul	244	3,67	,904
	Ortaokul	146	4,024	0,694
	Lise	69	4,025	0,904
	Üniversite ve üzeri	15	3,94	0,775

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin baba eğitim düzeylerine göre korku yönelimli Tanrı Algısına ait betimsel istatistikler incelendiği zaman baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarının ($\bar{X}=4,025$) diğer eğitim düzeyine sahip grupların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Baba eğitim düzeyi ilkokul olanların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamasının ($\bar{X}=3,67$) en düşük olduğu görülmektedir.

2.11. YBO Öğrencilerinin Aile Ekonomik Düzeyine Göre Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Denence 12.

Araştırmaya katılan katılımcıların aile ekonomik düzeyine göre Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

12.a. Araştırmaya katılan katılımcıların aile ekonomik düzeyine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

12.b. Araştırmaya katılan katılımcıların aile ekonomik düzeyine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 51. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	26,526	4	6,632	7,771	,000**
Gruplar içi	407,919	478	,853		
Toplam	434,445	482			

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Tablo 51. incelendiği zaman ailenin ekonomik düzeyine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark olduğu ($F=7,71$, $p=,000 < 0.05$) tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 12a'yı doğrulamaktadır.

Ailenin ekonomik düzeyi ve sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi aile ekonomik düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 52'de yer almaktadır.

Tablo 52. Ailenin Ekonomik Düzeyi ve Sevgi Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamlı Farkın Hangi Aile Ekonomik Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Ailenin ekonomik düzeyi		Ortalama fark	ss	p
1000 TL ve aşağısı	1001-2000 TL arası	-,48714*	,10349	,000
	2001-3500 TL arası	-,55728*	,12122	,000
	3501-5000 TL arası	-,51137*	,16316	,016
	5001 TL'den çok	-,29895*	,19985	,566
1001-2000 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,48714*	,10349	,000
	2001-3500 TL arası	-,07014	,11745	,975
	3501-5000 TL arası	-,02422	,16037	1,000
	5001 TL'den çok	-,18819	,19759	,876
2001-3500 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,55728*	,12122	,000
	1001-2000 TL arası	,07014	,11745	,975
	3501-5000 TL arası	,04592	,17235	,999
	5001 TL'den çok	,25833	,20742	,725
3501-5000 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,51137*	,16316	,016
	1001-2000 TL arası	,02422	,16037	1,000
	2001-3500 TL arası	-,04592	,17235	,999
	5001 TL'den çok	,21242	,23441	,895
5001 TL'den çok	1000 TL ve aşağısı	,29895	,19985	,566
	1001-2000 TL arası	-,18819	,19759	,876
	2001-3500 TL arası	-,25833	,20742	,725
	3501-5000 TL arası	-,21242	,23441	,895

Tablo 52. incelendiği zaman, ailenin ekonomik düzeyi ve sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi ekonomik düzeyden kaynaklandığını görebilmekteyiz. Tukey HSD sonucunda 2001-3500 TL ile 1000 TL ve aşağısı ekonomik gelire sahip gruplar arasında ve 1001-2000 TL ile 1000 TL ve aşağısı ekonomik gelire sahip gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Ayrıca 3501-5000 TL ile 1000 TL ve aşağısı ekonomik gelire ile sahip gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 53. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler

Tanrı Algısı	Ailenin ekonomik düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Sevgi yönelimli Tanrı Algısı	1000 TL ve aşağısı	147	3,719	1,089
	1001-2000 TL arası	174	4,206	,888
	2001-3500 TL arası	96	4,276	0,722
	3501-5000 TL arası	41	4,230	0,903
	5001 TL'den çok	25	4,018	0,811

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin ailenin ekonomik düzeylerine göre sevgi yönelimli Tanrı Algısına ait betimsel istatistikler incelendiği zaman aile ekonomik düzeyi 2001-3500 TL olanların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamasının ($\bar{X}$ = 4,276) diğer ekonomik düzeye sahip grupların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aile ekonomik düzeyi 1000 TL ve aşağısı olanların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamasının ($\bar{X}$ =3,719) en düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 54. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki İlişkiyi gösteren ANOVA Testi Sonucu

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	22,962	4	5,74	8,406	,000 ^{**}
Gruplar içi	326,435	478	,683		
Toplam	349,398	482			

* p< 0.05 ** p< 0.01

Tablo 54. incelendiği zaman ailenin ekonomik düzeyine göre korku yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark olduğu (F=8,406, p=,000<0.05) tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, araştırma kapsamında oluşturulan denence 12b'yi doğrulamaktadır.

Ailenin ekonomik düzeyi ve korku yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi aile ekonomik düzeyinden kaynaklandığını bulmak için Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Bu anlamlı farkın nedeni Tablo 55'de yer almaktadır.

Tablo 55. Aile Ekonomik Düzeyi ve Korku Yönelimli Tanrı Algısı Arasındaki Anlamlı Farkın Hangi Aile Ekonomik Düzeyinden Kaynaklandığını Bulmak İçin Tukey HSD Testi Sonuçları

Ailenin ekonomik düzeyi		Ortalama fark	ss	p
1000 TL ve aşağısı	1001-2000 TL arası	-,48015*	,09258	,000
	2001-3500 TL arası	-,49117*	,10844	,000
	3501-5000 TL arası	-,34425	,14595	,129
	5001 TL'den çok	-,15488	,17878	,909
1001-2000 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,48015*	,09258	,000
	2001-3500 TL arası	-,01103	,10506	1,000
	3501-5000 TL arası	,13590	,14346	,878
	5001 TL'den çok	,32526	,17675	,352
2001-3500 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,49117*	,10844	,000
	1001-2000 TL arası	,01103	,10506	1,000
	3501-5000 TL arası	,14693	,15418	,876
	5001 TL'den çok	,33629	,18555	,368
3501-5000 TL arası	1000 TL ve aşağısı	,34425	,14595	,129
	1001-2000 TL arası	-,13590	,14346	,878
	2001-3500 TL arası	-,14693	,15418	,876
	5001 TL'den çok	,18937	,20970	,896
5001 TL'den çok	1000 TL ve aşağısı	,15488	,17878	,909
	1001-2000 TL arası	-,32526	,17675	,352
	2001-3500 TL arası	-,33629	,18555	,368
	3501-5000 TL arası	-,18937	,20970	,896

Tablo 55. incelendiği zaman, ailenin ekonomik düzeyi ve korku yönelimli Tanrı Algısı arasındaki anlamlı farkın hangi ekonomik düzeyden kaynaklandığını görebilmekteyiz. Tukey HSD sonucunda 1001-2000 TL ile 1000 TL ve aşağısı ekonomik gelire sahip gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Ayrıca 2001-3500 TL ile 1000 TL ve aşağısı ekonomik gelire ile sahip gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 56. Katılımcıların Aile Ekonomik Düzeyine Göre Korku Yönelimli Tanrı Algısına Ait Betimsel İstatistikler

Tanrı Algısı	Ailenin ekonomik düzeyi	n	$\bar{X}$	ss
Sevgi yönelimli Tanrı Algısı	1000 TL ve aşağısı	147	3,541	0,994
	1001-2000 TL arası	174	4,021	0,789
	2001-3500 TL arası	96	4,032	0,707
	3501-5000 TL arası	41	3,885	0,672
	5001 TL'den çok	25	3,696	0,593

Yatılı Bölge Ortaokulu öğrencilerinin ailenin ekonomik düzeylerine göre korku yönelimli Tanrı Algısına ait betimsel istatistikler incelendiği zaman aile ekonomik düzeyi 2001-3500 TL olanların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =4,032) diğer ekonomik düzeyine sahip grupların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aile ekonomik düzeyi 1000 TL ve aşağısı olanların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamasının ($\bar{X}$ =3,541) en düşük olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sonuçlar ve Tartışma

YBO'da kalan erken ergenlerin bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı birtakım değişkenler açısından ele alınmıştır. YBO öğrencilerinin bağlanma stilleri ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı ve korku yönelimli Tanrı Algısı arasında bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. Bağlanma stillerinin pek çok demografik değişken ile ilişkisini, belirlemek amacıyla yapmış olduğumuz bu çalışma sonucunda birtakım sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca Tanrı Algısının cinsiyet, ailenin ekonomik düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyi gibi bir takım değişkenlerle ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Birinci denence test edildikten sonra bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Güvenli bağlanma ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı ve korku yönelimli Tanrı Algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaçınmalı ve kaygılı bağlanma ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişkinin var olduğu sonucu tespit edilmiştir. İlgili literatür incelendiği zaman yetişkinlerde bağlanma stilleri, Tanrı Algısı arasındaki İlişki ve Ergenlerde bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı ile ilişkili çalışmalar mevcuttur. Çocukluk dönemi Tanrı Algısı ile ilgili çalışmalarda sayılıdır. Daha çok Tanrı imgesi ve Tanrı tasavvuru üzerine çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Fakat örneklem grubu erken ergenlerin bağlanma stilleri ile Tanrı Algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çok fazla bir çalışma bulunmamaktadır. Sonuç olarak güvenli bağlanan bireylerin Tanrı Algılarının sevgi yönelimli olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca kaçınmalı ve kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin korku yönelimli bir Tanrı Algısı geliştirdiklerini ifade edebiliriz. Güvenli bağlanma stili ile korku yönelimli Tanrı Algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin var olması, korku yönelimli Tanrı Algısına sahip bireylerin içsel olarak sevgi yönelimli Tanrı Algısına sahip olabileceği sonucunu ortaya koymuştur. Ergende açığa çıkan korku yönelimli Tanrı Algısı diğer korkuların açığa çıkardığı eğilimlerden daha farklı eğilimler açığa çıkartabilir. Çünkü korku yönelimli Tanrı Algısı eğilimine sahip bireyler içsel olarak Tanrı'ya karşı güçlü bir sevgi duygusuna sahip olabilirler. Örneğin bir çocuk canı yandığı zaman canını

yakanları Tanrı'nın cezalandıracağını düşünmesi onun Tanrı hakkında korku yönelimli bir Tanrı Algısı geliştirdiğini değil aksine Tanrı'nın adaletine güvendiği için sevgi yönelimli bir Tanrı Algısı geliştirdiğini söyleyebiliriz.

Ana problem dikkate alınarak oluşturulan denence 2 test edildikten sonra güvenli bağlanma ve kaçınmalı bağlanma stili ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca yapılan araştırmalar sonucunda kaygılı bağlanma stili ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kızların güvenli bağlanma stili puan ortalaması erkeklerin güvenli bağlanma stili puan ortalamasından düşük olduğu için; YBO erkek öğrencilerinin daha güvenli bağlandıklarını ifade edebiliriz. Kız ve erkek öğrencilerin kaygılı bağlanma stili ile kaçınmalı bağlanma stili puan ortalamalarına bakıldığı zaman kızların kaygılı bağlanma stili ve kaçınmalı bağlanma stili puan ortalamalarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda YBO'daki kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha kaçınmalı bağlandıklarını ifade edebiliriz. Cinsiyet değişkeni ile kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı bir fark olmadığı için YBO'daki kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha kaygılı bağlanma stiline sahiptir diyemeyiz.

Çocukların bağlanmasında onların duygusal özellikleri önemlidir. Kız çocuklarının ve erkek çocuklarının yetiştirilme tarzları ve aynı zamanda coğrafi bölge koşullarının kız ve erkek çocukları üzerindeki etkisi onların bağlanma stillerine etki edebilir. Yatılı Bölge Ortaokulu'na gelen öğrenciler aileleri tarafından yeterli ilgiyi göremiyor olabilir. Bu durum kız ve erkek çocukları üzerinde farklı sonuçlar açığa çıkartabilir. Kız çocuklarının duygusal yapısı ile erkek çocuklarının duygusal yapısı farklı olduğu için bu durum öğrencilerin bağlanma stili puan ortalamalarına farklı şekilde yansımış olabilir. Doğan (2016), "Ergenlerde Ana- Babaya Bağlanma Türkiye Profili" adlı çalışmasında Türkiye'de ergenlerin anne ve babaya bağlanmalarında bölgesel ve cinsiyete göre farklar olduğunu göstermiştir. Cinsiyet değişkenine göre anneye bağlanma boyutunda anlamlı bir farkın olduğunu gösterirken, babaya bağlanma boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Literatürdeki bazı çalışmalar bağlanma stilleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olduğunu gösterirken bazı araştırmalarda cinsiyet ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Bölgeler arasındaki farklı kültürel yapının çocukların bağlanma stilleri ve cinsel kimlikleri üzerinde etkili olduğunu ve araştırmanın sonuçlarını düşünürsek, cinsiyete göre bağlanma stilleri üzerinde anlamlı bir farkın olduğu sonucu açığa çıkmaktadır.

Ana Problem dikkate alınarak oluşturulan denence 3 ve denence 4 katılımcıların anne ve babasının eğitim düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı fark olmasıyla ilgilidir. Araştırma sonucunda annesi ortaokul mezunu olanların güvenli bağlanma stili puan ortalaması diğer eğitim düzeyine sahip grupların güvenli bağlanma stili puan ortalamalarına göre daha yüksektir. Ayrıca annesi okuryazar olmayanların kaygılı bağlanma stili puan ortalaması diğer eğitim düzeyine sahip grupların kaygılı bağlanma stili puan ortalamalarına göre daha yüksektir. Bu sonuçları dikkate alarak anne eğitim düzeyi arttıkça güvenli bağlanma stili artmakta, kaygılı bağlanma stili azalmaktadır diyebiliriz. Fakat araştırma sonucunda güvenli bağlanma stili ve kaygılı bağlanma stili ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Kaçınmalı bağlanma stili ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu görülmüştür. Annesi ilkökul eğitimine sahip öğrencilerin kaçınmalı bağlanma stili puan ortalaması çok yüksektir. Bu sonucu dikkate alarak anne eğitim düzeyi yükseldikçe kaçınmalı bağlanma stili azalmaktadır diyebiliriz. Araştırmada öğrencilerin annelerinin genellikle ilkökul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Sadece 20 öğrencinin annesinin lise, 4 öğrencinin annesinin üniversite ve üzeri bir eğitim aldığı görülmüştür. Araştırmada homojen bir dağılım olmadığı için sağlıklı sonuçlar açığa çıkmamış olabilir.

Babaları lise eğitimi almış öğrencilerin güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının diğer eğitim düzeyine sahip grupların güvenli bağlanma stili puan ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca babaları ilkökul eğitimine sahip öğrencilerin kaygılı bağlanma stili puan ortalamalarının diğer eğitim düzeyine sahip grupların kaygılı bağlanma stili puan ortalamalarına göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda baba eğitim düzeyi arttıkça güvenli bağlanma stili artmaktadır, kaygılı bağlanma stili azalmaktadır diyebiliriz. Fakat güvenli bağlanma ve kaygılı bağlanma ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir

fark olmadığı görülmüştür. Kaçınmalı bağlanma stili ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu tespit edilmiştir. Babaları ilköğretim eğitime sahip öğrencilerin kaçınmalı bağlanma stili puan ortalamalarının diğer eğitim düzeyine sahip grupların kaçınmalı bağlanma stili puan ortalamalarına göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda baba eğitim düzeyi arttıkça kaygılı bağlanma stili azalmaktadır diyebiliriz.

Ana problem dikkate alınarak oluşturulan denence 5 ailenin ekonomik geliri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı düzeyde bir fark olmasıyla ilgilidir. Araştırma sonucunda güvenli bağlanma stili ile ailenin ekonomik geliri arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu görülmüştür. Ailenin ekonomik geliri azaldıkça güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının azaldığı kaygılı ve kaçınmalı bağlanma stili puan ortalamalarının arttığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alınarak ailenin ekonomik geliri arttıkça güvenli bağlanma stili artmaktadır diyebiliriz. Ayrıca ailenin ekonomik geliri arttıkça kaygılı ve kaçınmalı bağlanma stili azalmaktadır sonucuna ulaşabiliriz. Aileler arasındaki gelir dağılımındaki değişiklikler, öğrencinin bağlanma stillerini etkilediği gibi onun akademik başarısını sosyal, kültürel ve duygusal boyutunu da olumsuz yönde etkileyebilir.

YBO'da öğrencilerin kardeş sayıları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelendiği zaman oluşturmuş olduğumuz denence 6 doğrulanmaktadır. Katılımcıların kardeş sayılarına göre güvenli, kaçınmalı, kaygılı bağlanma stilleri arasında anlamlı düzeyde bir farkın olduğu görülmüştür. Hiç kardeşi olmayanların güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının düşük, kaygılı ve kaçınmalı bağlanma stili puan ortalamalarının yüksek olduğu bulunmuştur. Belli sayıda kardeşin olması güvenli bağlanmayı arttırmaktadır diyebiliriz. Ayrıca çok fazla kardeşin var olması güvenli bağlanma stilini azaltabilir şeklinde de düşünebiliriz. Kardeş sayısı fazlaştıkça ebeveynlerin görevleri, çocuklarla ayrıntılı bir şekilde ilgilenmeleri için ayrılan zaman, maddi manevi olarak onlarla ilgilenme düzeyinde bir düşüş gözleneceği beklenir. Bu durumun ergenlerde ve çocuklarda bağlanma stilleri açısından bir takım sorunlara neden olabileceğini düşünebiliriz. Bir ailede annenin çocuk sayısı fazlaştıkça annenin onlarla ilgilenme psikolojik gücü ve beden gücü azalmaktadır. Bu durum çocuğun anneye bağlanma stilini etkilemektedir. Fakat bir çocuğun kardeş sahibi olmaması ise onu derinden etkileyebilir. Bir çocuğun bir

başka çocuğu anlayabilmesi açısından kardeşin var olması bağlanma açısından bir diğer önemli faktördür diyebiliriz. Ayrıca sağlıklı bir bağlanma stiline kurulabilmesi için belirli sayıda kardeşe sahip olunması gerektiği düşünülebilir.

Anne babanın sağ olup olmaması durumu ile güvenli, kaçınmalı ve kaygılı bağlanma stili arasında anlamlı düzeyde fark olup olmadığı gözlemlenmiştir. Anlamlı farklılığın oluşmamasının sebebi örneklem grubu içerisinde homojen bir dağılımın açığa çıkmaması olabilir. Gruplar arası büyük farkların olması ANOVA testinin sağlıklı sonuçlar açığa çıkarmasına engel olmuştur diyebiliriz. Örneklem grubu içerisinde Anne ve babasından her ikisi de sağ olan öğrenci grubu 456, her ikisi de ölü 2, anne sağ babası ölü olan 13, Babası sağ annesi ölü olan 12 öğrenci bulunmaktadır. Görüldüğü gibi gruplar arasında büyük farklar bulunmaktadır. Bu büyük farklılıklardan dolayı anlamlı bir farklılığın açığa çıkmadığını belirtebiliriz.

Aile içerisinde ölüm, ana, baba ya da kardeş ölümü büyük küçük bütün aile bireylerini en örseleyici ve sarsıcı bir yaşantıdır. Yetişkinlerin yakınlarının ölümüne verdiği tepkiler ile çocukların verdiği tepkiler birbirinden farklılık gösterecektir. Yetişkinlerde ağlama üzüntü, uykusuzluk, yemeden içmeden kesilme şeklinde açığa çıkabildiği gibi çocuklarda ve ergenlerde daha farklı boyutlarda açığa çıkmaktadır. Ancak her anne ve babasını kaybeden çocuk ruhsal çöküntüye uğrayacak diye bir kural yoktur. Anne ya da baba ölümünden sonraki yaşantısında bu boşluğu kimlerin doldurduğu ve çocuğun onlarla nasıl ilişkiler kurduğu önemlidir. (Yörükoğlu 2016: 261)

Anne ya da baba kaybı, çocuklar için zorlu bir yaşamı beraberinde getirdiği gibi anne ve baba kaybı yaşayan çocuklar hayatta pek çok problem ve sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Bu çocuklar fiziksel, sosyal ve duygusal açıdan zarar görmektedir. Bu sorunlar, büyük bir boyuta ulaşarak çocuğun tüm yaşamını etkileyebilmektedir. Ergenler güçlü görünmek için, bir kayıpla karşılaştıklarında bunu önemsemiyor gibi görünebilirler. Böyle bir durumda ergenler genellikle Görünen düzeyde normal hayatlarına devam ederler; gizli kalan düzeyde ise kayıpla ilgili yoğun duygular yaşamaktadırlar (Attepe 2010).

Ana problemi dikkate olarak oluşturduğumuz denence 8 test edilmiştir. Katılımcıların YBO' ya geliş sebeplerine göre güvenli, kaçınmalı ve kaygılı

bağlanma stilleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. YBO'ya geliş sebebine göre güvenli bağlanma ve kaçınmalı bağlanma stiline anlamlı düzeydeki farkın sebebinin, oturduğumuz yerde okul olmaması ile ailemin beni okutacak durumda olmaması, diğer sebepler başlıklı gruplar arasında farktan kaynaklandığı görülmüştür. Oturduğumuz yerde okul olmamasından dolayı YBO'ya geldim diyen öğrencilerin güvenli bağlanma stili puan ortalamasının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucu dikkate alarak öğrenciler ailesinin yanında okula devam ederse güvenli bağlanma stiline artacağını ifade edebiliriz.

Cinsiyet değişkeni ile Tanrı Algısı arasında anlamlı bir farkın olmadığı yapılan araştırmalar sonucunda görülmüştür. Bu sonucu dikkate alarak Tanrı Algısı'nın sadece cinsiyet değişkeni ile belirlenemeyeceğini ifade edebiliriz.

Anne eğitim düzeyi ile sevgi yönelimli Tanrı Algısı arasında anlamlı bir farkın var olduğu gözlemlenmiştir. Anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların Tanrı'yı daha olumlu ve sevilmeye değer olarak algıladıklarını ifade edebiliriz. Ayrıca korku yönelimli Tanrı Algısı ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne eğitimi Tanrı Algısı üzerinde etkilidir diyebiliriz. Fakat Tanrı Algısının şekillenmesinde sadece anne eğitim düzeyinin etkili olmadığını ifade edebiliriz. Örneğin üniversite ve üzeri eğitime sahip bireylerin çocukları korku yönelimli bir Tanrı Algısı geliştirebilirken, eğitim düzeyi ilkokul olan bireylerin çocuklarının sevgi yönelimli bir tanrı algısı geliştirebileceğini ifade edebiliriz. Örneklem grubumuz kendi içerisinde homojen bir dağılım göstermediği için eğitim düzeyleri arasında dengesizlik olabilir.

Baba eğitim düzeyi ile Tanrı Algısı arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Betimsel istatistikler sonucunda babaları ortaokul mezunu olan çocukların sevgi yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamasının yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda babaları ortaokul mezunu olan çocukların sevgi yönelimli Tanrı Algısına sahip olduğunu ifade edebiliriz. Betimsel istatistikler sonucunda babaları lise mezunu olan katılımcıların korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Babaları lise eğitimine sahip katılımcıların korku yönelimli Tanrı Algısına sahip olduğunu ifade edebiliriz. Korku yönelimli Tanrı Algısının kendi içerisinde aslında sevgi yönelimli bir Tanrı Algısı içerdiğini düşünecek olursak;

babaları lise mezunu olan katılımcıların sevgi yönelimli Tanrı Algısına sahip olduğunu ifade edebiliriz. Ayrıca baba eğitim düzeyinin hem sevgi yönelimli, hem korku yönelimli Tanrı Algısı üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Ailenin ekonomik durumu ile Tanrı Algısı arasında anlamlı bir farkın olduğu yapılan istatistiksel araştırmalar sonucunda görülmüştür. Ekonomik geliri 2001-3500 TL olanların sevgi yönelimli ve korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamasının diğer ekonomik düzeye sahip grupların sevgi yönelimli ve korku yönelimli Tanrı Algısı puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda aileleri 2001-3500 TL gelire sahip katılımcıların Tanrı'yı daha olumlu algıladıklarını ifade edebiliriz. 2001-3500 TL gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının Tanrı'yı korku yönelimli algıladıklarını ifade edebiliriz. Bu durumda korku yönelimli ve sevgi yönelimli Tanrı algısının iç içe geçtiğini ifade edebiliriz. Aslında 2001-3500 TL gelire sahip korku yönelimli Tanrı Algısına sahip ailelerin çocuklarının içsel olarak sevgi yönelimli bir Tanrı Algısına sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Öneriler

1. İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin Tanrı Algıları ile YBO öğrencilerinin Tanrı Algılarını karşılaştıran bir çalışma yapılabilir.

2. Normal eğitim alan öğrenci gruplarının Tanrı Algıları ile YBO öğrencilerinin Tanrı Algılarını karşılaştıran bir araştırma yapılabilir.

3. 12-16 yaş aralığındaki örneklem grubu üzerine Tanrı Algısı ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

4. Bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı arasında anlamlı ilişkinin var olduğu yapmış olduğumuz araştırma sonucunda gözlemlenmiştir. Ailede Tanrı Algısı ve bağlanma stilleri kapsamında boylamsal bir araştırmanın yapılması daha sağlıklı sonuçlar verebilir.

5. Farklı bölgelerde yer alan YBO okullarının, bağlanma stilleri ve Tanrı Algısı arasındaki ilişki ve farklı demografik değişkenlere göre bağlanma stillerini ele alan bir araştırma yapılabilir.

6. YBO'da görevli personellerin Tanrı Algıları ile YBO öğrencilerinin bağlanma stilleri ve Tanrı Algıları'nı ele alan bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Açık, Özge (2008). *Evlilik Uyumu Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anuştekin, Mehmet Nesim (2018). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Tanrı Alguları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Arı, Asım (2003). “Taşınmalı İlköğretim Uygulaması (Uşak Örneği)”. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23(1) : 101-115.
- Attepe, Seda (2010). “Anne Baba Kaybının Çocuklar Üzerindeki Etkileri”. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür Araştırma Dergisi*, 11(6): 23-28.
- Ay, Mehmet Emin (2016). *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım*. İstanbul: Timaş Yayınevi.
- Armsden G.ay C, McCouley Elizabeth, Greenberg Mark & Burke Patrick, (1990). “Parentand peer attachment in early adolescent depression”. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 18(6): 683-697.
- Bahadır, Abdulkerim (2002). “Ergen Kişiliği Bağlamında Din Kişilik İlişkisi”. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (14): 111-123.
- Bolattekin, Alper (2014). *Anne-Babanın Bağlanma Stilleri, Anne-Baba Tutumları ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Bowlby, John (2013). *Bağlanma*. (Çev: Tuğrul Veli Soylu). İstanbul: Pinhan Yayınevi.
- Bowlby, John (2017). *Sevgi Bağlarının Kurulması Ve Bozulması*. (Çev: Meltem Kamer). İstanbul: İklim Ofset Matbaacılık.
- Burger, Jerry (2011). *Kişilik*. (Çev: İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaktüs Yayınevi.

- Çınar, Mehmet (2016). “Tanrıya Bağlanma ve Ölüm Kaygısı İlişkisi Üzerine Bir Araştırma”. *Erzurum Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 1 (45) : 313-338.
- Dağlıkan, Sibel (2015). *Ortaokul Çağı Çocuklarında Bağlanma Stilleri Ve Benlik Saygısı*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirbağ, Muhammed (2017). “Bağlanma Teorisinin Kökenleri. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*”. 1 (2) : 76-90.
- Doğan, Türkan (2016). “Ergenlerde Anne Babaya Bağlanma: Türkiye Profili”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*. 8 (4): 406-419.
- Dolgin, Kim Gale (2014). *Ergenlik Psikolojisi Gelişim, İlişkiler ve Kültür*. (Çev: Duygu Özen). İstanbul: Kaknüs Yayınevi.
- Eraslan, Levent (2009). “*Yalnızlığın Okulları YİBO’lar*” erişim tarihi: 29 Ağustos 2018. <https://www.memurlar.net/haber/38102/>
- Erden Münire ve Akman Yasemin (2003). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erdoğan, Halide Nur (2014). “Ergenlik Döneminin Dini ve Toplumsal Gelişimi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14(1): 153-165.
- Erişti Suzan Duygu, Uluuysal Betül, Dindar Muhterem (2013). “Görsel Algı Kuramlarına Dayalı Etkileşimli Bir Öğretim Ortamı Tasarımı ve Ortama İlişkin Öğrenci Görüşleri”. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*. 3(1): 47-66.
- Engels, Rutger C M E, Finkenauer Catrin, Meeus, Wim H J & Deković Maja (2001). “Parental Attachment and Adolescents' Emotional Adjustment: The Associations With Social Skills and Relational Competence”. *Journal of Counseling Psychology*. 48(4), 428-439.
- Güler, Özlem (2007a). “Tanrı Algısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 48 (1): 123-133.

- Güler, Özlem (2007b). “Tanrı’ya Yönelik Atıflar, Benlik Algısı ve Günahkârlık Duygusu”. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Haliloğlu, Sümeyye (2008). *Orta Öğretim 9.Sınıf Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri, Bağlanma Biçimleri ve İşlevsel Olmayan Tutumları arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Malatya ili Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hayta, Akif (2012). “Anneden Allah’a: Bağlanma Teorisi ve İslam’da Allah Tasavvuru”. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 4 (12): 29-63.
- Hazan Cindy & Shaver Philip (1987). “Romantic love conceptualized as an attachment process”. *Journal of Personality and Social Psychology*. 52, 511–524.
- Hortaçsu, Nuran (2003). *Çocuklukta İlişkiler Anne Baba ve Arkadaşlar*. İstanbul: İmge Yayınevi.
- Hökelekli, Hayati (2013). *Din Psikolojisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- İmamoğlu Abdulvahit ve Ferşadoğlu Saliha. (2013). “Psikolojik Açıdan Ergenlerde Dini Tutum ve Davranışların Tahlili”. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (1): 19-40.
- Jiang Xu, Huebner Scott, & Hills Kimberly (2013). “Parent Attachment and Early Adolonscents’ Life Satisfaction the Mediating Effect Of Hope”. *Psychology in the Schools*.50(4).
- Kaplan Bilge ve Aksel Şeyda (2013). “Ergenlerde Bağlanma ve Saldırganlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Nesne Psikoloji Dergisi*. 1(1).
- Karacoşkun Mustafa (Ed.) (2012). *Din Psikolojisi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kaya, Murat (2015). *Orta Öğretime Geçiş Sistemi Ortak Sınavlarına Girecek Ortaokul 8.sınıf Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri İle Sınav Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kaya, Buket (2010). *Yatılı İlköğretim Bölge Okulu II. Kademe Öğrencilerinin Bağlanma Stilllerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Karakuş, Özlem (2012). “Ergenlerde Bağlanma Stilleri Ve Yalnızlık Arasındaki İlişki”. *Topluma Hizmet Dergisi*, 23(2):33-46.
- Keser, Cansu (2006). *Annenin Bağlanma Düzeyi ve Çocuk Yetiştirme Sürecinin Çocuğun Bağlanma Düzeyine Etkisi*. Tezli Yüksek Lisans. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, Sabiha Paktuna (2013). *Anneye Güvenli Bağlanma*. İstanbul: Boyut Yayınevi.
- Kıış, Betül (2018). *Müslümanlara Bağlanma ve Tanrı Algısı*. Tezli Yüksek Lisans. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kirkpatrick, Lee (1992). “An Attachment Theory Approach Psychology of Religion”. *The International Journal for the Psychology of Religion*. 2: 3-28.
- Koç, Mustafa (2004). “Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi Ve Genel Özellikleri”. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 17(2):231-256.
- Korkmaz, Nuran (2012). “Tanrı’ya Bağlanma Ve Psikolojik İyi Olma”. *Toplum Bilimleri Dergisi*. 6(12): 95-112.
- Kurt, Bilge (2017). *Ortaokul Öğrencilerinin Anneye Bağlanma Stilleri İle Kardeş Kıskançlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Masterson, Jame (2008). *Başlanma Kuramı Ve Nörobiyolojik Kendilik Gelişimi Açısından Kişilik Bozuklukları*. (Çev : Habibe Şentürk). İstanbul: Litera Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Mevzuatı (2017-2018). Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mehmedoğlu, Ali Ulvi (2011). *Tanrıyı Tasavvur Etmek*. İstanbul: Çamlıca Yayınevi.
- Nickerson Amanda & Nagle Richard (2005). “Parentand Peer Attachment in Late Childhood and Early Adolescence”. *ResearchArticle*. 25(2).

- Özeren, Gül Sultan ve Akın Semiha (2016). “Anne Baba Bağlanma Biçimleri Ve Kişilerarası İlişkilerin Değerlendirilmesi”. *FNG & Bilim Tıp Dergisi*. 2(3):222-232.
- Peker, Hüseyin (2014).*Din Psikolojisi*. İstanbul: Çamlıca Yayınevi.
- Resmi Gazete (1961). İlköğretim Ve Eğitim Kanunu. Kanun Numarası: 222. Yayınlandığı Tarih: 12 Ocak 1961. (10705).
- Resmi Gazete (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. Kanun Numarası: 1739. Yayınlandığı Tarih: 24 Haziran 1973. (14574).
- Rupert, Franz (2014). *Travma, Bağlanma Ve Aile Konstelasyonları Ruhun Yaralarını Anlamak Ve İyileştirmek*. (Çev: Fatma Zengin). İstanbul: Kaknüs Yayınevi.
- Sanrtrock, John (2017). *Ergenlik*. (Çev: Diğdem Siyez). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Seven, Serdal (2015). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Subaşı, Hacer (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Tanrı İle İlişkilerin Bağlanma Kuramı Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sümer Nebi, Sayıl Melike, Berument Sibel (2016). *Anne Duyarlığı Ve Çocuklarda Bağlanma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Sümer Nebi ve Güngör Derya (1999). “Çocuk Yetiştirme Stilllerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerine Etkileri”. *Türk Psikoloji Dergisi*. 14 (44): 35-58.
- Stahl, Stefania (2016). *Sevgi Bağlanma Korkusu*.(Çev: Ceyda Aydın). İstanbul: Kayhan Matbaacılık.
- Steinberg, Laurance (2013). *Ergenlik*. (Çev: Figen Çok, Hülya Ercan, Müge Artar, Ertuğrul Uçar, Sseher Sevim, Melike Bağlı, Ayşe Aypay, Tülin Şener, Rukiye Parmaksız, Cem Satman, Taner Yiğit, Emre Kapçı). İstanbul: İmge Yayınevi.
- Tekin, Halil (2008). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Tuna, Ceyda (2015).*Ortaokul Öğrencilerinin Ebeveynleriyle Olan Bağlanma İlişkisinin İnternet Bağlılığına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Turan, Feyza Alya (2017). 6.Sınıf Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri *Ve Algılanan Anne Baba Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yazıcıoğlu, Gizem (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Ve Stresle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişki: ODTÜ Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

Yörükan, Türkan (2016). *Bağlanma Ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınevi.

Yörükoğlu, Atalay (2016). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yıldız, Murat (2007). *Çocuklarda Tanrı Tasavvurunun Gelişimi*. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli öğrenciler, elinizdeki form, bireylerin kendileri ile ilgili bilgi toplamak ve bilimsel bir araştırmaya ışık tutmak amacı ile hazırlanmıştır. Sorulara vereceğiniz cevaplar gizli tutulacaktır. Formdaki soruların doğru veya yanlış cevapları yoktur. Sorulara vereceğiniz samimi cevaplar bilimsel açıdan daha hassas ve doğru sonuçlara ulaşmama yardımcı olacaktır. Yardımlarınız ve ayırdığınız zaman için çok teşekkür ederim.

C.Ü. Din Psikolojisi Yüksek Lisans Öğrencisi

Hacı Cemal KEKİK

1.Cinsiyetiniz?

Kız Erkek

2.Yaşınız

12 13 14 15 16 ve üstü

3.Kaç kardeşiniz?

Kardeşim yok 1 Kardeş 2 Kardeş 3 Kardeş
 4 Kardeş 5 ve daha fazla

4.Annenizin öğrenim durumu?

Okuryazar değil İlkokul Ortaokul
 Lise Üniversite ve üzeri

5. Babanızın öğrenim durumu?

Okuryazar değil İlkokul Ortaokul
 Lise Üniversite ve üzeri

6.Ailenizin aylık geliri?

1000 TL ve aşağısı 1001- 2000 TL arası 2001-3500 TL arası
 3501-5000 TL arası 5001 TL den çok

7.Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz?

- 1.çocuk   2.çocuk   3.çocuk   4.çocuk
 5.çocuk   6. ve daha fazla

8.Anne ve babanız sağ mı?

- Her ikisi de sağ   Her ikisi de ölü
 Annem sağ, babam öldü   Babam sağ, annem öldü

9.Ailenizin yanına hangi sıklıkta gidiyorsunuz?

- Hiç gitmiyorum   Her hafta sonu   15 günde bir
 Ayda bir kez   Yalnızca yarıyıl tatilleri ve bayramlarda

10.YBO okuluna hangi sebeple geldiniz?

- Oturduğumuz yerde okul olmaması
 Ailemin beni okutacak kadar ekonomik geliri olmaması
 Diğer sebepler

Ek 2. Tanrı Algısı Ölçeği

Değerli öğrenciler aşağıda ‘Allah’ hakkındaki duygu, düşünce ve davranışlarınıza ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Sizden istenen her ifade de tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir rakamı daire içine alarak belirtmeniz. Lütfen çekinmeden gerçek fikirlerinizi belirtmeye çalışın.

MADDELER		Hiç	Kısmen	Biraz	Oldukça	Tamamen
1	O'nun bana karşı merhametli olduğunu hissediyorum.	1	2	3	4	5
2	O'nu düşünmek bana sıkıntı veriyor.	1	2	3	4	5
3	O'nun beni bağışlayacağını zannetmiyorum.	1	2	3	4	5
4	O'nu düşündüğümde içimden gelen tek duygu sevgi	1	2	3	4	5
5	O'nun bana olan sevgisini hissedebiliyorum.	1	2	3	4	5
6	O'nun bana şefkatle davrandığını hissedebiliyorum.	1	2	3	4	5
7	O'nu düşündüğümde utanıyorum ve kendimi suçlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
8	O'nun bana karşı çok acımasız olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
9	O'nu düşünmek bana güven veriyor.	1	2	3	4	5
10	O aklıma geldiğinde O'ndan kaçıp uzaklaşmak istiyorum.	1	2	3	4	5
11	O'nu düşünmek beni mutlu ediyor ve içim sevinçle doluyor.	1	2	3	4	5
12	O,ne yaparsam yapayım kusurlarımı örtüyor.	1	2	3	4	5
13	O,her zaman güvenebileceğim tek kaynaktır.	1	2	3	4	5
14	O'nu düşününce kendim için kaygılanıyorum.	1	2	3	4	5
15	O,benim için korkutucudur.	1	2	3	4	5
16	Zor zamanlarımda, O'nun yanımda olmadığını hissediyorum.	1	2	3	4	5
17	O,bütün insanları karşılık beklemeden sever.	1	2	3	4	5
18	O,yaptıklarım için beni cezalandırıyor.	1	2	3	4	5
19	O'nu düşünmekle huzur buluyorum.	1	2	3	4	5
20	O,bence gerçekten de çok bağışlayıcıdır.	1	2	3	4	5
21	O'nun bana yakın olduğunu sanmıyorum.	1	2	3	4	5
22	O'nun beni her durumda koruduğunu biliyorum.	1	2	3	4	5

Ek 3. Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği

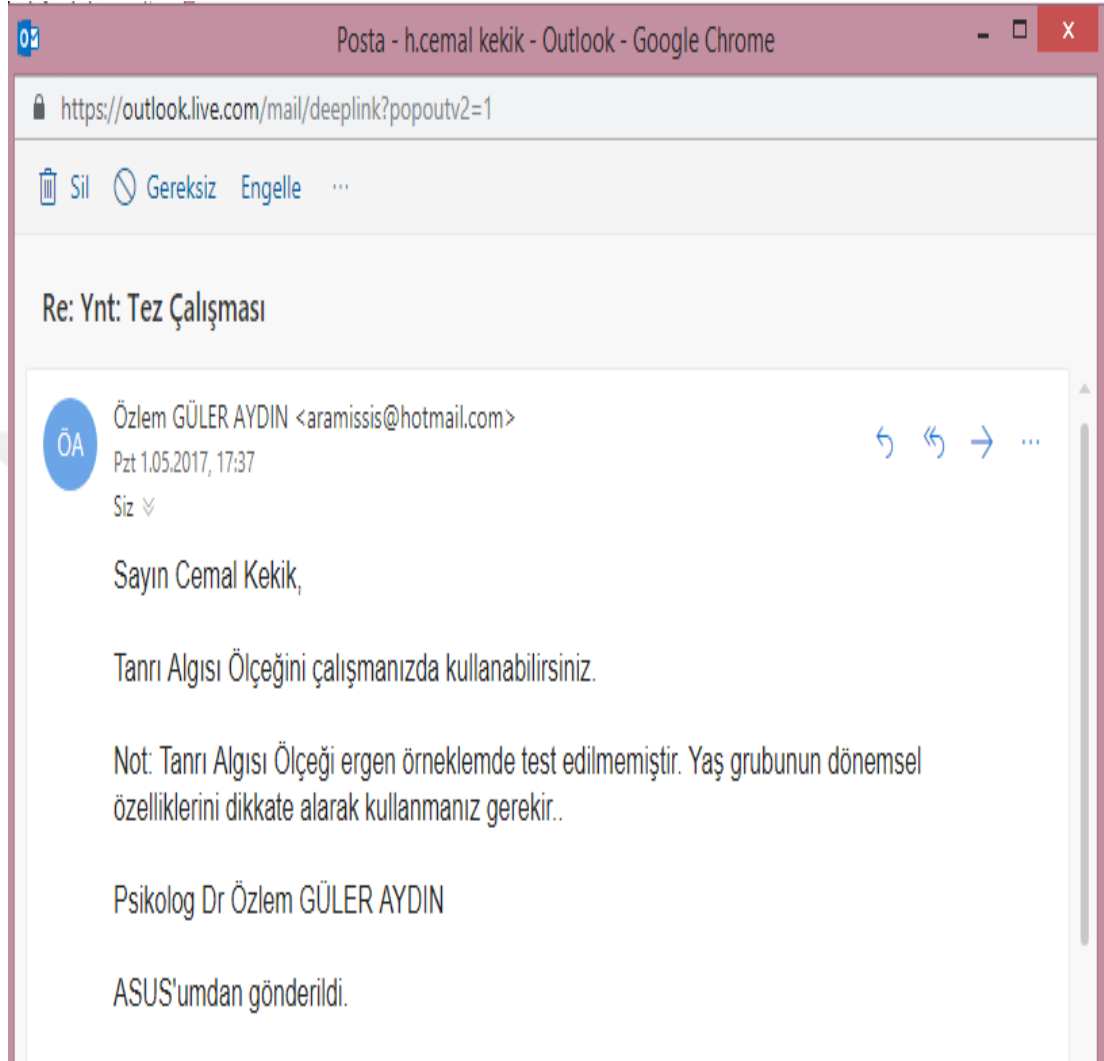
Aşağıda sizin anne-baba ve arkadaşlarınızla ilişkilerinizi kapsayan bazı maddeler yer almaktadır. Herbir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve bir yıl içerisindeki durumunuzu göz önünde bulundurarak, her bir maddenin size ne derece uygun olduğunu belirtmek için sadece bir rakımı daire içine alınız. Lütfen her bir soruya samimi cevaplar veriniz. Önemli olan sizin samimi görüşlerinizdir. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür ediyorum.

MADDELER		Bana Uygun Değil	Bana Kısmen Uygun	Bana Uygun
1	Anne-babamın bildiğinden daha fazla problem yaşıyorum.	1	2	3
2	Hiç kimseyle yakınlık kuramam.	1	2	3
3	Anne-babam problemlerimi onlarla paylaşmam için beni cesaretlendirirler.	1	2	3
4	Anne-babam yapmak istediklerimi engellerler.	1	2	3
5	Arkadaşlarımın bana güvenmesinden rahatsız olurum.	1	2	3
6	Anne-babamın beni anlamadığını düşünürüm.	1	2	3
7	Arkadaşlarıma güvenmem.	1	2	3
8	Anne-babam sorunlarımla yakından ilgilenir.	1	2	3
9	Arkadaşlarımın benimle yaklaşmasından rahatsız olurum.	1	2	3
10	Anne-babam ev ile ilgili kararlarda benim görüşlerimi alırlar.	1	2	3
11	Anne-Babam sorunlarımı çözmemde beni cesaretlendirir.	1	2	3

ANKETE KATILDIĞINIZ İÇİN ÇOK TEŞEKKÜR EDERİM

Şimdi lütfen anketi bir gözden geçirin ve cevaplanmamış bir soru kalmadığından emin olun.

Ek 4. İzin Belgeleri

Fwd: Ölçek izin

Challenge Time <kocakdelen@gmail.com>

30.01.2019 Çar 00:39

Siz

----- Yönlendirilmiş ileti -----

Gönderen: Challenge Time <kocakdelen@gmail.com>

Tarih: 30 Ocak 2019 Çarşamba

Konu: Ölçek izin

Alıcı: "h.cemal kekik" <hccmlkkk1234@hotmail.com>

Merhaba H.Cemal Kekik. Yapacağınız çalışmada "Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeği" adlı ölçeğimi kullanmanızda bir sakınca görmüyorum. İyi çalışmalar diliyorum. Saygılar ÜLKİYE KOÇAK DELEN

21 Ocak 2019 Pazartesi tarihinde h.cemal kekik <hccmlkkk1234@hotmail.com> yazdı:

Merhaba Ülkiye Hocam

Cumhuriyet Üniversitesi Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Psikolojisi Alanında Yüksek Lisans yapmaktayım. YBO Öğrencilerinde Yalnızlık Bağlanma Stilleri ve Tanrı Algısı Arasında İlişki Adlı Tez Üzerinde çalışıyorum.Geliştirmiş olduğunuz Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeğine İhtiyacım Var. Geliştirmiş olduğunuz Erken Ergenlerde Bağlanma Ölçeğini Kullanabilir miyim? İyi akşamlar Hocam

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Hacı Cemal KEKİK
Uyruğu :T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri :28.09.1984, Yeşilhisar/Kayseri
e-posta : hccmlkkk1234@hotmail.com

EĞİTİM

2003-2007: Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümü.
2008-2009: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fizik Ana Bilim Dalı
Tezsiz Yüksek Lisans.
2011-2014:Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Öğretmenliği.

İŞ TECRÜBESİ

2007-2012: Özel Periyot Dershane Fizik Öğretmenliği.
2014- : Mustafa Beyli Hacı İzzet Kurmel Kız Yatılı Bölge Ortaokulu Din Kültürü
ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği.